

نامه اتاق بازرگان کرمانشاه

w w w . k r c c i m a . i r

نشریه اتاق بازرگانی، منابع، معادن و کشاورزی کرمانشاه | سال پانزدهم | شماره ۶۰ | تابستان ۱۴۰۰

آنچه فعالان اقتصادی از دولت سیزدهم می خواهند

گشایش، تسهیل، مانع زدایی

آب؛ مناقشه قرن
به پشتوانه گندم
فرصتی که به راحتی سوخت می شود!
قطعه سازی؛ دو سویه گنج و رنج

روابط عمومی اتاق کرمانشاه می‌کوشد، با ارائه نشریه‌ای خواندنی و مفید اهداف زیر را به‌صورت جدی، دنبال کند:

- 1 بررسی موانع توسعه کسب‌وکار در کرمانشاه و ارائه پیشنهادهای اصلاحی
- 2 شناساندن ظرفیت‌ها و فضای سرمایه‌گذاری استان در سطح ملی
- 3 ایجاد بسترهای تبادل نظر مکتوب بین فعالان بخش خصوصی و مدیران اقتصادی استان با هدف هم‌افزایی فکری
- 4 جلب نظر دانشگاهیان و نخبگان فکری استانی و ملی برای ارائه راهکارهای شکوفایی اقتصادی استان؛ با تاکید بر پایدار و متوازن بودن توسعه
- 5 معرفی الگوهای موفق کسب‌وکار در سطوح محلی، ملی و جهانی به صاحبان کسب‌وکار استان

راه‌های ارتباطی

✉ krccima.ir@gmail.com

☎ (۰۸۳) ۳۸۲۵۴۵۴۶

☎ 09181303026

📷 [krccima.ir](https://www.instagram.com/krccima.ir)

📍 [krccima](https://www.facebook.com/krccima)

📺 [krccima](https://www.youtube.com/krccima)

🌐 www.krccima.ir

از عموم علاقه‌مندان به مشارکت در مباحث نشریه به‌ویژه اعضای اتاق، مسئولان دستگاه‌های اجرایی، دانشگاهیان و پژوهشگران استان کرمانشاه دعوت می‌شود نشریه را متعلق به خودشان دانسته و ما را در جهت تولید نشریه‌ای بهتر و ارتقای نشاط اقتصادی استان کمک کنند.

۴۵	تشریح نسخه یکپارچه
پرونده گندم	
۴۸	تولید گندم در محاق رانت واردات
۵۰	کرمانشاه به رتبه چهارم رسید
۵۲	تجارت ۳۸ میلیارد دلاری
۵۶	جهان یک روز بدون گندم دوام نمی‌آورد
پرونده خواهرخوانده	
۶۲	خواهرخواندگی؛ چیستی و چرایی
۶۶	در مسیر جهانی شدن
۶۸	خواهرخوانده‌ها
۷۰	خواهرخواندگی‌ها در قفسه ادارات خاک می‌خورد
۷۲	نیازسنجی، پیش‌شرط خواهرخواندگی اثربخش
۷۴	توان نهفته‌ای که عیان نشده
پرونده قطعه‌سازی	
۷۸	سه‌گانه بحران
۸۰	توسعه قطعه‌سازی، بدون زیرساخت محقق نمی‌شود
۸۳	زنجیره خودروسازی در محاق قیمت‌گذاری دستوری
۸۷	خودروسازی، پیشران توسعه

سرمقاله	
۳	بیم و امید یک راه دشوار
دیدگاه	
۵	هفت‌خان اقتصاد
۸	همراهی با عقلای اقتصاد
۱۰	فرصت آزمون و خطا نیست
خبر	
۱۲	رویدادها
۱۴	پل توسعه
۱۹	توقف صادرات پشت سد بی‌ثباتی قوانین
۲۳	اتاق کرمانشاه در جایگاه چهارمین اتاق برتر کشور
۲۴	آغاز به کار سامانه دایرکتوری فعالان اقتصادی کرمانشاه
پرونده آب	
۲۶	آب ایران و کرمانشاه
۲۸	منابع محدود؛ ظرفیت مصرف نامحدود
۳۲	پیش به سوی بهره‌وری
۳۴	پژوهش اثرگذار است، اما به شرط اجرا!
۳۸	هزار و یک راهبرد کالیفرنیا و استرالیا

صاحب امتیاز:

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمانشاه

مدیر مسئول: کیوان کاشفی

سردبیر: گلاویژ قهرمانی

ویراستار: واحد روابط عمومی

تلفکس روابط عمومی و پذیرش آگهی:

۰۸۳ ۳۸۲۵۴۵۴۶

گرافیک و صفحه‌آرایی: گلاویژ قهرمانی

نامه‌اتاق بازرگانی کرمانشاه

نشریه اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمانشاه

سال پانزدهم | شماره ۶۰ | تابستان ۱۴۰۰

سرمقاله

بیم و امید یک راه دشوار

تحولات سیاسی و تغییراتی که در دولت‌ها و مجلس‌ها به وجود می‌آید، همواره بیم و امیدهایی را با خود به همراه دارد. از یکسو جابجایی حزب حاکم، نویدبخش بهره‌مندی جامعه از ایده‌های نوین است که در بیرون از نظام اداری پدید آمده و می‌تواند تصمیم‌های روزمره را دگرگون سازد. اما از سوی دیگر این ایده‌ها زمانی به شکوفایی اقتصادی و اجتماعی منتهی خواهد شد که شاهد همدلی و همراهی همه جریان‌ها برای به ثمر نشستن آن باشیم.

تجربه نشان داده هر گاه جریان حاکم به مشورت با فعالان اقتصادی و دانشگاه‌ها روی آورده، توانسته است برای مشکلات موجود بهترین راه‌حل‌ها را بیابد و هر گاه به ساختار بروکراسی کفایت شده، کشور گرفتار شیوه‌های آزمون و خطا شده است. به همین دلیل است که اندیشمندان علوم سیاسی تاکید دارند در کنار سازمان‌های سیاسی، لازم است نهادهای مدنی تخصصی غیرسیاسی نیز شکل بگیرند تا به همفکری و عقلانیت جمعی کمک کنند.

این روزها کشور گرفتار شرایط دشواری است. از یکسو تحریم‌های غیرمنصفانه، همچون تار عنکبوت دست و پای فعالان اقتصادی را بسته و نیازمند دیپلماسی خلاقانه‌ای هستیم که در عین حفظ کرامت سیاسی کشورمان، تحریم‌ها نیز برچیده شود. از سوی دیگر اما کم‌شنوایی که دولت پیشین در اواخر عمر خود گرفتار آن شده بود، نظام مقرراتی کشور را به تنگنا برده و انبوهی از بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های زاید روی دست دولت جدید باقی مانده است. به گونه‌ای که در دو سه سال اخیر شاهد بودیم دستگاه‌های نمایر ابلاغ بخشنامه و دستورالعمل و رایانه‌های تایپ کننده مقررات دست و پاگیر، با سرعتی بی نظیر در تحرک بودند و جا را برای فعالیت‌های اقتصادی سودمند تنگ‌تر کردند. اکنون دولت جدید باید در گردگیری از فضای مقرراتی، سرعت عمل نشان دهد و اجازه ندهد که دست و پای بخش خصوصی بسته بماند. چرا که این بخش قادر است دولت را به اتکای تولید، تجارت و دیپلماسی بازرگانی خود، برای عبور از گردنه‌های سخت و خطرناک تحریم‌ها یاری دهد.

بخش خصوصی زمانی می‌تواند به شکوفایی اقتصادی کمک موثر داشته باشد که خود گرفتار دشواری‌های اداری نباشد و برای تجارت، تغییرات کسب‌وکار و مجوزهای آن، تامین مالی شرافتمندانه و حل و فصل منصفانه اختلافات با دستگاه‌های اجرایی، دولت را در کنار خود ببیند و آزادراهی بی مانع، پیش روی این بخش باشد.

اما چگونه می‌توان از دولت انتظار داشت که حامی بخش خصوصی باشد و مقررات و رویه‌های خود را چابک کند در حالی که گرفتار بدنه ای فربه و بعضاً کارشکن شده است؟ فساد اداری و امضاهای طلایی در درون دولت‌های پرمداخله، محیط رشد مساعدی می‌یابند. به عنوان نمونه بخش خصوصی از یکسو باید هزینه‌های سنگین عوارض و مالیات را بر عهده بگیرد که بخش عمده آن نه صرف بهداشت و آموزش عمومی بلکه مخارج دستمزدهای نظام اداری بزرگ را پوشش می‌دهد. از سوی دیگر همین بدنه منفعل و حجیم، هزینه‌های غیررسمی ترمیم حقوق ماهیانه خود را از بخش خصوصی طلب می‌کند و از انواع مانع تراشی‌ها و ترفندهای کشتن زمان بهره می‌گیرد. صف طویل انجام کارهای اداری که باید یکی دو روزه به سرانجام برسد، گاه یکسال به درازا می‌انجامد تا «نوبت فروشی» رونق یابد. به هم زدن این ساختار، کار سخت ولی ممکن و ضروری است که دولت سیزدهم، صرفاً از این طریق می‌تواند به شکوفا شدن اقتصاد امید ببندد.

۲۸

منابع محدود؛ ظرفیت مصرف نامحدود

هم ظرفیت‌ها بسیار است و هم چالش‌ها، این حکایت بخش کشاورزی در استان کرمانشاه است که با وجود مزیت‌های پر تعداد برای تولید و تجارت در بخش کشاورزی، با چالش‌های بسیاری هم مواجه است که از جمله برجسته‌ترین‌شان بهره‌وری و مدیریت منابع آبی استان است. پیرامون ظرفیت‌های بخش کشاورزی و بررسی راهکارهای برون‌رفت از بحران آب با نوری بخش حامی رییس سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه به گفت‌وگو نشستیم.

۸۰

توسعه قطعه‌سازی، بدون زیر ساخت محقق نمی‌شود

فعالیت انجمن‌ها مختلف در ایجاد صدای واحد و تاثیر گذاری روی سیاست‌های اتخاذ شده را می‌توان از اولین اهداف تشکیل هر انجمنی قلمداد کرد. البته انجمن‌های تخصصی کارکردهای دیگری نیز دارند از آن جمله می‌توان به رساندن صدای اعضای خود که در نقاط مختلف کشور فعالیت دارند و به نوعی از مرکز دور هستند به گوش سیاست‌گذاران اشاره کرد...

۱۹

توقف صادرات پشت سد بی ثباتی قوانین

رییس پارلمان بخش خصوصی در استان کرمانشاه طی ماه‌های گذشته در گفت‌وگو فعالان اقتصادی، نمایندگان مجلس شورای اسلامی و مدیران دولتی، برجسته‌ترین دغدغه‌ها، انتظارات و ظرفیت‌های بخش خصوصی در استان را مطرح کرد. محورهای اصلی سخنان کیوان کاشفی رییس اتاق بازرگانی کرمانشاه در ادامه گرد آمده است.

۴۸

تولید گندم در محاق رانت و واردات

«وجود ظرفیت‌های بالای تولید گندم در کشور و تامین نیاز داخل، عواملی چون رانت واردات، تولید گندم را به مخاطره انداخته است...» این گزاره کوتاه که چکیده مصاحبه با داریوش پناهی دبیر کل اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمانشاه است، می‌تواند پاسخگوی ابهامات و پرسش‌های فراوان پیرامون چرایی افزایش نیافتن تولید گندم در کشور و نارضایتی نسبی گندم‌کاران باشد. گزیده‌ای از دیدگاه‌های داریوش پناهی دبیر کل اتاق کرمانشاه را در ادامه می‌خوانید.

نشانی: کرمانشاه، بلوار شهید بهشتی،

شماره ۵۳۵

کد پستی: ۶۷۱۵۶۶۴۵۵۱

تلفن: ۰۸۳ ۳۸۲۲۸۱۳۱-۴۱-۵۱

نمبر: ۳۸۲۲۸۱۶۱

پایگاه الکترونیکی: www.krccima.ir

پست الکترونیکی:

info@krccima.ir

krccima.ir@gmail.com

دولت سیزدهم در یکی از بحرانی‌ترین شرایط اقتصادی کشور کار خود را آغاز کرد؛ کرونا همچنان می‌تازد و قربانی می‌گیرد، ارزش پول ملی به پائین‌ترین حد خود در ۴ دهه گذشته رسید. تورم، افسار از کف داده و نارضایتی عمومی بالا و بالاتر می‌رود؛ بحران‌هایی که همه در زمین اقتصاد ریشه دارند و تنها تصمیمات درست اقتصادی، کشتی دولت سیزدهم و به تبع آن کل جامعه را از این گرداب حائل به سلامت عبور می‌دهد. لیک پرسش اینجاست، محل رشد این تصمیم‌های درست کجاست؟ در میانه میدان اقتصاد و در دل بنگاه‌های خرد و کلان «اقتصاد بلد» یا پشت درهای بسته و ساختمان‌های سر به فلک کشیده دولت؟ تجربه نشان داده که آزموده را آزمودن خطاست. تنها آنهایی دوی اقتصاد را می‌دانند که درد آن را کشیده و چشیده باشند. بخش خصوصی به پشتوانه همین سنگ زیرین آسیاب بودن، بر این باور است که دولت برای اصلاح ساختار اقتصاد فرصت چندانی ندارد و باید سریع‌تر پیشنهادهای عقلای اقتصاد را اجرایی کند؛ پیشنهادهایی که عموماً بر گشایش اقتصادی، تسهیل و مانع‌زدایی از تولید و تجارت تاکید دارند.

آنچه فعالان اقتصادی از رئیس دولت سیزدهم می‌خواهند

گشایش تسهیل مانع‌زدایی

هفت خان اقتصاد

کیوان کاشفی

عضو هیات رییسه اتاق ایران و رییس اتاق کرمانشاه

در این مقاله می‌خواهم از آخرین و مهمترین فرصت باقی مانده برای اقتصاد ایران سخن بگویم. بدون اغراق سال ۱۴۰۰ تنها فرصت اقتصاد ایران است که دولت سیزدهم باید با درایت در آن گام بردارد که اگر غیر از این باشد، به بیراهه‌ای خواهد رفت که حتی تصور آینده‌اش غیرقابل باور است. اقتصاد ایران بیش از پنج دهه است که به صورت دوره‌ای با تورم افسارگسیخته، رکود اقتصادی، نرخ نزولی اشتغالزایی و گسترش فقر و نابرابری مواجه بوده است. در تمام این سال‌ها نیز با کمال تأسف سیاست‌گذاران اقتصادی با اتخاذ سیاست‌های مسکن‌گونه نتوانستند جهت نمودار توسعه اقتصادی را تغییر دهند. همواره علاج ریشه‌ای این بیمار در حال احتضار به آینده نامشخص موکول شده است. به همین دلیل در ده سال اخیر شیب این نمودار به سمت پایین سرعت گرفته است. در نهایت هم می‌بینم کاهش رشد اقتصادی، افزایش تورم، کاهش درآمد سرانه خانوارها به وقوع پیوسته است. گذشته از کسری بودجه مزمن دولت، کاهش سهم ما از اقتصاد جهانی، رشد نرخ بیکاری فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و هزاران چالش دیگر که هر کدام دنیایی دارند.

اما برون رفت از این کوه بحران، نیازمند اصلاحات اساسی در سیاستگذاری‌ها و ساختارها است. بنابراین دولت برای ساماندهی چالش‌های اقتصادی باید اولویت‌بندی داشته باشد. در این راستا هفت گام اساسی وجود دارد که اگر دولت به آنها بپردازد، می‌تواند مانند یک دومینو سایر مسائل را نیز سامان دهد. بی‌شک حل تمام مشکلات رسوب شده در اقتصاد ایران ظرف مدت چهار سال نیز میسر نخواهد بود ولی استمرار در اجرای درست اهداف مطرح شده، ما را در ده سال آتی به نقطه مطلوب می‌رساند.

گام اول

در چشم انداز ایران ۱۴۰۰ پیش‌بینی شده بود، ظرف مدت حداکثر ۱۶ سال سهم اقتصادی دولت صفر شود. کوه یخی که نه تنها پیش از ورود به ۱۴۰۰ متلاشی نشد، بلکه حجیم و حجیم‌تر شد. بی‌شک این وضعیت مرهون کسب درآمدهای نفتی به عنوان سهل‌الوصول‌ترین منابع مالی دولت‌ها است. از زمان مظفردین شاه که ویلیام دارسی استرالیایی برای اولین بار اقدام به اکتشاف نفت در ایران کرد، تاکنون اتکا به درآمدهای بادآورده نفتی، بی‌نیازی دولت‌ها به حمایت از بخش خصوصی قدرتمند را شکل داده است.

در تمام ۶۰ سال اخیر سیاست‌های توسعه‌ای کشور عمدتاً بر پایه درآمدهای نفتی استوار بوده است. وابستگی به درآمدهای نفتی آن‌چنان ریشه‌ای در اقتصاد کشور دوانده که به‌رغم کم شدن تأثیر و ارزش نفت در اقتصاد دنیا همواره در ذهن سیاست‌گذاران ما، رسیدن به نفت ۱۲۰ دلاری و حل مسائل بر پایه این درآمدهای سهل‌الوصول موج می‌زند.

این تفکر و سیاست‌های اتخاذ شده حاصل از آن، باعث تشکیل یک اقتصاد تمام عیار دولتی در همه این سال‌ها شده است. اقتصادی که در آن بخش خصوصی کمترین نقش را در تصمیم‌سازی‌ها دارد. اقتصادی که به سبب نامتعارف بودن ساختار خود نمی‌تواند ارتباطات منطقی اقتصادی را با دنیای خارج ایجاد کند.

اما دهه پیش‌رو برهه حساس و حیاتی پیش‌روی اقتصاد ایران است؛ برهه‌ای که باید واگذاری اختیارات به بخش خصوصی از مرحله نمایش، امتیاز با لطف خارج شود و ادامه حیات اقتصادی با تکیه بر توانمندی‌های بخش خصوصی صورت گیرد. دهه

پیش‌رو خبر از روزهایی می‌دهد که دیگر چاه‌های عمده تا کهنسال نفت تاب و توانی برای به دوش کشیدن بار سنگین اقتصادی ندارند و برای تامین معاش باید بر مزیت‌ها تکیه کرد و زمام امور را به تجربه اهالی اقتصاد سپرد.

براین اساس رئیس دولت سیزدهم یک راه بیشتر پیش‌رو ندارد و آن، گام برداشتن در خارج از دایره اقتصاد بسته دولتی است. با این نگاه اولین دستور کار اقتصادی دولت سیزدهم باید بهبود فضای کسب‌وکار در راستای افزایش سطح مشارکت بخش خصوصی قرار گیرد. در تمام این سال‌ها به بهانه‌های مختلف آنچنان چوب لای چرخ بخش خصوصی گذاشته شده که گاهی امکان فعالیت برای آنها در حداقل شکل ممکن نیز فراهم نیست. این وضعیت هم بخش خصوصی سابقه‌دار و هم بخش خصوصی جوان را دچار سرخوردگی کرده است و ایران را در بین سایر کشورهای جهان از نظر شاخص فضای کسب‌وکار در وضعیت نامناسبی قرار داده است.

گام دوم

دولت باید در گام دوم مهار پایدار تورم را هدفگذاری کند. مهار پایدار تورم باید با طراحی سیاست‌های هماهنگ پولی و مالی و ارزی و تجاری میان مدت رخ دهد. این سیاست باید با هدف ثبات اقتصاد کلان و اعلان سالانه آنها و نوسازی نهادهای تصمیم‌گیر و سیاستگذار اقتصادی باشد.

امروز ثبات اقتصاد کلان شرط لازم برای رشد اقتصادی پایدار و مستمر است و بخش خصوصی برای حضور در اقتصاد به خصوص در بخش‌های مولد به ثبات، امنیت و قابلیت پیش‌بینی‌پذیری برای انجام سرمایه‌گذاری نیازمند است. وجود نوسانات زیاد در شاخص‌های اقتصاد کلان نظیر نرخ تورم، نرخ

ارز و تغییر مکرر قوانین و مقررات باعث می‌شود که فعالان اقتصادی نتوانند از حداقل اطمینان برای برنامه‌ریزی در خصوص انجام فعالیت‌های بلندمدت در عرصه اقتصاد برخوردار باشند.

گام سوم

یکی از اقدامات مهمی که دولت سیزدهم باید در جریان ساماندهی امور در دستور کار قرار دهد تعامل مستمر با مجلس برای جلوگیری از تصمیمات پرخطر است. در دوره‌های پیشین، مجلس در مشورت‌خواهی از بخش خصوصی ثابت‌قدم بود و اغلب نشست‌های کمیسیون‌های مجلس، با مشارکت نمایندگان بخش خصوصی بود. این مساله باعث شده بود تا مصوبات مجلس به‌ندرت نقش ویرانگر ایفا کنند و اراده معطوف به رشد اقتصادی متکی بر ظرفیت‌های بخش خصوصی نیز در قوانین تصویب شده مجلس مشهود باشد. اما امروز این رویکرد در مجلس دوازدهم کمتر دیده می‌شود. براین اساس می‌توان پیش‌بینی کرد با تصویب سیاست‌های غلط چقدر بر بحران‌های اقتصاد ایران و به تبع آن بر چالش‌های اجرایی دولت سیزدهم افزوده خواهد شد. البته فرآیند کلی قانون‌نویسی در ایران نیازمند اصلاح است زیرا نگرش برخی از قوانین نیازمند دوره‌ای چند ساله است تا همه ذی‌نفعان و صاحب‌نظران بتوانند در فرآیند تدوین آن، مشارکت فکری لازم را داشته باشند. که بررسی این مهم در این مقال نمی‌گنجد.

گام چهارم

دولت چهارمین گامی که باید بردارد، تعامل فعال برای رفع تحریم‌های اقتصادی و حداقل کردن عوامل خارجی بی‌ثباتی اقتصادی و بازگردان منابع بلوکه شده به کشور است.

انقصاد و اجرای تفاهمنامه‌ها و قراردادهای اقتصادی با کشورهای مهم دنیا و کشورهای منطقه و اتحادیه‌ها بر پایه واقعیت‌های موجود در تحولات ژئوپولیتیک و ژئواکونومیک باید صورت گیرد. این امور باید با هدف جذب حداکثری سرمایه‌گذاری خارجی و فناوری‌های روز با اولویت نفت و گاز و فناوری اطلاعات و ارتباطات باشد. در این بین پیوستن به FATF و اتصال به سوئیفت نیز باید در دستور کار رئیس دولت سیزدهم قرار گیرد. ایران بدون این تغییرات نمی‌تواند در راستای پیشبرد فعالیت‌های اقتصادی خود با جهان حرکت کند.

کام پنجم

آنچه امروز دولت به عنوان گام پنجم باید در دستور کار خود قرار دهد؛ اصلاح سیاست‌های تجارت خارجی در داخل کشور و به تبع آن رونق تعاملات اقتصادی است. در سال‌های اخیر حجم بالای قوانین، بخشنامه‌ها و ضوابط خلق‌الساعه و تغییرات پیاپی این قوانین، فعالان اقتصادی را به زانو درآورده است. ایران امروز تنها کشوری است که سیاست‌گذاران آن با تدوین بالغ بر صدها مقررات متعدد سد راه فعالان اقتصادی خود شده‌اند. تاب‌آوری بخش خصوصی به مو رسیده و با اندک تلنگری همان مو هم پاره می‌شود و اقتصاد ایران در ابعاد کلان به زانو درمی‌آید. بنابراین خواسته بخش خصوصی از دولت آینده به‌صورتی موجز، صریح و شفاف همان است که مقام معظم رهبری به‌عنوان شعار سال برگزیدند. حتی اگر دولت بتواند نیمی از هدف و روح این شعار را محقق کند و به معنای واقعی مانع‌زدایی از کسب‌وکارها را در دستور کار قرار دهد، گشایش اقتصادی به‌عنوان گمشده دهه گذشته، در دهه نخست ۱۴۰۰

حاصل خواهد شد.

کام ششم

خوشبختانه یکی از اولویت‌های آقای رئیسی در دولت، مبارزه با فساد است. اما این برنامه باید در کمترین زمان ممکن و با قطع مداخلات دولت در اقتصاد شکل بگیرد. ریشه فساد تصمیمات و مداخلات غیر ضرور دولت‌ها در اقتصاد است. بنابراین یک بُعد از فساد اختلاس یا عدم بازپرداخت تسهیلات بانکی است که البته بخشی از این نوع فساد نیز ناشی از قوانین و مقررات متزلزل است. در سال‌های اخیر بسیاری از انواع فسادها به پشتوانه تعدد بخشنامه‌ها و مقررات رخ داده است.

وجود امضاهای طلایی، چند نرخی شدن کالاها و ارز، محدودیت صدور مجوز، انواع سهمیه‌بندی‌ها و ... از جمله زمینه‌هایی بروز فساد است که فعالیت‌های اقتصادی بخش خصوصی را به شدت تحت تاثیر قرار می‌دهد. بنابراین شفاف‌سازی و مقابله با فساد از طریق حذف امضاهای طلایی و کاهش محدودیت‌ها از دیگر اقدامات مهم رئیس دولت جدید باید باشد.

کام آخر

آخرین گام دولت آینده ساماندهی نظام بودجه‌ریزی کشور است. در حال حاضر روند تدوین بودجه بدین شیوه است که دولت پیشنهاد بودجه را ارائه می‌دهد و نمایندگان مجلس با توجه به نیاز منطقه خود آن را چکش‌کاری می‌کنند. اما در نهایت بودجه متورمی تدوین می‌شود که هیچ‌گاه محقق نمی‌شود. هزینه‌های بودجه معمولاً کاملاً پابرجا و استوار است، اما منابع درآمدی بودجه عمدتاً محقق نمی‌شود. در گذشته دولت

کسری بودجه را از طریق افزایش فشارهای مالیاتی تا حدودی جبران می‌کرد. اما دیگر بیش از این امکان فشار آوردن برای دریافت مالیات هم وجود ندارد. نتیجه این روند کسری بودجه شدید، دست‌اندازی به منابع بانک مرکزی یا چاپ پول بدون پشتوانه و خلق پول الکترونیکی است که این خلق نقدینگی با سرعت هرچه تمام خود را در نرخ تورم نشان می‌دهد. آنچه امروز شاهد آن هستیم.

در نهایت اگر روند بودجه‌ریزی در سال‌های آتی نیز به همین منوال دنبال شود، با رشد حجم نقدینگی کشور قادر به کنترل تورم افسارگسیخته‌ی شکل گرفته نخواهد بود.

در جریان بودجه نویسی دیگر نکته قابل تامل که همواره مغفول مانده، توزیع متوازن بودجه عمومی، متناسب با طرح آمایش سرزمین است. البته این ضعف در نظام بودجه‌ریزی کشور، به یک دولت و مجلس منحصر نمی‌شود و از اواخر دهه ۱۳۳۰ که درآمدهای نفتی دولت و به تبع دیوانسالاری اداری دولت افزایش یافت، به خوبی مشاهده می‌شود. انتظار می‌رود که منابع مالی دولتی تمرکز بیشتری بر مناطق کم برخوردار داشته باشد تا از این مسیر، شاهد توسعه متوازن کشور و رشد اقتصادی فراگیر باشیم. اما هم در لابی‌گری‌های دولتی و هم ویرایش مجلس در لایحه بودجه، اعم از کمیسیون تلفیق و صحن علنی، معمولاً سهم کمتری به مناطق محروم اختصاص می‌یابد و از این طریق، توسعه نیافتگی در این مناطق تثبیت می‌شود. اگرچه کشور با چالش‌های اقتصادی دیگری از جمله صندوق‌هایی نظیر تامین اجتماعی و بازنشستگی، بورس و ... مواجه است. اما اگر این هفت اولویت اقتصادی مرتفع شود، بسیاری از مسائل اقتصادی کشور بهبود خواهد یافت.

همراهی با عقلای اقتصاد

جهانبخش شُکری
رئیس خانه صنعت، معدن و تجارت استان کرمانشاه

صلاحیت نمایند. وزرا و زیرمجموعه‌های تحت اختیارشان با مشورت‌گیری از تشکل‌های بخش خصوصی از جمله اتاق بازرگانی، اتاق اصناف، خانه صنعت و سایر انجمن‌های تخصصی می‌توانند در افزایش تولید، توسعه تجارت خارجی و در نهایت رشد اشتغال گام‌های بلندی بردارند. متأسفانه دولت‌های پیشین در اکثر مقاطع حساس، خود را به صورت عملیاتی از نظرات کارشناسی محروم کردند. به همین دلیل نیز شاهد تصمیمات یک شبه و تصمیمات آنی بودیم که منجر به سقوط تولید و عدم توسعه تجارت خارجی و بیکار شدن هزاران نفر از نیروهای کارآزموده و فعال شد. بی‌شک اگر بخواهیم بهبودی در شرایط فعلی ایجاد کنیم؛ باید به دور از سیاسی‌بازی

اشتغال گام بردارد. اولین و مهمترین الزام این گام جهادی، بهره‌مندی از نظرات کارشناسی بخش خصوصی است تا به تدریج موانع یکی پس از دیگری برداشته شود. امروز کشور بیش از هر زمان دیگری نیازمند دولتی است که حامی تولید باشد و مشتاق شنیدن صدای بخش خصوصی. بخش خصوصی در بدترین شرایط اقتصادی از تحریم گرفته تا شیوع کرونا تا بی‌تدبیری‌ها و بروکراسی پیچیده اداری و رانت‌ها، فسادها، باند بازی‌ها و همه آنچه می‌تواند تولیدکننده را از پای در آورد ایستاده و پرچم تولید را کماکان بالا نگه داشته است. اگر رئیس دولت سیزدهم بخواهد موفق باشد در گام نخست باید اقدام به انتخاب تیمی کاری، دانا و صاحب

اکنون کشور در پاندومی رکود، تورم، بیکاری و فقر قرار دارد و در این مقطع رئیس دولت سیزدهم یکی از مهمترین تصمیم‌های خود را در طول تاریخ کشور باید بگیرد. رئیس جمهور یا باید برخلاف پیشینیان خود به هشدارها و توصیه‌های کارشناسان اقتصادی و فعالان بخش خصوصی گوش بسپرد و راه توسعه کشور را بیابد و یا همچون آنها با پشت کردن به همه صاحب‌نظران خیرخواه منتقد، راه سقوط اقتصاد را ادامه دهد. در برهه کنونی یکی از اصلی‌ترین چالش‌های اقتصادی کشور، توقف رشد اقتصادی منتهی به تولید و اشتغال است. براین اساس ضرورت دارد رئیس دولت سیزدهم در میدان اقتصادی جهادگونه در راستای تقویت تولید و رشد شاخص

بیکاری هزاران نفر، آن مجموعه پس گرفته شد. آنچه در عمل اتفاق افتاد واگذاری ناشی از رانت بود که منجر شد، کارخانجات تعطیل و هزاران کارگر بیکار شوند. اتفاقاتی که اگر دولت، بخش خصوصی تخصصی را به بازی می‌گرفت پدید نمی‌آمد.

بنده بارها پیشنهاد داده‌ام که شرکت‌های قابل واگذاری دولتی را دولت در هر استان در قالب اموال سهامی عام به مردم همان استان واگذار کند. در این صورت ضمن اجرای صحیح واگذاری پول‌های سرگردان استان‌ها نیز جمع‌آوری می‌شود. در غیر این صورت همچون گذشته یک نفر صاحب ثروتی می‌شود که قادر به تصمیم‌گیری صحیح در خصوص آن نیست. شخصی که نه تنها قادر به تصمیم‌گیری نیست بلکه به وضعیت مردم منطقه هم اهمیتی نمی‌دهد.

حذف ارز چند نرخ

در جریان تقویت تولید یکی از سیاست‌هایی که دولت جدید باید در پیش بگیرد، سیاست حذف ارز ترجیحی و تک نرخ کردن ارز در هر شرایطی است. دولت در زمینه تامین کالاهای اساسی نیز می‌تواند خود این مهم را محقق کند. بدین ترتیب نیز رانت ارز چند نرخ می‌یابد. در حال حاضر به دلیل زد و بندهای گروهی از واردکنندگان رانت‌جو با گروهی از مدیران دولتی فاسد به واسطه وجود ارز ۴۲۰۰ بخش مهمی از منابع ارزی کشور هدر می‌رود. به عنوان نمونه کوچک، پروفرمای هزاردلاری را ۲۰۰۰ دلار اعلام می‌کنند و این چیزی غیر از فساد نیست. امروز با اطمینان اعلام می‌کنم ۷۰ الی ۸۰ درصد مسائل و مشکلات کشور ناشی از عملکرد دولت‌های پیشین بوده است. زمانی که در دولت وزرا و مدیرانی منصوب می‌شوند که صلاحیت ندارند، تصمیمات اشتباه زیادی گرفته می‌شود که همه منشأ رانت هستند.

به فعالیت اقتصادی بپردازند. بی‌شک بازارهای کاذب و سودهای غیرمولد، سرمایه‌هایی که می‌تواند به سمت تولید روانه شود را مانند چاه ویل در خود فرو می‌برد. برای اساس ضروری است این بازارهای کاذب و سودهای غیرمولد به سمت تولید سوق داده شوند. همه آنچه گفته شد، الزاماتی است که یک رئیس‌جمهور مقتدر و حامی تولید می‌تواند با درایت محقق کند.

رونق اشتغال

معضل بعدی کشور اشتغال است که متأسفانه در باب اشتغال نیز اولین چیزی که به ذهن سیاستگذار می‌رسد دادن وام برای ایجاد اشتغال است. حال آنکه ریشه ایجاد شغل پایدار و با کیفیت به متغیرهای مختلفی بستگی دارد. مهمترین آن وجود کارآفرینانی است که قادرند منابع را به ارزش‌افزوده تبدیل و به تبع آن ایجاد شغل کنند، کارآفرینان موتور محرکه اصلی اقتصاد کشورها هستند.

اگر دولت حمایت خود را به بخش خصوصی معطوف کند، مساله اشتغال کشور حل خواهد شد. حل مساله اشتغال نه به دست دولتمردان، بلکه به دست کارآفرینان است، به شرط آنکه عرصه را برای آنها باز بگذارد و غل و زنجیرهایی که به پاهای آنها بسته است را گشوده تا بتوانند حرکت کنند.

پایان خصولتی‌ها

یکی دیگر از معضلات موجود در عرصه اقتصاد عدم شکل‌گیری خصوصی‌سازی واقعی و رشد شرکت‌های خصولتی است. برای جلوگیری از شکل‌گیری رانت و فساد ناشی از واگذاری‌های غیر واقعی، تنها راه، اصلاح روند کنونی است. در دهه‌های مختلف ما بارها شاهد این بودیم که به دلیل زد و بندهای متعدد ابتدا شرکت‌های دولتی زیان‌آور نشان داده شده و سپس به بخش خصوصی غیر واقعی واگذار شده است. در نهایت به دنبال

نظرات کارشناسی را شنید و براساس آنها تصمیم‌گیری درست انجام گیرد.

”
اگر بخواهیم
بهبودی در
شرایط فعلی
ایجاد کنیم؛
باید به دور
از سیاسی
بازی نظرات
کارشناسی
را شنید و
براساس آنها
تصمیم‌گیری
درست انجام
گیرد

“

تقویت تولید

رئیس‌جمهور دولت سیزدهم می‌تواند با سیاست حذف موانع تولید که بخش زیادی از آن براساس قوانین دست و پاگیر و بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های یک شبه و بعضاً متناقض پدید آمده، در کنار هم‌افزایی بین دستگاه‌های اجرایی کشور چرخه کند تولید را سرعت ببخشد.

گذشته از این رویکرد در سطوح عالی تصمیم‌گیری، باید تصمیمات برپایه نگاه به تولید و رونق آن باشد. باید دیوارهای بلند انحصار در صنایع و معادن مختلف کشور برداشته شود تا همگان بتوانند در یک رقابت سالم

فرصت آزمون و خطا نیست

مجتبی صفایی
نائب رئیس و سخنگوی اتاق اصناف ایران

کسب و کار است، این ماده می گوید: "دولت مکلف است در مراحل بررسی موضوعات مربوط به محیط کسب و کار برای اصلاح و تدوین مقررات و آیین نامه‌ها، نظر کتبی اتاق‌ها و آن دسته از تشکلهای ذی ربطی که عضو اتاق‌ها نیستند، اعم از کارفرمایی و کارگری را درخواست و بررسی کند و هرگاه لازم دید آنان را به جلسات تصمیم‌گیری دعوت نماید." یعنی دولت و وزرای آن پیش از تدوین و ابلاغ آیین‌نامه‌ها، بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌هایی که مجری آنها فعالان بخش خصوصی است؛ نظر این بخش را دریافت و در جریان تصویب هر مقرراتی نظرات فعالان اقتصادی را دخیل کنند؛ نه اینکه پشت درهای بسته برای جمع‌گیری از فعالان اقتصادی تصمیم بگیرند. اتفاقی که متأسفانه تاکنون بسیار اتفاق افتاده است. براین اساس نیز بارها شاهد تصویب و ابلاغ آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌های متعدد و حتی متناقضی در جریان سیاست‌گذاری‌ها بودیم. ما سال گذشته در یک مورد صرفاً شاهد تصویب و ابلاغ ۱۷ آیین‌نامه و بخشنامه بودیم. این تصمیمات نتیجه عدم مشورت‌گیری از بخش خصوصی در زمان ترسیم آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌هاست. در تصمیم‌سازی‌ها متغیرهای متعددی موثر است و دولت هیچ‌گاه نمی‌تواند ضریب خطا را به صفر برساند. اما با استعلام گرفتن از تشکلهای تخصصی بخش خصوصی در هر موردی می‌تواند ضریب خطا را بسیار کاهش دهد.

دومین خواسته ما از دولت سیزدهم این است که با حفظ عزت ملی در چرخه تبادلات تجاری اعم از واردات و صادرات را باز کند و گسترش دهد. باید ارتباطات ما با دنیا رنگ عوض کند. باید به یک فضای جدید ورود پیدا کنیم و بتوانیم با کشورهای مختلف وارد معامله شویم. از دولت می‌خواهیم در کنار نگاه ملی‌گرایی و توسعه تولید، مبادله با دنیا و ورود به مباحث تجارت جهانی را در اولویت قرار بدهد. امروز متأسفانه ما نه در تولید و نه در تجارت به درستی عمل نمی‌کنیم. ما از سویی با نگاه تک بعدی و غیرمتمرکز مانع رشد تولید شده‌ایم و از سوی دیگر راه‌های تجارت اعم از واردات و صادرات را بسته‌ایم. تولید ما متأثر از سیاست‌گذاری‌های خارجی است. تولیدکنندگان ما پیش از تولید باید بازارهای هدف خود را مشخص کرده باشند و سپس اقدام به تولید کنند. رویکردی که

درخواست ما از رئیس جمهور تشکیل دولتی قوی و توانا در تمام ابعاد به ویژه اقتصادی و بین‌المللی است. تیم اقتصادی دولت در سطح ملی و استانی، علاوه بر این که باید انقلابی و دلسوز به نظام و مردم باشند؛ باید از بطن جامعه اقتصادی برگزیده شده باشند تا درد صنعتگر، تولیدکننده، تجار و در مجموع درد همه فعالان اقتصادی را بشناسند. رئیس جمهور نباید تیم مدیریتی را انتخاب کند که پشت درهای بسته برای اقتصاد کرونازدهی امروز ایران تعیین تکلیف کنند و آیین‌نامه و بخشنامه تصویب کنند. اینجا دیگر ما فرصت خطا کردن نداریم.

براین اساس اولین و مهم‌ترین خواسته‌های فعالان بخش خصوصی از دولت، اجرای کامل و صحیح ماده ۲ قانون بهبود مستمر فضای

مردم ایران علیرغم تمام فشارها، محدودیت‌ها، مشکلات معیشتی و اقتصادی در سیزدهمین انتخابات ریاست جمهوری پای صندوق‌های رای آمدند. انگیزه و امید رای دهندگان تغییر در شرایط اقتصادی کشور بود و به تبع آن تغییر در شرایط اولیه زندگی‌شان است. حال که مردم آمدند و نقش خود را به خوبی بازی کردند. نوبت دولت سیزدهم است که نقش‌آفرینی کند. اما نه با آزمون و خطا. این دولت فرصت اشتباه ندارد، دولت باید سازوکارهایی را با حداقل ضریب خطا و با بیشترین بهره‌وری تعریف کند تا این بهره‌وری حداقل در میان مدت اثر خود را بر زندگی مردم بگذارد.

در این میان بخش خصوصی چند درخواست از رئیس دولت سیزدهم و کابینه او دارد. اولین

نیست. زیرا بنگاه‌های اقتصادی ما اساساً بانک‌محور هستند؛ آنها نمی‌توانند روی پای خودشان بایستند. بنگاه‌های اقتصادی ما یا باید تسهیلات سرمایه در گردش بگیرند یا تسهیلات ایجابی. آنها برای واردات تکنولوژی به پشتوانه‌ی تسهیلات بانکی گام برمی‌دارند. اما شبکه بانکی کشور به دلیل سازوکارهای غیراصولی و متنوعی که برای تسهیلات در نظر گرفته کمتر از اقتصاد به‌هم ریخته کنونی به فعالان اقتصادی آسیب نمی‌رساند. لذا باید نظام ناکارآمد بانکی کشور اصلاح شود. در این جریان نیز باید درخصوص سازوکارهای ارائه تسهیلات تجدید نظر صورت بگیرد. باید در نحوه‌ی پرداخت تسهیلات، در نوع تسهیلات و در شرایط باز پرداخت آن حتماً یک بازنگری جدی صورت پذیرد. در این صورت فعالان بخش خصوصی می‌توانند مطمئن شوند که در پیچ و خم‌های اداری دریافت تسهیلات بانکی غوطه‌ور نمی‌شوند.

یکی دیگر از اقداماتی که دولت سیزدهم باید در اسرع وقت در دستور کار خود قرار دهد؛ تعیین تکلیف این موضوع است که قصد دارد برجام را احیا کند یا نه. فعالان اقتصادی باید بدانند استراتژی خود را براساس وضعیت بدون برجام ترسیم و برنامه‌ریزی کنند یا این که کشور وارد یک فضای جدیدی از تجارت جهانی و مراودات جهانی چه در حوزه‌ی سیاسی و چه در حوزه‌ی اقتصادی خواهد شد و آنها باید بر مبنای فضای جدید گام بردارند. البته طبق اظهارات رئیس جمهور محترم ما قرار است در راستای احیای برجام و توسعه روابط سیاسی و تجاری حرکت کنیم. اما این موضوع فرسایشی شده و بر این اساس فعالان اقتصادی خواهان تعیین تکلیف هر چه سریع‌تر برجام هستند.

فعالان اقتصادی همچون کارکنان و مدیران دولت نیستند که از صبح تا پایان وقت اداری در محل کار فعالیتی هم نداشته باشند، حقوق خود را پایان ماه دریافت کنند. در عرصه اقتصاد فعالان اقتصادی باید تلاش کنند، باید چرخه‌ی تولید و تجارت فعال باشد که آنها بتوانند مالیات پرداخت کنند، حقوق پرسنل بدهند و نیروی انسانی خود را تامین کنند. لذا همه آنچه مطرح شد جزو الزاماتی است که دولت سیزدهم باید در بدو ورود در دستور کار خود قرار دهد.

سومین گام مهمی که دولت باید بردارد، بحث مدیریت کردن بازار ارز هست.

در این میان آنچه انتظار می‌رود این است که دولت جدید، ساماندهی بازار سرمایه را جزء اولین دستورهای کاری خودش قرار دهد و سرمایه‌های مردم را دست‌مایه رفع چالش‌های بودجه‌ای خود قرار ندهد. متأسفانه سال گذشته دولت وقت به گفته بسیاری از اقتصاددانان کسری بودجه را از نوسانات بورس تامین و سرمایه‌گذاران زیادی را دچار خسران کرد. دولت اگرچه به گفته تصمیم‌گیران از جیب مردم در راستای آرامش و امنیت کشور گام برداشت اما این اقدام به هر نیتی که بوده توجیه‌پذیر نبوده و نیست. ما می‌خواهیم با سرمایه‌ی مردم بازی نشود و اعتماد از بین رفته بازار سرمایه به آن برگردد. البته در صورت تحقق توافقات بین‌المللی و باز شدن دریچه‌های امید، شرایط بازار سرمایه با ورود سرمایه‌های جدید به بخش صنعت بهبود می‌یابد. اما پیش از آن نیز باید اصلاح این بازار در دستور کار دولت قرار گیرد.

متأسفانه اغلب تصمیمات دولت دوازدهم همچون مسکنی برای رفع درد آنی اقتصاد بوده است تا در فرصت مناسب آنها را تعیین تکلیف کند. در نهایت هم نتوانست اقدام مناسبی برای حل بحران‌ها انجام دهد. زیرا این اقتصاد نیاز به جراحی‌های متعدد و بزرگی دارد. کشور نیاز به تصمیم‌های کوتاه مدت و هم‌زمان تصمیم‌های میان‌مدت و بلندمدت دارد. پیشتر نیز باید ساختار تصمیم‌گیری در تمام بخش‌ها از نظام بانکی گرفته تا نظام تجاری اصلاح شود.

به دلیل ضعف سیستم سیاستگذاری تاکنون عمدتاً با تصمیمات نمایشی روبرو بودیم. تصمیمات تک بعدی و غیر مهندسی شده که منجر به از بین رفتن بنگاه‌های اقتصادی و کسب‌وکارهای مختلف شده است. برای مثال ما توام با ارائه تسهیلات به واحدهای تولیدی، کارخانه‌ها و بنگاه‌های اقتصادی باید تحریک تقاضا را ایجاد می‌کردیم. اما متأسفانه این رویکرد دنبال نشد. زیرا نه نگاه درست به بازار هدف داخلی بر تصمیمات ما غالب است و نه نگاه درست صادرات محور بر این تصمیمات غالب است. از سویی نظام بانکی ما پاشنه آشیل اقتصاد شده است. بر این اساس نیز تا زمانی که نظام بانکی‌مان را اصلاح نکنیم، تقریباً هیچ چیزی درست‌شدنی

”
دولت فرصت
اشتباه ندارد،
دولت باید
سازوکارهایی
را با حداقل
ضریب خطا
و با بیشترین
بهره‌وری
تعریف کند تا
این بهره‌وری
حداقل در
میان مدت
اثر خود را بر
زندگی مردم
بگذارد

“

کمر شهادت آن هستیم. امروز به دلیل عدم وجود سیاست‌گذاری‌های صحیح در امر تولید و واردات و صادرات و از سویی اعمال سیاست‌های متنوع که بعضاً متناقض نیز هستند، منجر شده اغلب تولیدکنندگان ما ابتدا تولید کنند، سپس تصمیم بگیرند کالای خود را صادر کنند یا نه. آنها اغلب در صورتی که قادر به صادرات باشند، کالا را صادر می‌کنند و در غیر این صورت کالای خود را در بازار داخل عرضه می‌کنند. به همین دلیل نیز از سویی بازار صادرات ما به لحاظ تنوع رشد نمی‌کند و بازار داخل همواره در نوسان و تلاطم است. امروز فعالان اقتصادی نیازمند آرامش هستند تا با کمترین دغدغه‌ی مبادرت به تولید و تجهیز کارخانه خود کنند. لذا موضوع مهمی که دولت باید آن را دنبال کند، برداشتن موانع تولید و تجارت است. در جریان رفع بازدارنده‌های تجارت خارجی باید رویکرد دولت از سویی حذف سدهای مبادلات تجاری ایران با کشورهای حوزه‌ی خلیج فارس و کشورهای همسایه با بازار ۵۰۰ میلیونی باشد شود و از سویی رفع موانع تجارت با سایر کشورهای دنیا.

برای توسعه مبادلات تجاری و به تبع آن گسترش بازار ایران، کشور نیازمند عزم و اراده‌ی ملی است. رئیس جمهور محترم باید یک تیم دیپلماسی فوق‌العاده قوی و توأم با نگاه توسعه اقتصادی در کابینه دولت داشته باشد. وقتی این اتفاقات بیفتد، ما به دنبال متغیرهای بعدی‌مان می‌گردیم. آنچه امروز بیش از پیش بازار داخلی را بی‌ثبات کرده «عدم ثبات در نرخ ارز» است. دولت محترم باید هرچه سریع‌تر در راستای ثبات نرخ ارز گام بردارد. اگرچه امروز در شرایط مناسبی قرار نداریم و ارز حاصل از صادرات بسیاری از کالاها به دلیل تحریم‌های غیرمنصفانه به کشور بر نمی‌گردد، اما این محدودیت‌ها نیز با برنامه‌ریزی درست، نه برنامه‌ریزی لحظه‌ای و ساعتی قابل حل است. ما اگر هدف‌گذاری کنیم و بگوییم نرخ ارز کشور سالانه مثلاً ۵ درصد تغییر می‌کند، تولیدکنندگان، واردکنندگان و صادرکنندگان و توزیع‌کنندگان همگی بر مبنای این ۵ درصد برنامه‌ریزی و فعالیت می‌کنند. از سویی نظارت‌های دولت هدفمندتر می‌شود. این اتفاق امروز نمی‌افتد. از نظام تولید تا توزیع هیچ کدام قادر به هدف‌گذاری یکساله نیستند. نظارت‌های دولتی نیز سرشار از ابهام است. لذا

“

”
از دولت
می‌خواهیم
در کنار نگاه
ملی‌گرایی و
توسعه تولید،
مبادله با دنیا و
ورود به مباحث
تجارت جهانی را
در اولویت قرار
بدهد

رویدادها

افتتاح دفتر بسیج تجار، صنعت‌گران و فعالان اقتصادی کرمانشاه

نشست مشترک فعالین اقتصادی استان با نمایندگان مجلس با محوریت بخش کشاورزی

برگزاری جلسه شصت و هفتم شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی در استانداری کرمانشاه

برگزاری جلسه رفع موانع تولید با موضوع بررسی مشکلات تامین اجتماعی و تاثیر آن بر فضای کسب و کار در اتاق کرمانشاه

برگزاری جلسه شصت و هشتم شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی با حضور استاندار، جمعی از مسئولین و فعالان اقتصادی کرمانشاه در سالن شهدای دولت

برگزاری نشست فعالان اقتصادی استان با ناظر
گمرکات استان کرمانشاه

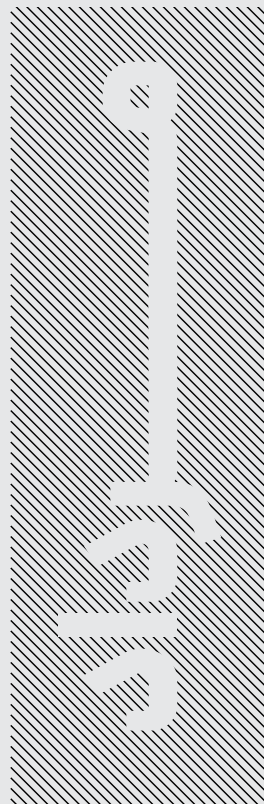
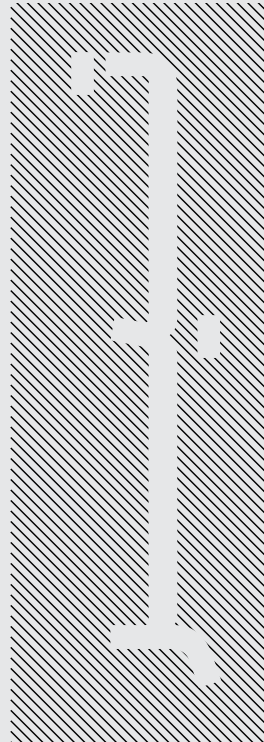
برگزاری هفتادمین جلسه شورای گفت و گوی
دولت و بخش خصوصی استان کرمانشاه با
بررسی موضوعاتی همچون صادرات دام زنده،
افزایش سرمایه صندوق حمایت از توسعه
کشاورزی و مشکلات مرکز بهداشت شهرک
صنعتی بیستون

برگزاری نشست فعالین اقتصادی کرمانشاه
با دبیرکل اتاق مشترک ایران و عراق و با حضور
مجاری رایزن اقتصادی ایران در عراق

برگزاری وینار آموزشی «قوانین و سرفصل های
حوزه تامین اجتماعی» در اتاق کرمانشاه

نشست فعالان اقتصادی استان با نماینده
کرمانشاه در مجلس شورای اسلامی

برگزاری جلسه شصت و نهم شورای
گفت و گوی دولت و بخش خصوصی استان
کرمانشاه با طرح موضوع چالش قطعی برق
برای واحدهای تولیدی و صنعتی

برگزاری وینار آموزشی «آشنایی با انواع
تسهیلات بانکی بنگاه های اقتصادی،
مجموعه قوانین و مقررات حاکم بر بخش
اعتباری و مراحل اخذ آن» در اتاق کرمانشاه

آغاز ارائه خدمات مشاوره بورسی در اتاق
بازرگانی کرمانشاه

برش‌هایی کوتاه از جلسات شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی طی سه ماه گذشته؛

پل توسعه

تحقق توسعه به تنهایی در توان بخش خصوصی نیست و دولت هم بی‌پشتوانه بخش خصوصی راه به توفیق نمی‌برد؛ که توسعه بر پلی محقق می‌شود که ارکانش متشکل از دانش و تخصص بخش خصوصی، توان اجرایی بخش دولتی و مانع‌زدایی قوای مقننه و قضائیه است. به همین رو می‌توان شورای گفت‌وگو که نمایندگان همه گروه‌ها را گرد هم می‌آورد، همان بستر و پل توسعه تعبیر کرد. طی سه ماهه خرداد تا مرداد ۱۴۰۰، تعداد ۴ نشست شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی در استان کرمانشاه برگزار شد که گزیده موضوعات طرح شده هر نشست در ادامه آمده است.

نشست شصت و هفتم

از کنترل نرخ تورم تا تامین نیروی کار نفت و پتروشیمی

شصت و هفتمین جلسه شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی استان کرمانشاه با حضور رئیس اتاق استان، استاندار و جمعی از مسئولان و فعالان اقتصادی کرمانشاه برگزار شد؛ موضوعات طرح شده در این نشست را در ادامه می‌خوانید.

دلایل نرخ تورم در استان

- می‌توان با برنامه‌ریزی درست نرخ تورم کرمانشاه را در مدت مشخصی تعدیل کرد.
- نرخ بالای تورم برای مردم قابل قبول نیست زیرا انتقاد دارند که چرا قیمت کالاها در کرمانشاه با این ابعاد اقتصادی، نسبت به سایر استان‌ها بیشتر است.
- تجمع نرخ تورم با نرخ بیکاری که بیانگر شاخص فلاکت است، بعد منفی در اذهان عمومی ایجاد می‌کند.
- در استان کرمانشاه به دلیل مسائلی از جمله ساعت کار محدود، متخصص نبودن نیروی کار و ... هزینه تولید و خدمات گران است و بر نرخ تورم تاثیر مستقیم دارد.

- عدم نظارت مناسب بر سیستم خرده‌فروشی از دیگر دلایل بالا بودن نرخ تورم استان است.
- جای بازارها و میادین تحت نظارت شهرداری و سایر دستگاه‌ها که در بسیاری از شهرهای دیگر کشور برای استفاده اقشار با سطح اقتصادی پایین وجود دارد نیز در کرمانشاه خالی بوده و بر بالا بودن نرخ تورم اثرگذار است.

- به دلیل مرزی بودن کرمانشاه و ارزان بودن قیمت کالاها در ایران برای عراقی‌ها، بخشی از خرید آنها از کرمانشاه صورت می‌گیرد که البته سهم آن در نرخ بالای تورم به نسبت سایر عوامل کمتر است.

جای خالی آمارها و هدف‌گذاری صادراتی
• اینکه گزارش میزان و نوع کالاهای صادراتی

نیازمند نیروی کار قابل توجهی است و اگر استان به فکر نیروها و تکنیسین تخصصی این واحدها نباشد، به نیروی کار استان‌های دیگر وابسته خواهد شد.

- آموزش نیروی کار ماهر و متخصص برای صنایع نفت و پتروشیمی کرمانشاه ضرورت داشته و باید از ظرفیت دانشگاه‌های استان از جمله دانشگاه رازی، دانشگاه صنعتی و ... برای راه‌اندازی رشته‌های تخصصی و آموزش نیروی تحصیل کرده استفاده کرد.

افزایش تعرفه گاز صنایع

- در سالی که مزین به نام حمایت از تولید شده، افزایش قابل توجه تعرفه گاز صنایع استان پذیرفتنی نبوده و لازم است موضوع از طریق شورای گفت‌وگوی استانی و ملی با جدیت پیگیری شده و اگر قانونی در این زمینه وجود دارد اصلاح گردد.

از هر مرز استان را با گذشت دو ماه از شروع سال در اختیار بخش خصوصی قرار ندادند پذیرفتنی نیست و امکان برنامه‌ریزی را از بخش خصوصی می‌گیرد.

- جای خالی هدف‌گذاری دقیق صادرات در استان کرمانشاه دیده می‌شود؛ این در حالی است که برای استان مرزی مانند کرمانشاه باید پروتکل مشخصی برای تک تک مرزهای صادراتی استان وجود داشته باشد.

تامین نیروی کار صنایع نفت و پتروشیمی

- کرمانشاه طی دو، سه سال آینده به قطب صنایع نفت و پتروشیمی تبدیل می‌شود؛ پتروشیمی چهارم با قدرت در حال پیگیری است، در حوزه میادین نفتی و گازی هم اقدامات خوبی در غرب استان و همچنین پیگیری‌هایی برای پتروشیمی سنقر، اورامانات در دست اقدام است. بهره‌برداری از این صنایع

نشست شصت و هشتم

کرمانشاه در جایگاه پنجم برگزاری جلسات شورا

شصت و هشتمین جلسه شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی استان کرمانشاه با حضور نمایندگان دولت و بخش خصوصی استان کرمانشاه برگزار شد؛ موضوعات طرح شده در این نشست را در ادامه می‌خوانید.

برگزاری جلسات شورای گفت‌وگو

- استان کرمانشاه از نظر جلسات شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی در نیمه دوم سال گذشته، با برپایی هشت جلسه و کسب ۹۵.۵ امتیاز از نمره صد، جایگاه پنجم کشور را به خود اختصاص داد.

- رتبه استان به واسطه تعداد مناسب جلسات و همچنین بعد کارشناسی آنها بوده؛ به علاوه کرمانشاه بیشترین رشد بین استان‌های کشور را از نظر ارتقای جایگاه داشته است.

گذر از کشاورزی سنتی

- کشاورزی یکی از ظرفیت‌های بزرگ توسعه استان است.
- کشاورزی استان نباید صرفاً با هدف

کشت محصول و امرار معاش باشد بلکه باید به سمت کشاورزی صنعتی و اقتصادی حرکت کرد.

- تدوین بسته‌ای برای جهش تولید بخش کشاورزی در سال ۱۴۰۰ ضرورت دارد. در این بسته لازم است علاوه بر تعیین چالش‌ها، فرصت‌ها و مشکلات بخش کشاورزی، نیازمندی به ادوات کشاورزی و تجهیزات مکانیزه هم دیده شود.

نشست شصت و نهم

از چالش‌های قطعی برق تا محدودیت‌های بخش کشاورزی

شصت‌ونهمین جلسه شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی استان کرمانشاه با حضور رئیس اتاق استان، استاندار و مسئولان و فعالان اقتصادی کرمانشاه برگزار شد؛ موضوعات طرح شده در این نشست را در ادامه می‌خوانید.

ضربه قطعی برق به تولید

- برای اولین بار و با اولویت‌بندی که صورت گرفته شاهد قطع برق صنایع و واحدهای تولیدی در استان و کشور هستیم.
- قطع برق، بخش تولید را با چالش‌های جدی و تعطیلی مواجه کرده و بسیاری از این واحدها تولیدکننده کالاهای اساسی مورد

نیاز مردم هستند و با این شرایط نمی‌توانند به تعهدات تولید خود عمل کنند.

• در کنار قطعی برقی که بر صنایع تحمیل می‌شود، هیچ حمایتی از واحدهایی که برق آنها قطع شده در زمینه تسهیلات بانکی، مالیات، تامین اجتماعی و ... صورت نمی‌گیرد.

پشتیبانی و مانع‌زدایی تولید

• ضرورت دارد نحوه عملکرد دستگاه‌ها در زمینه تحقق نامگذاری سال با عنوان «تولید، پشتیبانی‌ها و مانع‌زدایی‌ها» باشد؛ دستگاه‌هایی مانند بانک‌ها باید عملکرد خود را در زمینه پرداخت تسهیلات، سرمایه در گردش و ... اصلاح کنند. همچنین سایر دستگاه‌ها مانند تامین اجتماعی و سازمان امور مالیاتی نیز اقدامات خود را در زمینه مشوق‌ها و بخشودگی‌ها ارائه دهند تا مشخص شود در سال جاری چه پشتیبانی

شود، پیشنهاد می‌شود تعرفه واردات تراکتور کاهش یابد یا حتی صفر شود.

و مانع‌زدایی واقعی برای واحدهای تولیدی صورت گرفته است.

مکانیزاسیون و تامین تراکتور

خرید دام از کشاورز
• جهادکشوری استان وظیفه دارد با توجه به شرایط خشکسالی امسال تمهیدات لازم را برای خرید دام از کشاورزان اتخاذ کند.

• یکی از راهکارهایی که می‌تواند به تامین تراکتور کمک کند واردات آن است.

• تراکتور کالای لوکس یا تزئینی نیست که برای واردات آن سخت‌گیری

نشست هفتادم

از محدودیت‌های صادرات دام زنده تا تامین نقدینگی کشاورزی

هفتادمین جلسه شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی استان کرمانشاه با حضور رئیس اتاق استان، استاندار و جمعی از مسئولین و فعالان اقتصادی کرمانشاه برگزار شد؛ موضوعات طرح شده در این نشست را در ادامه می‌خوانید.

محدودی برای آن در نظر گرفته شود و سهمیه دام‌های صادراتی نیز محدود شود.

مباحثی مطرح است که در قالب یک بخشنامه صادرات دام زنده محدود به افراد خاص شود، زمان

محدودیت صادرات دام زنده

• نگرانیم با صدور یک بخشنامه این صادرات دوباره محدود شود.

● در قالب یک بخشنامه مهلت صادرات دام زنده تا پایان مهرماه تعیین شده که این بازه زمانی کوتاه امکان برنامه‌ریزی را از تولیدکنندگان و صادرکنندگان می‌گیرد. به علاوه برای صادرات دام سهمیه‌بندی و قیمت‌گذاری در نظر گرفته شده که مجموع این موارد سدی در برابر صادرات ایجاد خواهد کرد.

● دام زنده یک محصول استراتژیک بوده و استان کرمانشاه همواره سهم قابل توجهی از صادرات دام زنده کشور داشته و از این رو نباید کرمانشاه از این ظرفیت مهم محروم شود.

پروانه چاه‌های کشاورزی

● مجوز کوتاه‌مدت پروانه بهره‌برداری چاه‌های کشاورزی تنها یکسال اعتبار داشت و هر ساله باید با روندی طولانی تمدید می‌شد؛ با طرح این مشکل در جلسه شورای گفت‌وگو و پیگیری‌های صورت گرفته اکنون مدت اعتبار پروانه بهره‌برداری چاه‌ها از یک سال به سه سال افزایش یافت.

درمانگاه شهرک صنعتی بیستون

● درمانگاه شهرک صنعتی بیستون که با هزینه و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در شهرک صنعتی بیستون راه‌اندازی شده، از داشتن پزشک طب کار محروم بوده و عملاً امکان استفاده ندارد.

تولید قطعات تراکتور

● پیگیری احداث مجموعه تولید قطعات تراکتور در استان ادامه داشته و مطالعات توجیه اقتصادی آن در دست بررسی است.

صندوق توسعه کشاورزی

● صندوق توسعه کشاورزی استان می‌تواند به طرح‌های بخش کشاورزی کمک کند.

● استان کرمانشاه از نظر بخش کشاورزی در کشور حرف برای گفتن دارد و با تامین منابع در صندوق توسعه کشاورزی می‌توان بخش کشاورزی استان را تقویت کرد.

● استاندار کرمانشاه با تزریق ۲۰ میلیارد تومان کمک به صندوق توسعه کشاورزی استان موافقت کرد.

● اگر پزشک طب کار در این درمانگاه مستقر شود بیش از شش هزار نیروی کار می‌توانند از آن استفاده کنند و این درمانگاه می‌تواند به نیروهای کار سه شهرک صنعتی بیستون، زاگرس و فرامان ارایه خدمات داشته باشد تا برای دریافت خدمات بهداشتی و درمانی مجبور به مراجعه به مرکز شهر نباشند.

سند توسعه نفت و گاز کرمانشاه

● سند توسعه نفت و گاز استان تدوین شده و تمام طرح‌های توسعه پتروشیمی و پالایشگاهی استان در آن آمده است؛ این سند باعث می‌شود طرح‌های توسعه پتروشیمی و پالایشگاهی کرمانشاه در دولت‌های آینده دستخوش تحولات نشود.

مروری بر سخنان رئیس اتاق بازرگانی کرمانشاه
طی سه ماه گذشته

توقف صادرات پست سد بی‌ثباتی قوانین

رئیس پارلمان بخش خصوصی استان کرمانشاه طی ماه‌های گذشته در گفت‌وگو با فعالان اقتصادی، نمایندگان مجلس شورای اسلامی و مدیران دولتی، برجسته‌ترین دغدغه‌ها، انتظارات و ظرفیت‌های بخش خصوصی در استان را مطرح کرد. محورهای اصلی سخنان کیوان کاشفی رئیس اتاق کرمانشاه در ادامه گرد آمده است.

جهش صادراتی

با توجه به روند ثابت صادرات به عراق طی حدود سه سال اخیر، زمان آن رسیده که جهش صادراتی جدید را به بازار عراق رقم بزنیم.

بازار عراق

بازار عراق به عنوان یکی از شرکای تجاری اصلی ایران بوده و ۹۰ درصد صادرات غیرنفتی ایران به مقصد عراق است. استان کرمانشاه نیز در این بین سهم ۳۰ تا ۵۰ درصدی از این صادرات را بر عهده دارد.

توقف سیر صعودی صادرات

روند صادرات به عراق بر خلاف دهه گذشته که عمدتاً روند صعودی داشت اکنون نزدیک به سه سال است که در حد هفت، هشت میلیارد دلار و با احتساب صادرات گاز تا سقف ۱۰ میلیارد دلار باقی مانده است. این ثبات صادرات در حالی ایجاد شده که دقیقاً در همین سه سال با رشد قابل توجه نرخ ارز مواجه بودیم که باید باز خورد آن را در ارقام صادراتی می‌دیدیم.

حمل یکسره به عراق

زمان آن رسیده که موضوع حمل یکسره، یکبار برای همیشه حل و فصل شود، پیوستن عراق به کنوانسیون تیر و شناخته شدن دو مرز خسروی و مهران به عنوان مرزهای ترانزیتی به عراق، بارقه امید را برای حمل یکسره از این دوماهرز ایجاد کرده است. برقراری حمل یکسره از این دو مرز می‌تواند برای اولین بار زمینه ترانزیت کالا را ظرف مدت سه روز از ایران تا سواحل مدیترانه فراهم کند.

عدم ثبات قوانین تجاری

مشکل مهم صادرات به عراق، عدم ثبات قوانین و مقررات تجاری است؛ این بی‌نظمی را در محدودیت‌های ناگهانی صادرات کالا به عراق، وضع تعرفه‌ها و ... خصوصاً برای محصولات کشاورزی شاهدهی. نتیجه این معضل عدم امکان برنامه‌ریزی مناسب و ازدحام هزاران کامیون محصولات کشاورزی در مرزها در برخی مقاطع زمانی است.

محدودیت‌های صادراتی

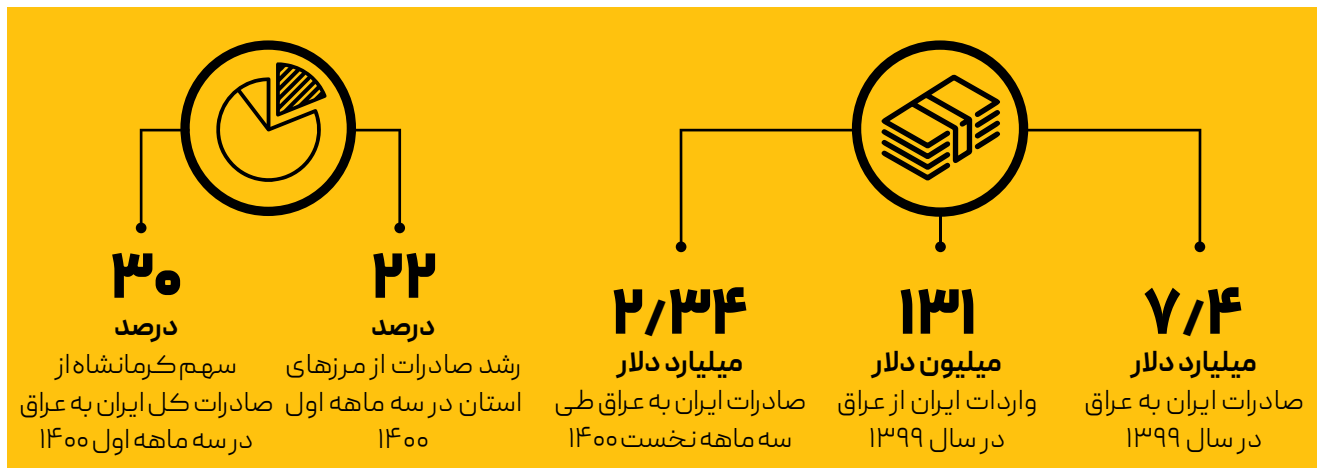
محدودیت‌های داخلی صادرات برخی کالاها روند صادرات را مختل کرده است؛ این در حالی است که در کشوری مانند عراق و حتی سوریه به شدت به این کالاها نیاز هست. اگر صادرات کالاهای ممنوعه باید برای دو کشور عراق و سوریه به صورت استثنا برداشته شود، می‌توان جهش صادراتی به عراق که نیازمند آن هستیم را محقق کرد.

واردات از عراق

برقراری واردات از عراق ضرورت دارد؛ چراکه هرچقدر واردات از عراق را افزایش دهیم هم رونق مرزها را شاهد خواهیم بود و هم قدرت چانه زنی ما افزایش خواهد یافت. اگرچه این واردات برای همه کالاها میسر نیست، اما اکنون می‌توان در زمینه واردات سوخت، فرآورده‌های نفتی و ... فعالیت‌هایی را انجام داد.

ضعف زیرساخت‌های مرزی

ظرفیت‌های تجاری استان توقعات از زیرساخت‌های مرزی استان را بالا می‌برد اما این زیرساخت‌ها در حال حاضر متناسب با ظرفیت‌های استان نیست. تعدد مرزهای استان، باعث شده آنطور که باید به تکمیل خدمات و زیرساخت‌ها در همه مرزها پرداخته نشود.

تعیین تکلیف طرح گمرک پرویزخان

اجرای طرح جامع گمرک پرویزخان زمان بر و باعث ایجاد مشکلاتی شده است. مشکلات مرز پرویزخان قدمتی بیش از ۱۴ ساله دارد؛ اگرچه پرویزخان همان مرز ۱۴ سال پیش نیست و کارهای زیادی در این مرز انجام شده اما بخشی از مشکلات آن پابرجاست. از خدماتی که در مرز پرویزخان ارائه می‌شود هم رضایتی وجود ندارد و تجار هر دو طرف ایران و عراق، کارگر و حتی مسئولین از این خدمات ناراضی هستند و تعاونی گمرک باید فکری به حال بهبود خدمات این مرز بکند.

گمرک نیازمند جابجایی

مشکلات گمرک کرمانشاه و قرار گرفتن آن در دل شهر جدی بوده و بیش از ۱۰ سال است که موضوع جابجایی گمرک کرمانشاه مطرح اما هنوز اجرایی نشده است. این جابجایی نیازمند شجاعت مدیریتی است تا دیگر شاهد ورود و خروج کامیون‌ها به این محدوده نباشیم.

کمبود نیرو در گمرکات

قطعا نیازمند تقویت نیروها در گمرک هستیم. هنوز در مرزی مانند سومار نیروی کافی وجود ندارد و مرزی با حجم صادراتی مانند پرویزخان هنوز گارد گمرک و خودرویی گشت برای مقابله با تخلفات ندارد. مرزهایی مانند سومار، شیخ صله و شوشمی که رسمی شدند نیز پتانسیل داشتن گمرک مستقل را دارند که این امر هم نیازمند تقویت نیروهای گمرک است.

صادرات خاک

تجار درخواست دارند صادرات خاک علاوه بر مرز شوشمی از مرز شیخ صله هم برقرار شود. صادرات خاک فرآیندی کاملاً قانونی بوده و خاکی که صادر می‌شود خاک قیمتی نیست و صنایع فولاد با مازاد این خاک مواجهند که فقط بخش بسیار کمی از آن صادر می‌شود.

چالش‌های دولت سیزدهم

دولت جدید کشور را با چالش‌ها و سختی‌های جدی تحویل می‌گیرد که عمده این چالش‌ها اقتصادی است. نرخ بالای تورم، تحریم‌های بین‌المللی و نامناسب بودن فضای کسب و کار از جمله مهمترین این چالش‌هاست.

۱. ساماندهی نظام بودجه ریزی
۲. بهبود فضای کسب و کار
۳. تبادلات اقتصادی با جهان
۴. مقابله با فساد

چهار اولویت
نجات بخش اقتصاد
برای دولت سیزدهم

تعامل دولت سیزدهم با بخش خصوصی

یکی از مهمترین کارهایی که دولت سیزدهم باید برای بهبود امور در دستور کار داشته باشد استفاده از نظرات بخش خصوصی دانست. احیای جایگاه بخش خصوصی نیز نکته دیگری است که دولت جدید باید مد نظر قرار دهد.

تشکل‌های خصوصی بخش کشاورزی

قانون «امنیت غذایی و ارتقا سطح کشاورزی» که به صورت طرح در مجلس ارائه شده و در دست تصویب است، تحولات فراگیری در کشاورزی کشور ایجاد خواهد کرد که نقاط مثبت زیادی در آن دیده شده است. تنها نگرانی که نسبت به این قانون وجود دارد مربوط به بند ۹ و تبصره‌های آن است که مقرر می‌کند تمامی تشکل‌هایی که در حوزه تولید، تجارت و توزیع محصولات کشاورزی فعالیت دارند از این پس تحت نظارت سازمان تعاون روستایی فعالیت داشته باشند و صدور مجوز برای تشکل‌های کشاورزی صرفاً از محل همین سازمان دیده شده است. با تصویب این طرح، استقلال تشکل‌های بخش خصوصی حوزه کشاورزی که فقط نزدیک به ۱۸۰ تشکل استانی و ملی در اتاق بازرگانی فعالیت دارند، از بین خواهد رفت. اینکه بعد از چندین سال تشکل‌های بخش خصوصی دولتی شود نه به سود بخش کشاورزی است نه مطابق با سیاست‌های کلی اصل ۴۴.

چالش‌های تامین اجتماعی

بخش قابل توجهی از مشکلات صنعتگران و فعالان اقتصادی کرمانشاه که درخواست دارند آن را در جلسات شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی، ستاد تسهیل و ... مطرح کنیم مسائل تامین اجتماعی است. طی چهار، پنج سال اخیر یکی از مهمترین مواردی که به چالش سد راه بخش تولید و بنگاه‌های اقتصادی تبدیل شده مباحث تامین اجتماعی خصوصاً در بعد حسابرسی‌ها است.

بین‌المللی کردن روز ملی کرمانشاه

جای خالی رویدادهای بین‌المللی به مناسبت روز ملی کرمانشاه، خالی است و راه‌اندازی بنیاد کرمانشاه‌شناسی می‌تواند این خلأ را پر کند و اتاق بازرگانی آمادگی دارد متولی دبیرخانه این انجمن باشد. متأسفانه کرمانشاه به رغم استعداد لازم استان بین‌المللی نیست و کمتر شاهد آن هستیم که به جز در زمینه‌های اقتصادی و تجاری که گاهی به دعوت اتاق بازرگانی هیات‌های خارجی به کرمانشاه می‌آیند تعاملات بین‌المللی دیگری در بعد فرهنگی، هنری، اجتماعی و... داشته باشیم.

سهم کالاها در سبد صادراتی ایران به عراق

۱/۲

میلیارد دلار

مواد معدنی و صنایع معدنی

۱/۷۴

میلیارد دلار

کالاهاى کشاورزی و صنایع غذایی

۱/۷۵

میلیارد دلار

کالاهاى صنعتی

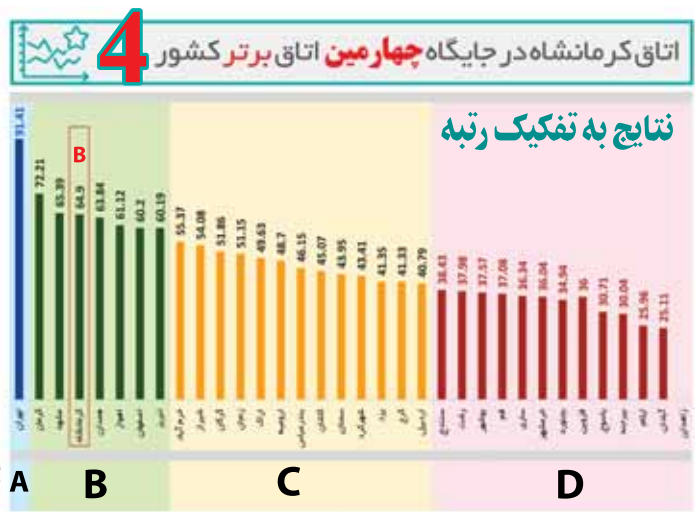
۲/۷

میلیارد دلار

محصولات پتروشیمی و مواد نفتی

اتاق کرمانشاه در جایگاه چهارمین اتاق برتر کشور

با انتشار نتایج ترازسنجی اتاق‌های بازرگانی سراسر ایران، اتاق کرمانشاه در جایگاه چهارم کشور بین ۳۴ اتاق بازرگانی قرار گرفت. کرمانشاه پس از استان‌های تهران، کرمان و مشهد چهارمین جایگاه را در کشور متعلق به خود کرد. همچنین اتاق بازرگانی کرمانشاه بین اتاق‌های منطقه دو کشور نیز بر اساس GDP، با کسب درجه B در جایگاه نخست ایستاد. این در حالی است که پیش از این و بر اساس ترازسنجی که سال ۱۳۹۶ انجام شد اتاق بازرگانی کرمانشاه درجه B و جایگاه ششم کشور را کسب کرده بود و اکنون شاهد ارتقا دو پله‌ای جایگاه اتاق کرمانشاه هستیم. این ترازسنجی بر اساس بررسی پنج مولفه مهم حکمرانی، تأثیرگذاری بر سیاست‌ها، خدمات، عضویت و تنظیم‌گری صورت گرفته است که اتاق کرمانشاه در همه این موارد موفق بوده است.

رئیس اتاق کرمانشاه خبر داد:

آغاز به کار سامانه دایرکتوری فعالان اقتصادی کرمانشاه

کیوان کاشفی رئیس اتاق کرمانشاه با اعلام خبر آغاز به کار سامانه دایرکتوری فعالان اقتصادی استان، گفت: دایرکتوری یا بانک اطلاعات فعالین اقتصادی کرمانشاه فعالیت خود را آغاز کرد و پس از این از طریق سایت اتاق بازرگانی کرمانشاه و به صورت مستقل در دسترس خواهد بود. این سامانه به دو زبان انگلیسی و عربی هم در حال انجام است. وی این دایرکتوری را حلقه واسطی بین فعالین اقتصادی دانست و افزود: با ثبت کسب و کار خود در این سامانه، تعامل بین فعالان اقتصادی، فارغ از فاصله جغرافیایی فراهم می‌گردد. هدف از راه‌اندازی این دایرکتوری تسهیل تعامل بین فعالین اقتصادی، معرفی تولیدات و توانمندی‌های اقتصادی این افراد و همچنین رونق کسب و کار آنها است. به گفته رئیس اتاق کرمانشاه، تمامی اطلاعات فعالین اقتصادی شامل معرفی واحد تولیدی، محصولات تولیدی، صادراتی و وارداتی، اطلاعات تماس، آدرس بنگاه اقتصادی و... در این دایرکتوری گردآوری شده است و افراد می‌توانند از طریق آن با مدیران صنایع و کارخانجات و همچنین بازرگان تعامل برقرار کنند.

کاشفی خاطر نشان کرد: در قالب این دایرکتوری ۹ موضوع فعالیت اصلی شامل تولید، خدمات، صادرات، واردات، گردشگری، بازرگانی، صنعت، معدن و کشاورزی در قالب ۱۵ رشته تقسیم‌بندی شده تا دسترسی به اطلاعات طبقه‌بندی شده برای علاقمندان آسان شود.

رئیس اتاق کرمانشاه با تاکید بر اینکه ثبت نام در این سامانه رایگان می‌باشد عنوان کرد: برآنیم که این دایرکتوری به زبان‌های انگلیسی و عربی نیز ترجمه شود تا علاوه بر فعالین اقتصادی داخل کشور، امکان دسترسی برای سایر افراد هم فراهم باشد.

لازم به ذکر است که فعالان محترم اقتصادی می‌توانند برای ثبت نام در سامانه دایرکتوری از طریق وب سایت این سامانه به آدرس krccima.directory اقدام کنند و پس از ورود به سامانه وارد بخش ثبت‌نام اعضا شوند و یا برای ویرایش اطلاعات خود، بخش ورود اعضا به سامانه را انتخاب نمایند. برای دسترسی به اطلاعات بیشتر نیز شماره تلفن‌های ۰۹۱۸۱۳۰۳۰۲۶ و ۰۸۳۳۸۲۵۴۵۴۶ پاسخگوی فعالان محترم اقتصادی خواهد بود.

آب؛ مناقشه قرن

۲۰ سال پیش اسماعیل سراگلدین معاون مصری رئیس بانک جهانی با پیش‌بینی اینکه جنگ‌ها در قرن ۲۱ جنگ به دست آوردن نفت و زمین نخواهد بود بلکه جنگ بر سر به دست آوردن منابع آب است، همه را شوکه کرد. البته تاکنون این پیش‌بینی معاون سابق رئیس بانک جهانی درست از آب در نیامده اما تشدید درخواست‌ها برای منابع آبی باعث افزایش تنش‌های سیاسی میان کشورها شده است، چنانکه بحران آب مناقشه جدید قرن نام گرفته است.

استان کرمانشاه نیز از مناقشه مستثنی نیست و با وجود ظرفیت‌های بالا در بخش کشاورزی و همچنین صنایع آب‌بر، با چالش تامین و بهره‌وری منابع آبی روبه‌روست. صفحات پیش‌رو چالش‌های مدیریت منابع آب در کرمانشاه را واکاوی کرده است.

اهمیت مدیریت منابع آب از منظر جهان

اهمیت و تأثیر آب در حیات اقتصادی و اجتماعی ملت‌ها موضوع تازه و جدیدی نیست. همه می‌دانیم که آب یکی از منابع مهم در توسعه کشورها است. امروزه جوامع بین‌المللی از اهمیت آب در جهت داشتن رشد اقتصادی پایدار در زمان حال و آینده آگاه شده‌اند. در سطوح ملی سهم زیادی از سرمایه‌گذاری‌ها صرف زیرساخت‌ها و امور زیربنایی و بهبود مدیریت منابع آب می‌شود که بیانگر اهمیت این بخش در سطح ملی است. یکی از بزرگترین نگرانی‌ها برای آینده منابع آب، پایداری کنونی و آتی منابع آب برای تخصیص است. در قرن حاضر به دلیل افزایش جمعیت، نیاز روزافزون به تامین منابع و مواد غذایی برای ساکنین کره زمین، توسعه صنایع و تمرکزهای جمعیتی در بعضی مناطق، علیرغم تلاش‌های عمده‌ای که برای مهار منابع آب و ایجاد تاسیسات لازم جهت توسعه و بهره‌برداری از این منابع در چند دهه اخیر صورت گرفته است اما به لحاظ محدودیت منابع آب در تمامی بخش‌ها، میزان سرانه آن در مناطق مختلف سریعاً در حال کاهش است. هرچه آب کمیاب‌تر شود اهمیت مدیریت صحیح آن افزایش پیدا می‌کند. پیدا کردن یک تعادل بین نیاز آبی بشر و نیاز آبی محیط زیست، یک گام مهم در پایداری منابع آب است. به همین دلیل با توجه به پیچیدگی‌ها و پویایی‌های بخش آب، تدوین برنامه‌ریزی استراتژیک در جهت مدیریت پایدار منابع آب برای همه کشورها ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است.

ایران دارای اقلیمی خشک، نیمه خشک و کم آب می‌باشد. به همین جهت آب از گذشته یکی از عوامل مهم و نقش‌آفرین در ساختار جامعه و سیاست‌های داخل کشور بوده است و بخش مهمی از فرهنگ ایرانی نیز در ارتباط با اهمیت آب شکل گرفته است. کشور ما به دلیل نازل بودن ریزش‌های جوی به خصوص در سال‌های اخیر و نامناسب بودن پراکنش زمانی و مکانی آن همانطور که اشاره شد در زمره کشورهای خشک و نیمه خشک جهان قرار دارد و در این شرایط به دلیل رشد جمعیت، گسترش شهرنشینی و توسعه بخش‌های کشاورزی و صنعتی تقاضا برای آب رو به افزایش است.

همچنین وقوع خشکسالی‌های پیاپی در سال‌های اخیر و به وجود آمدن محدودیت‌های منابع آب، زمینه ساز ایجادنگرانی در سطوح مختلف جامعه و به تبع آن مسوولان مربوط شده است. یک سوی این قضیه با خشکسالی به عنوان یک پدیده طبیعی دست به گریبان است سوی دیگر آن با مشکل‌های تامین و تخصیص منابع آب مرتبط می‌شود که باتوجه به خشکسالی‌های اتفاق افتاده به آن بحران آبی یا پسابحران آبی و یا واژه‌های مشابه دیگر گفته می‌شود. به همین دلیل بحث مدیریت منابع آب در کشور بسیار جدی است.

امروزه وضعیت بارش‌های جوی از یک طرف و از سوی دیگر بهره‌برداری‌های بی‌رویه، طی چند دهه مدیریت ضعیف منابع آب، بحران آب در ایران را به مرحله‌ای رسانده است که می‌توان در اغلب استان‌های کشور وضعیت بحرانی از نظر وضعیت منابع آبی را شاهد بود.

استان کرمانشاه نیز از این بحران در امان نمانده است و با توجه به کاهش نزولات آسمانی در سال آبی ۹۹ و ۱۴۰۰ منابع تامین آب استان کاهش چشمگیری داشته که در برخی از شهرستان‌ها سبب خشک شدن سراب محل تامین آب شرب یک شهر و یا چند روستا هم شده است. کاهش بارش باران در استان طی ۵۰ سال گذشته نادر و کم سابقه بوده است و این کاهش بارندگی‌ها منجر به کاهش منابع آبی استان نیز شده است، به نحوی که ۱۲ سد استان با کاهش آب ذخیره شده روبه رو هستند. همچنین برخی رودخانه‌های استان با کاهش بیش از ۹۰ درصدی روان آب نسبت به مدت مشابه سال قبل روبه رو هستند.

با توجه به این که بخش عظیمی از اقتصاد استان کرمانشاه را بخش کشاورزی تشکیل داده است و همانطور که عنوان شد بحران آب در استان یک بحران جدی است، بحث مدیریت منابع آب در بخش کشاورزی در سطح استان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به نظر می‌رسد که در شرایط موجود، مدیریت منابع آب می‌تواند اساسی‌ترین راه دستیابی به امنیت غذایی، جلوگیری از فرسایش بی‌رویه خاک و جلوگیری از اتلاف آب در بخش کشاورزی منطقه باشد.

اهمیت مدیریت منابع آب از منظر ایران

اهمیت مدیریت منابع آب از منظر کرمانشاه

گله‌های خود را با قیمت پایین حذف کنند. در تولید شیر و گوشت نیز دچار مشکل شده‌ایم. در شیلات هم کاهش ۱۵۰۰ تنی را شاهد بوده‌ایم. در سایر بخش‌ها نیز خشکسالی تاثیر مهمی گذاشته و هنوز هم تبعات آن گریبانگیر ماست. قطعی برق به بسیاری از مرغداری و واحدهای گلخانه‌ای آسیب زده است. آب چاه‌ها و قنوات کم شده و تعداد زیادی از چشمه‌ها خشک شده‌اند.

■ مدیریت منابع آب در حوزه کشاورزی در دو بخش اعمال می‌شود. بخش اول شامل مدیریت عرضه آب و بخش دوم مدیریت تقاضای آب است. در این دو بخش چه اقداماتی انجام گرفته است؟ ما از نظر وضعیت بارندگی جزو مناطق خشک هستیم. در استان ما وضعیت بارندگی نسبت به متوسط بقیه استان‌ها بیشتر است. ولی برنامه مقابله با خشکسالی همیشه در دستور کار بوده و خواهد بود. از جمله اقدامات خوبی که در استان کرمانشاه صورت گرفته این است که از حدود ۲۰۰ هزار هکتار اراضی آبی، بیش از ۱۳۵ هزار هکتار به سیستم‌های آبیاری مجهز شده است. از جمله اقدامات دیگر تغییر تاریخ کشت یکسری محصولات از بهار به پاییز است. مثل چغندر پاییز، نخود پاییز و تغییر تاریخ کشت سیب‌زمینی است تا حداکثر استفاده را از بارندگی ببریم. در حوزه توسعه کشت نشایی کارهای خوبی انجام شده و حتی در چغندر قند کشت نشایی را امسال شروع کردیم. در خیلی از محصولات مانند گوجه‌فرنگی تقریباً بیش از ۹۰ درصد نشایی شده است. سیستم‌های آبیاری قطره‌ای، نوار طیف و هیبرید را در گوجه‌فرنگی و ذرت در سطح وسیع استفاده می‌کنیم. یارانه‌های خوبی برای توسعه سیستم آبیاری در نظر گرفته شده است. همچنین در لایروبی قنوات، کارهای آبخیزداری انجام شده و از طرفی هم با توجه به نیاز محصولات کشاورزی، طبیعی است که تقاضا مرتب زیاد شود ولی باید مدیریت کنیم. همچنین یک

بخش کشاورزی و چالش‌های آب
در گفت‌وگو با رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه؛

منابع محدود؛ ظرفیت مصرف نامحدود

هم ظرفیت‌ها بسیار است و هم چالش‌ها؛ این حکایت بخش کشاورزی در استان کرمانشاه است که با وجود مزیت‌های پر تعداد برای تولید و تجارت در بخش کشاورزی، با چالش‌های بسیاری هم مواجه است که از جمله برجسته‌ترین‌شان بهره‌وری و مدیریت منابع آبی استان است. پیرامون ظرفیت‌های بخش کشاورزی و بررسی راهکارهای برون‌رفت از بحران آب با نوبخشی حاتمی رییس سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه به گفت‌وگو نشستیم.

به خصوص گرمسیر حادثر بوده است و در باغات کاهش ۲۵ تا ۳۰ هزار تنی کاهش تولید میوه را داشتیم ضمن اینکه ۱۵ هزار هکتار از باغات میوه در معرض خشکی قرار گرفتند. ۵ هزار هکتار شرایط حاد دارند. در حال حاضر آبرسانی با تانکر و لوله انجام می‌شود، اما با این وجود ممکن است این باغات را از دست دهیم. در حوزه دامپروری هم تولید علوفه بخش منابع طبیعی ۱۲۰ هزار تن بوده که آن را از دست داده‌ایم. با توجه به خشکسالی‌ها میزان علوفه کاهش و قیمت افزایش پیدا کرده و دامداران مجبور شدند تعداد زیادی از

■ با توجه به شرایط ویژه بارش و کم‌آبی امسال در حوزه کشاورزی، برای کرمانشاه چه پیش‌بینی و تحلیلی دارید؟ در حوزه کشاورزی از نظر تولید آسیب جدی دیدیم، پیش‌بینی حدود ۸۰۰ هزار تن کاهش تولید داشتیم. در محصول گندم در سال گذشته همین موقع ۵۱۲ هزار تن گندم خریده بودیم امسال به ۴۱۰ هزار تن رسیدیم، یعنی ۱۰۲ هزار تن خرید کم شده و حدود ۱۴۰،۱۵۰ هزار تن در گندم کاهش تولید داشتیم. در محصول جو هم همینطور است و در مناطق مختلف

برنامه مقابله با خشکسالی

۱ تجهیز ۱۳۵ هزار هکتار از حدود ۲۰۰ هزار هکتار اراضی آبی به سیستم‌های نوین آبیاری

۲ تغییر تاریخ کشت بخشی از محصولات مانند چغندر پاییز، نخود پاییز و سیب زمینی از بهار به پاییز به منظور بهره‌وری حداکثری از بارندگی

۳ توسعه کشت نشایی

۴ اختصاص یارانه برای توسعه سیستم‌های آبیاری

۵ لایروبی قنوت و آبخیزداری

۶ توسعه سطح زیر کشت محصولات با مصرف آب پایین

” برنامه جامع سازگاری با کم‌آبی در استان با مشارکت تمام دستگاه‌های مرتبط در حال پیگیری است. برای مثال توسعه سطح زیر کشت محصولات با مصرف آب پایین، زعفران که ارزش افزوده بالایی دارد و کاهش محصولاتی که مصرف آب زیادی دارند مثل هندوانه، ذرت و غیره در دستور کار قرار دارد.

■ همانطور که اشاره کردید یکی از راهکارها در زمان کم‌آبی، توجه به قابلیت انعطاف‌پذیری کشاورزی است. کشاورزی استان چقدر انعطاف‌پذیر است و چه چالش‌هایی دارد؟

“

بیش از ۷۵ درصد از اراضی ما دیم است. یکی از کارهایی که باید انجام می‌شد این است که مدیریت مزرعه را در کشت دیم ارتقا دهیم. انتقال یافته‌ها به بهترین شکل انجام شده است. برای انعطاف‌پذیری چند سال کار انجام داده‌ایم. چند سال است که کار حفاظتی کشاورزی را با رویکرد کشاورزی بی‌خاک‌ورزی و کم‌خاک‌ورزی و کشاورزی حفاظتی شروع کردیم که در آن روش کشت کمترین عملیات خاک‌ورزی برای حفظ مواد آلی خاک انجام می‌شود. این اقدامات در سطح گسترده‌ای اجرا شد. امسال طرح جهش تولید با همکاری بنیاد برکت در استان در دستور کار قرار گرفت و تجهیزات و تکنولوژی مناسبی وارد شد. همچنین در طرح انتقال یافته‌ها بیش از ۶۰ محقق در مراکز تحقیقاتی در کنار مردم ارائه طریق می‌دهند. ارقام با مقاومت و پتانسیل بالاتر که وارد کردیم و ارقام با رشد مناسب‌تر باعث شده تا انعطاف‌پذیری ما نسبت به گذشته در بخش کشاورزی بسیار بیشتر باشد. شاید اگر شرایط جوی امسال را ۵ سال گذشته داشتیم در تولید گندم وضعیت‌مان به مراتب بدتر از این می‌شد. یک چابکی به واسطه زیرساخت‌ها ایجاد شده است. پتانسیل‌های موجود باعث شده که آسیب‌های را تا حد توان در بخش‌های مختلف در این مواقع به حداقل برسانیم اما باز هم متأسفانه ۷۵ درصد اراضی ما

“

” حدود ۷ هزار هکتار اراضی آبی که به صورت سنتی آبیاری می‌شدند و در بخش توسعه نیز ۱۵ هزار هکتار اراضی دیم به آبی تبدیل شدند و اینها تا دو تا سه کشت قابل برداشت هستند و کمک خوبی به افزایش تولیدات زراعی کرده‌اند

با حداقل مصرف آب و حداکثر تولید را داشته باشد.

■ به نظر شما سامانه‌ی گرمسیری ما را از سایر مولفه‌های مدیریتی مصرف آب در حوزه کشاورزی بی‌نیاز می‌کند یا خیر؟
خیر. ما حدود ۲۰۰ هزار هکتار اراضی

”
برای سامانه گرمسیری هزینه‌های زیادی شده و زیرساخت‌های خوبی فراهم شده ولی باید چند اتفاق بیفتد. در بخش بهره‌برداری باید کاملاً علمی و کارشناسی و با نظارت کامل تیم‌های کارشناسی باشد. یک الگوی کشت مناسب باید برنامه‌ریزی شود که با همکاری بخش دانشگاهی متناسب با شرایط روز طراحی می‌شود

“

هکتار از این سامانه را به بهره‌برداری رساندیم. وضعیت آب و وضعیت مناسب‌تری در آنجا دارد و چون در تمام این اراضی سیستم‌های آبیاری، شبکه‌های اصلی و فرعی اجرا شده با وجود اینکه در بخش‌هایی به دلیل زمانبر شدن تامین آب و زلزله مشکلاتی داریم اما عمدتاً اراضی زیر کشت رفته‌اند. در بخش بهبود حدود ۷ هزار هکتار اراضی آبی که به صورت سنتی آبیاری می‌شدند و در بخش توسعه نیز ۱۵ هکتار اراضی داریم به آبی تبدیل شدند و اینها تا دو تا سه کشت قابل برداشت هستند و کمک خوبی به افزایش تولیدات زراعی کرده‌اند و آسیب‌پذیری را به حداقل رسانده است.

■ چگونه می‌توان بهره‌وری سامانه را افزایش داد؟ چالش‌ها و موانع آن چیست؟

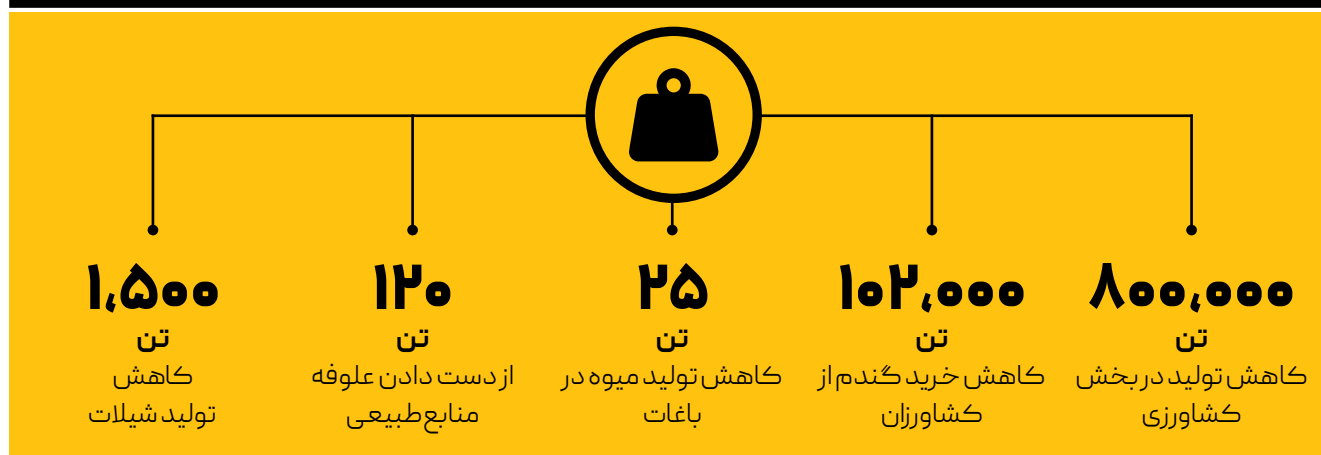
برای سامانه گرمسیری هزینه‌های زیادی شده و زیرساخت‌های خوبی فراهم شده ولی چند اتفاق باید بیفتد. در بخش بهره‌برداری باید کاملاً علمی و کارشناسی و با نظارت کامل تیم‌های کارشناسی باشد. در همین راستا تعاونی‌های منطقه‌ای ایجاد شده و ۱۱ تعاونی فعال هستند و برنامه‌ریزی می‌کنند. یک الگوی کشت مناسب باید برنامه‌ریزی شود که با همکاری بخش دانشگاهی متناسب با شرایط روز طراحی می‌شود. با توجه به اینکه سامانه در مرز مشترک با عراق است و قابلیت‌های خوبی دارد باید محصولات

دریم است و وابستگی شدید به بارندگی داریم و آسیب‌پذیری استان بالاست اما قدرت انعطاف‌پذیری بالا رفته است.

■ یکی از مشکلات حوزه کم‌آبی، توسعه بعضی از کشت‌های پرمصرف مثل کشت برنج است از منابع زیرزمینی استفاده می‌کند، آیا در این خصوص تمهیداتی صورت گرفته است؟
در این چند ساله مسئولان آب منطقه‌ای به جدیت پیگیر بوده‌اند و ما هم هیچ خدماتی را ندادیم و نمی‌دهیم. دو سه سالی روند توسعه‌ای داشت امسال با وجود تمام محدودیت‌هایی که اعمال شد کاشت داشتیم ولی بیش از ۷۵ درصد سطح زیر کشت برنج در استان کاهش پیدا کرد. در محصولات دیگری هم به همین ترتیب اتفاق افتاد. در محصول چغندر قند نیز بخش عمده‌ای از نیاز آبی آن از آب بارندگی در پاییز تامین شد یا در کشت نشایی هم حداقل ۲۰ تا ۲۵ درصد در مصرف آب صرفه‌جویی شد و هم کیفیت محصول بالا رفت. سطح زیر کشت زعفران یک توسعه چهار برابری دارد. به سمت محصولاتی می‌رویم که با کمترین آب بیشترین بهره‌وری را دارد. در بخش گلخانه‌ها نیز تولید بیش از سه برابر شده است.

■ اهمیت پروژه سامانه گرمسیری در بحران آب چقدر است؟
خوشبختانه شرایطی فراهم شد که با وجود محدودیت‌ها بیش از ۲۰ هزار

اثرات کم‌آبی بر کشاورزی استان

مشابه این تولید اقتصادی نیست. تغییر تاریخ کشت محصولات را باید مورد توجه قرار دهیم. همچنین توسعه و گسترش محصولات نشایی و گلخانه‌ای و توسعه سطح زیر کشت محصولات با مصرف آب پایین و راندمان بالاتر، انتقال مستمر یافته‌های تحقیقاتی و مدیریت مطلوب مزارع از اقداماتی است که باید انجام شود.

پژوهش و تحقیق در حوزه مدیریت منابع آب به خصوص در بخش کشاورزی جایگاه ویژه‌ای دارد. تحقیقات و پژوهش در حوزه کشاورزی باید راهی باشند برای تداوم امنیت غذایی، حیات اقتصاد، رونق کشاورزی و پاسداشت منابع. بدین ترتیب هرآنچه به عنوان تغییرات شتابان اقلیمی، خشکسالی و کم آبی، ناکافی بودن روش‌های سنتی کشاورزی، مبارزه کارآمد و پیشگیرانه از بیماری‌ها و آفات، و ... نامیده می‌شود، همگی برآیندی جز انجام پژوهش‌های تخصصی این حوزه را نشان نمی‌دهند.

شما برای مدیریت بهتر آب در سطح استان چیست؟ چه چالش‌هایی دارد؟

اولین اولویت ما این است که حداکثر همکاری را با بهره‌برداران داشته باشیم و تا جایی که امکان دارد راندمان مصرف آب را از طریق اجرای سیستم‌های آبیاری بالا ببریم. در مناطقی که مستعد باشند سیستم‌های زیرسطحی را اجرا کنیم و این پروژه را مستمر ادامه دهیم. کانال‌های آبرسانی ما در مناطق بسیاری به صورت سنتی هستند که باید به سمت اصلاح و مدرن‌سازی بروند. آموزش‌های لازم را باید به صورت مستمر به بهره‌برداران و حتی کارشناسان و مدیران بدهیم تا با آخرین آموخته‌های تحقیقاتی و دانشگاهی مسائل بهره‌وری آب آشنا شوند. باید مناسب‌ترین الگوهای کشت را براساس شرایط آب و هوایی تبخیر و تفرق وضعیت دشت‌ها در نظر بگیریم. حداکثر استفاده را از آب سبز داشته باشیم. واردات آب مجازی را در نظر بگیریم. برای هندوانه و محصولات

آبی داریم که ۲۰ تا ۲۵ هزار هکتار آن در سامانه گرمسیری است یعنی حدود ۱۰ درصد از اراضی ما. در ۹۰ درصد باقی اراضی بحث مدیریت آب بحثی نیست که یک سامانه‌ای اجرا شود و همه مشکلات ما حل شود. این یک روند مستمر و پروسه جاری است که باید مرتب به روز شود و متناسب با شرایط روز اگر تغییراتی نیاز باشد انجام دهیم. مدیریت را ارتقا دهیم و مسائل فنی را ترویج دهیم. کمبود امکانات و پرسنل و تجهیزات فنی برای مدیریت این سامانه یکی از مشکلات استان است. باید یک اداره کل برای منطقه گرمسیری داشته باشیم. ضمن اینکه جدا از سامانه، در سایر بخش‌ها اراضی مستعد و شبکه‌های متعددی داریم که باید نگهداری و مدیریت و به روز شوند. این یک پروسه مستمر است و باید به طور مداوم پیگیری شود.

”
با توجه به اینکه سامانه گرمسیری در مرز مشترک با عراق است و قابلیت‌های خوبی دارد باید حداقل مصرف آب و حداکثر تولید را داشته باشد
“

■ با توجه به اهمیت مشارکت و همدلی بهره‌برداران کشاورزی با مفاهیم مدیریت منابع آب، پیشنهاد

چرایی مدیریت منابع آب در بخش کشاورزی؛

پیش به سوی بهره‌وری

امنیت غذایی جامعه در گروی بخش کشاورزی است و بخش کشاورزی نیازمند آب. لیک اگر منابع محدود آبی در بخش کشاورزی مدیریت نشود، نه تنها حیات بخش کشاورزی به عنوان یک عنصر کلیدی اقتصاد تهدید می‌شود، بلکه تامین غذای جامعه نیز با چالش جدی مواجه خواهد شد.

عدم توجه کافی به مدیریت منابع آب؛ تشدید شرایط نامطلوب منابع آبی کشور و تاثیرپذیری شاخص‌های امنیتی و اقتصادی امری اجتناب ناپذیر خواهد بود. به همین جهت نیز بهبود مدیریت تقاضای آب به ویژه در بخش کشاورزی از طریق الگوی کشت بهینه ملی -منطقه‌ای، توجه بیشتر به شاخص آب مجازی در تبیین الگوی تولید و تجارت محصولات کشاورزی و نیز توجه به ارزش اقتصادی آب، از جمله الزامات برای مواجهه با بحران آب است که باید مورد توجه برنامه‌ریزان کشور قرار بگیرد.

جدی مواجه خواهد شد. همینطور پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهد که بخش کشاورزی بیش از ۹۰ درصد مصرف آب کشور را به خود اختصاص داده است به همین دلیل بحث مدیریت منابع آب در حوزه کشاورزی و بررسی چالش‌های آن در کشور بحثی بسیار جدی است. باید آگاه باشیم که بین مدیریت منابع آب و توسعه کشاورزی ارتباطی دوطرفه وجود دارد. همچنین ایران در حال حاضر در وضعیت بحران شدید آب قرار دارد و با توجه به کاهش منابع آبی، افزایش جمعیت و

آب از مهمترین عوامل تولید در کشاورزی ایران است؛ میزان بارندگی در کشور به نحوی است که در بیشتر نواحی بدون توسل به آبیاری، فعالیت کشاورزی امکان‌پذیر نیست. همچنین، بخش کشاورزی نه تنها در اراضی دیم، حتی در اراضی آبی و شبکه‌های مدرن که آب کافی دریافت می‌کنند؛ عملکرد قابل قبولی در مقایسه با سایر کشورها ندارد. با توجه به اینکه کشاورزی ایران به شدت به آبیاری وابسته است؛ چنانچه نقش آب در توسعه کشور در نظر گرفته نشود؛ قطعاً امنیت غذایی کشور با مشکلات

اهداف استراتژیک

ضروری است اهداف استراتژیکی در مورد منابع آب در حوزه کشاورزی تدوین شود که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ایجاد یک برنامه بلندمدت برای مدیریت پایدار منابع آب کشاورزی در مقابل تغییرات اقلیمی (سیل، خشکسالی، تغییرات فصلی)
- کمک به بالابردن درآمد کشاورزان و دستیابی به عدالت اجتماعی و اهداف توسعه روستایی
- تعادل مصرف آب متناسب با نیازهای زیست‌محیطی و اقتصادی
- حفاظت از اکوسیستم‌های تحت تأثیر فعالیت‌های کشاورزی
- بهبود بهره‌وری و استفاده از منابع آب، ارتقاء فن‌آوری‌های مزرعه و تأمین مالی جهت نگهداری و بهبود زیرساخت‌های تأمین آب مزارع

راهکارهای حفظ و صیانت از منابع آب در حوزه کشاورزی

میان مدت

- رعایت الگوی کشت بهینه ملی - منطقه ای
- توجه کافی به مقوله آب مجازی در تدوین الگوی تجاری مواد غذایی
- ایجاد بازار آب با استفاده از تجارت جهانی و بومی سازی آن
- همکاری با سازمان های بین المللی برای استفاده از تجربیات جهانی در جهت افزایش بهره وری آب در بخش کشاورزی
- اصلاح نظام قیمت گذاری آب
- افزایش قابلیت انعطاف پذیری کشاورزی در برابر تغییرات اقلیم و اثر این تغییرات
- جلوگیری از خرد شدن اراضی و حرکت به سمت یکپارچه سازی اراضی کشاورزی وسط وزارت جهاد کشاورزی در قالب ایجاد شرکت های تعاونی و یا اقسام دیگر شرکت ها.

کوتاه مدت

- رعایت الگوی کشت بهینه ملی - منطقه ای
- هدایت یارانه صندوق بیمه محصولات کشاورزی به سمت بهره برداران رعایت کننده الگوی کشت بهینه ملی - منطقه ای
- سرمایه گذاری برای افزایش سهم آبیاری مکانیزه
- تجهیز کلیه چاه های آب به سامانه شمارشگر
- اصلاح و به روز رسانی ساختار بانک اطلاعاتی وزارت جهاد کشاورزی
- استفاده از تجربیات جهانی در مدیریت مصرف آب
- شناسایی چاه های غیر مجاز و دریافت قیمت تمام شده آب مصرفی
- افزایش سهم منابع آبی غیر متعارف (تصفیه فاضلاب) در تامین آب مورد نیاز بخش کشاورزی

که همه مشکلات را حل کنند اما به نوعی در جلوگیری هدررفت آب موثر بودند. همانطور که می‌دانید کشاورزی از بخش‌هایی است که بیشترین مصرف آب را دارد. بعضی از محققان می‌گویند تا ۹۰ درصد و بعضی دیگر معتقدند تا ۷۰ درصد آب در سطح بخش کشاورزی مصرف می‌شود. جهت افزایش بهره‌وری آب در بخش کشاورزی باید عامل یا عوامل کمیاب را شناسایی کنیم. خوشبختانه با برنامه‌ریزی‌هایی که انجام شد، اقدامات موثری صورت گرفت.

■ **چه میزان از این پژوهش‌های صورت گرفته در مرکز شما عملی شده و کارآمدی لازم را داشته است؟ همچنین دلیل پژوهش‌هایی که به سرانجام نرسیده‌اند چیست؟**

یکی از مشکلاتی که باعث شد تحقیقات انجام شده عملیاتی نشوند، کمبود اعتبار بوده است. متأسفانه دستگاه‌های مختلف مشکلات را گردن یکدیگر می‌اندازند. طرح تحقیقاتی زمانی که تصویب می‌شود و راهکار آن توسط محقق اعلام می‌شود، یک میلی اعتبار برای آن در نظر می‌گیرند. ولی با توجه به مشکلات موجود در کشور و همچنین تورم، آن اعتبارات متناسب با این تورم‌ها پیش‌بینی نمی‌شود. هر پروژه را یکی دو سال اول خوب حمایت می‌کنند، اما هنگام عملیاتی شدن کار به علت کمبود اعتبار تقریباً رها می‌شود. یکی از مشکلات اصلی کمبود اعتبار است که مانع از کاربردی شدن این برنامه‌ها شده است.

■ **یکی از مشکلات هدررفت آب، ضعف در حوزه آبیاری نوین است، در این راستا چه اقداماتی صورت گرفته است؟ آیا صرف تبدیل آبیاری غرقابی به هر نوع آبیاری نوین را برای همه اراضی زراعی مناسب و راهگشا می‌دانید؟**

سیستم‌های آبیاری بارانی سیستم‌هایی است که در حال حاضر در کشور و استان

رئیس مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی کرمانشاه؛

پژوهش اثرگذار است، اما به شرط اجرا!

در شرایطی که بحران‌های ناشی از کمبود منابع آبی رو به روز بیشتر بخش کشاورزی و حیات زیستی کشور و به تبع آن استان کرمانشاه را تهدید می‌کند، در عین حال برنامه‌های پژوهشی و تحقیقاتی برای برون‌رفت از بحران کم نیست. چنانکه رئیس مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی کرمانشاه معتقد است اگر راهکارهای گوشزدشده از سوی محققان به کار گرفته شده بود، منابع آبی شرایط مطلوب‌تری داشت. مشروح گفت‌وگو با حسن خمیس‌آبادی، رئیس مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان کرمانشاه را در ادامه می‌خوانید.

ارائه شد که این راهکارها در بخش کشاورزی تا جایی که به کار گرفته شد، موثر بود. از جمله این اقدامات، ممانعت در ایجاد روان‌آب‌ها در کشور و مخصوصاً در استان بود که انجام شد. همچنین استفاده از سطوح آبیگر در مناطق ضروری که توسط همکاران ما صورت گرفت. البته طرح‌های تحقیقاتی که کاربردی شدند و توسط مسئولان استفاده شد، نتوانستند

■ **با توجه به شرایط ویژه امسال و کم‌آبی پیش آمده، مدیریت منابع آب حوزه کشاورزی اهمیت ویژه‌ای دارد. نقش و کاربرد پژوهش و تحقیقات در این حوزه موثر را چقدر می‌دانید؟**

با توجه به اینکه تغییرات صورت گرفته تاکنون و مشکلات کم‌آبی که سال‌های قبل توسط همکاران ما به مدیران گوشزد شده، راهکارهایی

عملیاتی می‌کنند. ولی هنوز به صددرصد نرسیده و جا دارد که بیشتر کار شود. باور ما بر این است که انتقال دانش و افزایش ضریب نفوذ دانش در افزایش بهره‌وری کشاورزی نقش بسزایی دارد.

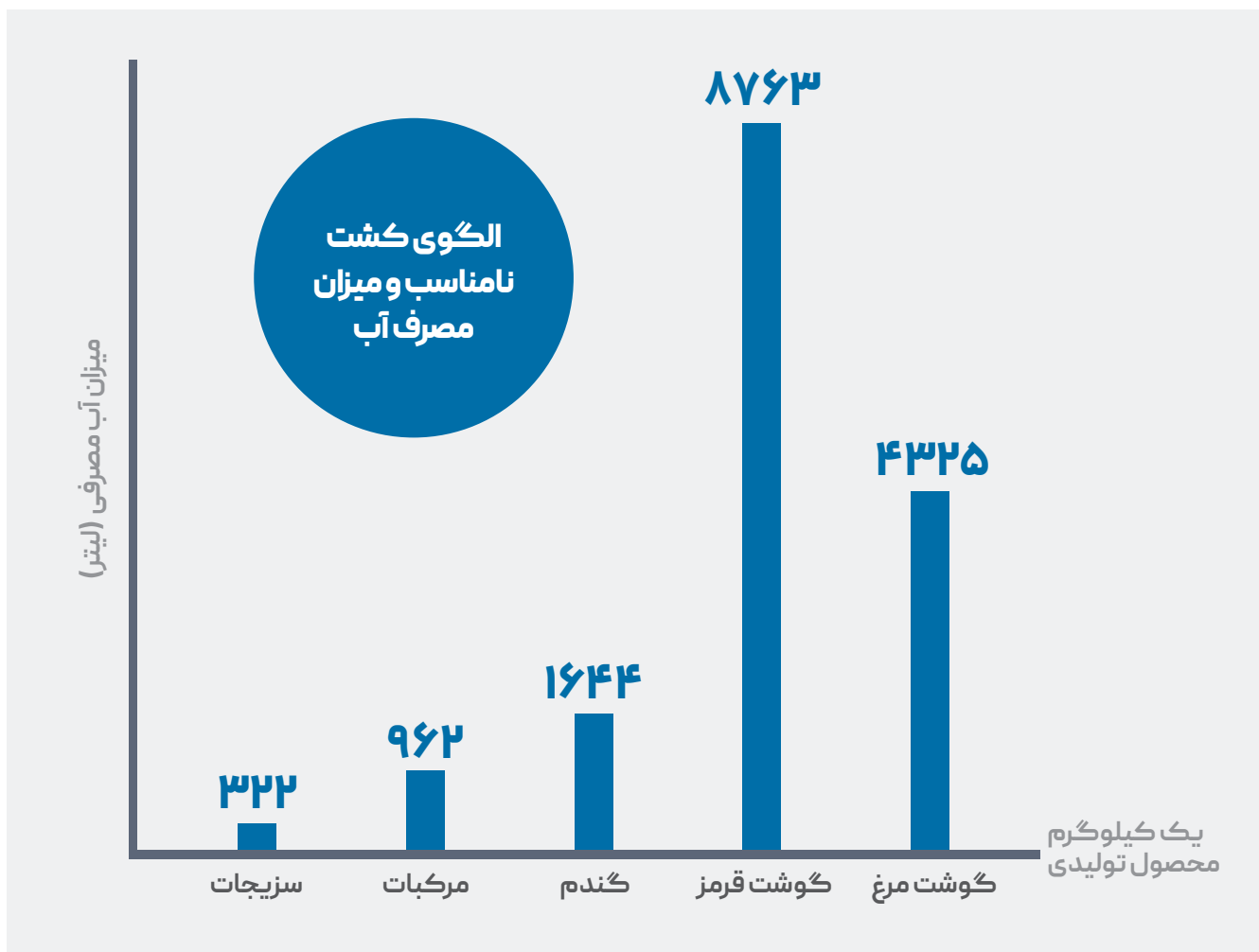
■ **مهمترین بخش هدررفت آب در حوزه کشاورزی استان در کدام قسمت است و شما چه برنامه تحقیقاتی در این خصوص دارید؟** ما متاسفانه الگوی کشت مناسبی نداریم. با توجه به اینکه عمده محصولات که کشت می‌شود نیاز آبی فراوانی دارند، در بعضی از موارد مثلاً برای کشت هر کیلوگرم سبزیجات ۳۲۲ لیتر آب مصرف می‌شود و به ازای تولید هر کیلوگرم میوه مرکبات ۹۶۲ لیتر آب مصرف می‌شود. به‌ازای

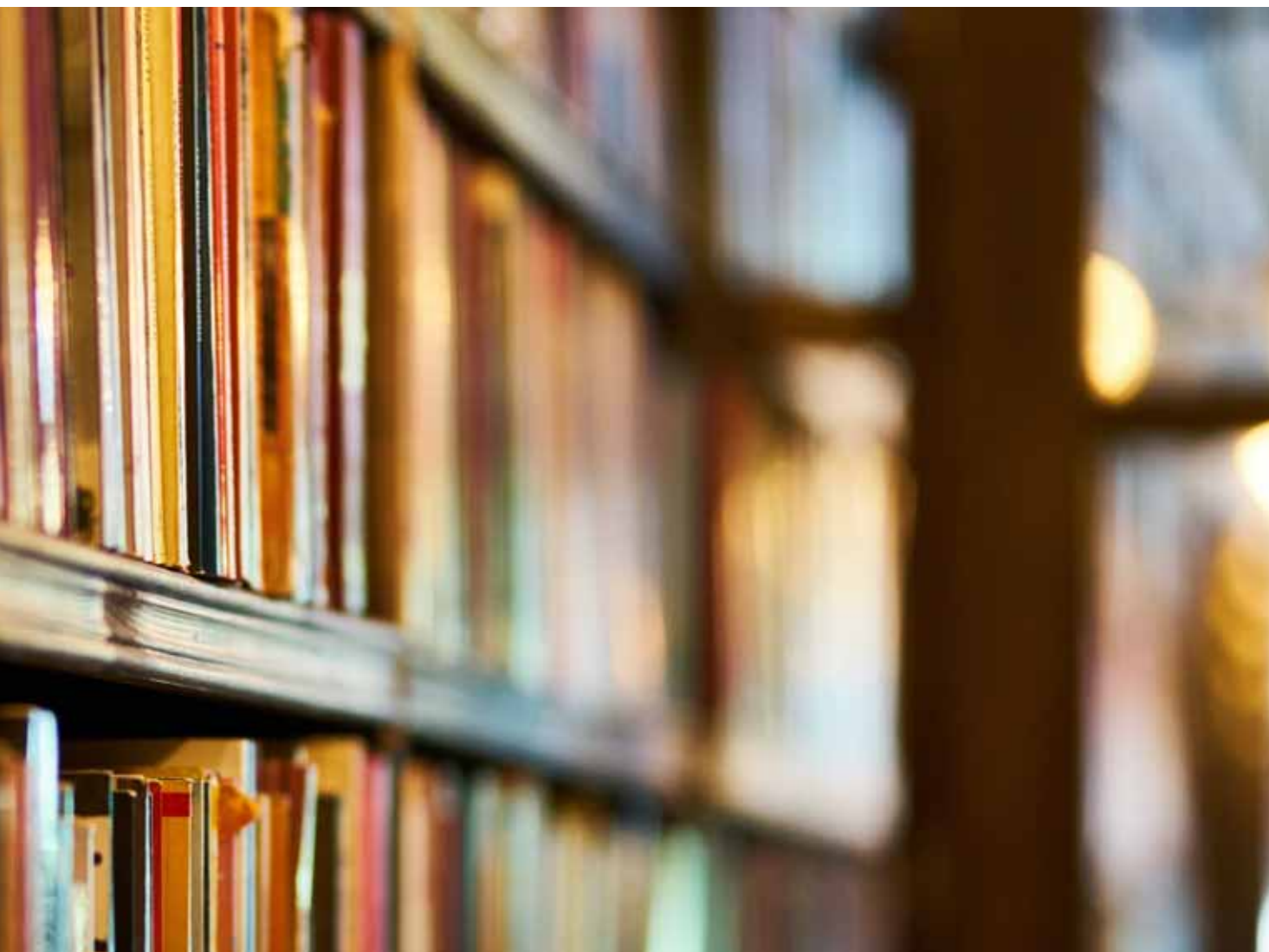
■ **یکی از عوامل اقتصادی در حوزه کشاورزی پایداری تولید است. شرایط متغیر آب و هوا به ویژه کم‌آبی می‌تواند به این حوزه ضربه بزند. به نظر شما نفوذ دانش چقدر می‌تواند در کم کردن این خسارت به ویژه در استان کرمانشاه نقش داشته باشد؟**

یکی از بهترین کارها افزایش ضریب نفوذ دانش در عرصه‌هاست. خوشبختانه مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی در دو سال گذشته تحت عنوان یاوران تولید یا محققین معین کل استان را به پهنه‌های مختلف تقسیم کرده و محققان در هر قسمت حضور می‌یابند و آخرین یافته‌های تحقیقاتی خود را در آنجا از طریق کارشناسان مراکز خدمات کشاورزی

”
با وجود اینکه تحقیقات نشان داده در آبیاری زیرزمینی بهره‌وری با بیش از ۵۰ درصد نسبت به آبیاری‌های نوین وجود دارد، اما در استان کرمانشاه عملیاتی نشده است“

ما کاربرد دارد و از این طریق، مقدار زیادی از منابع آب از طریق تبخیر هدر می‌رود. یکی از راهکارهای مدیریت منابع آب، استفاده از آبیاری زیرزمینی است، که کارایی و بهره‌وری بالایی دارند. متاسفانه با وجود اینکه تحقیقات نشان داده در آبیاری زیرزمینی بهره‌وری با بیش از ۵۰ درصد نسبت به سایر آبیاری‌های نوین وجود دارد، اما متاسفانه در استان ما عملیاتی نشده است ولی در مشهد در چند اراضی بزرگ عملیاتی شده است. باز هم به دلیل کمبود اعتبار و عدم حمایت کشاورزان این اتفاق نیفتاده است. وقتی قرار است برنامه‌ای را پیاده کنیم اصل کار این است که کشاورزان با ما همراهی داشته باشند اما متاسفانه کشاورزان در برخی موارد خیلی به برنامه‌های دولت اعتماد ندارند و به همین دلیل تحقیقات ما اجرایی نمی‌شود.

تحقیقات با آموزش‌های عملی و کاربردی که جهت بهره‌برداران و کارشناسان پهنه انجام می‌دهند، نقش اساسی در این قسمت داشته باشند. منتها اینکه کجا آموزش دهیم و بهره‌برداران را از چه کسانی انتخاب کنیم بسیار مهم است تا ما بتوانیم اثر دانش را بیشتر کاربردی کنیم. مرکز تحقیقات کشاورزی از سال ۹۴ با مرکز آموزش کشاورزی ادغام شد، یک هماهنگی خوبی ایجاد شد تا همکاران آموزش کشاورزان و کارکنان را انجام دهند و نسبت به سال‌های گذشته روند بهتری پیدا کرده است. امروز اکثر دامداری‌ها و کشاورزی‌ها به علوم نوین روی آورده و هر واحد دامپروری و مرغداری یک کارشناس فنی دارد که

لیتر آب مصرف می‌شود یا گوشت مرغ ۴۳۲۵ لیتر به ازای هر کیلوگرم آب مصرف می‌کند. اینها برنامه‌هایی است که با جهاد کشاورزی استان و با افزایش نفوذ دانش در کشاورزی و ترویج محصولات کم‌آب‌بر بتوانیم بهره‌وری بیشتر در استفاده از آب داشته باشیم.

■ به نظر شما مراکز آموزشی کشاورزی چقدر در مدیریت منابع آب در حوزه کشاورزی موثر هستند؟

مراکز آموزشی کشاورزی یکی از ارکان اصلی هستند که می‌توانند در توسعه و ترویج برنامه‌های به دست آمده در

هر کیلوگرم گندم ۱۶۴۴ لیتر طبق تحقیقات انجام شده آب مصرف می‌شود. در نتیجه اگر بتوانیم الگوی کشت را به سمت محصولات کم‌آب‌بر مثل زعفران ببریم یا محصولات دیم که در استان کرمانشاه سطح اراضی آن بیش از دو برابر سطح اراضی آبی است کمک می‌کند که بتوانیم از این فرصت استفاده کنیم. مثلاً کشت نخود، با توجه به تولید این محصول در استان کرمانشاه و مقدار مصرف آب آن، باید سعی کنیم کشاورزان را به این سمت سوق دهیم. در فرآورده‌های دامی هم بحث تولید گوشت میزان مصرف آب زیادی دارند. به ازای هر کیلوگرم گوشت قرمز تولیدشده ۸۷۶۳

■ با توجه به این که بخش مهمی از پروژه ملی سامانه گرمسیری در استان کرمانشاه اجرا شود، این موضوع چه تاثیری بر مدیریت منابع آب در حوزه مصارف کشاورزی برجای خواهد گذاشت؟ آنچه که ما در تحقیقات انجام دادیم، انتظاری که از سامانه گرمسیری داشتیم محقق نشده است. متأسفانه قسمت عمده‌ای از آب مزارعی که قرار شده بود از این سامانه استفاده کنند هنوز استفاده نکرده‌اند و مناطق محدودی از سرپل ذهاب از آن بهره‌مند شده‌اند ولی عمده آب متأسفانه از استان خارج می‌شود. انتظاری که ما از این سامانه داشتیم محقق نشده و احتیاج به کار بیشتر دارد. قطعاً اگر محقق شود در محصولات کشاورزی در مناطق گرمسیری استان نقش موثری خواهد داشت.

کرمانشاه، بیش از برخی استان‌های دیگر کشت سیب زمینی و پیاز انجام می‌دهند که بسیار آب بر است و علاوه بر مشکلات زیست محیطی که به ویژه کشت پیاز در منطقه دارد، منبع زیادی از آب را استفاده می‌کند. اگر بتوانیم بحث الگوی کشت و استفاده از محصولات کم‌آب‌بر را با همکاری کشاورزان پیاده کنیم، بهترین راهکار است. همچنین توسعه آبیاری‌های زیرسطحی، مهم است. اگرچه هزینه دارد ولی با توجه به اینکه تبخیر آب بسیار پایین و راندمان آن بالاست می‌تواند در بهره‌وری آب در شرایط خشکسالی نقش بسزایی داشته باشد.

”
سال‌های سال
است که بحث
الگوی کشت
مطرح است
ولی واقعا
نتوانستیم
الگوی کشت
مناسب را
با توجه به
کم‌آبی پیاده
کنیم
“

می‌تواند در انتقال یافته‌های تحقیقاتی جدید در واحد مربوطه موثر باشد. بنابراین خیلی نقش بسزا و کلیدی دارد.

■ به نظر شما با توجه به شرایط آب، بهترین کار برای مدیریت منابع آب در حوزه کشاورزی برای سال زراعی پیش‌رو چیست و چه چالش‌هایی دارد؟

بهترین راه این است که بتوانیم با ترویج علوم به دست آمده الگوی کشت مناسب طراحی کنیم. سال‌های سال است که بحث الگوی کشت مطرح است ولی واقعا نتوانستیم الگوی کشت مناسب را با توجه به کم‌آبی پیاده کنیم. الان در استان

بازخوانی دو تجربه جهانی مدیریت منابع آب؛

هزار و یک راهبرد کالیفرنیا و استرالیا

به تصویر زمین که نگاه می‌کنید وهم برتان می‌دارد که خانه ما یک سیاره آبی است. هر چه باشد ۷۵ درصد از سطح آن زیر آب است. اما پوست نازک مایعی که خانه سنگی ما را پوشانده چیزی جز یک فریب نیست؛ سهمی از آب که انسان می‌تواند در کارهای روزانه‌اش مصرف کند عملاً بسیار کوچک است. بخش عمده آب جهان، آب شور اقیانوس‌هاست. تنها حدود ۳ درصد از آب سیاره زمین آب شیرین است. به این ترتیب چیز زیادی برای هفت میلیارد نفری که در این سیاره زندگی می‌کنند باقی نمی‌ماند که در میان آنها نیز سهم بعضی از بعضی دیگر کمتر است زیرا آب شیرین در همه جا به تساوی توزیع نشده است. از همین رو همه کشورهای جهان بیش و کم با محدودیت منابع آب شیرین مواجه‌اند و تنها آنها از پس مدیریت بحران برمی‌آیند که برای آن برنامه داشته باشند.

گزارش پیش‌رو دو تجربه جهانی مدیریت منابع آبی در کشور استرالیا و ایالت کالیفرنیا در آمریکا را مورد بررسی قرار داده است که دچار بحران بوده‌اند اما با برنامه‌ریزی و استراتژی‌های هدفمند بحران‌های آبی را تا حدود زیادی مدیریت کرده‌اند.

کالیفرنیا؛ ۶ استراتژی، ۳۰ برنامه عملیاتی

از میان کشورها و مناطق مورد مطالعه، استراتژی‌های ارائه شده برای مدیریت منابع آب در ایالت کالیفرنیا، یکی از کامل‌ترین استراتژی‌ها به نظر می‌آید. نکته مهم در خصوص وضعیت منابع آب در کالیفرنیا، ازدیاد جمعیت در سالهای اخیر و استفاده از منابع آب برای مصارف کشاورزی بوده است. شمال کالیفرنیا با متوسط بارش ۴۵۷ میلیمتر در سال نسبت به جنوب کالیفرنیا دارای بیشترین میزان بارش است. این در حالی است که جمعیت در جنوب ایالت با کمترین میزان بارش متمرکز شده است.

به دلیل ناپایدار بودن برنامه‌ریزی‌ها در خصوص منابع آب و ناپایداری توسعه طی دهه‌های گذشته در کالیفرنیا، مشکلات بسیاری در خصوص کیفیت آب، افت سطح سفره و استفاده بی‌رویه از آبهای زیرزمینی، مسائل زیست محیطی بوجود آمد. به همین دلیل از سال ۲۰۰۲ کالیفرنیا تصمیم جدیدی برای نحوه مدیریت منابع آب گرفت. از این سال برنامه ریزی و مدیریت یکپارچه در کالیفرنیا شروع شد.

مهمترین قسمت برنامه‌ریزی یکپارچه منابع آب در کالیفرنیا به چشم انداز بهداشت عمومی، کیفیت آب، بازدهی اقتصادی و زیست محیطی مربوط می‌شود. پایداری آب از لحاظ کیفیت آب و در نظر گرفتن مسائل زیست محیطی و همچنین قابل اطمینان بودن منبع آب در این برنامه بسیار مهم بوده است. در برنامه جامع آب که توسط دپارتمان آب ایالت کالیفرنیا برای مدیریت جامع و بلندمدت منابع آب ارائه شده است، شش استراتژی و بیش از ۳۰ هدف عملیاتی با راهکار در زمینه‌های مختلف ارائه شده است.

کالیفرنیا با وجود مواجه بودن با خشکسالی‌های پی در پی، در سال‌های اخیر با به کارگیری روش‌های مدرن و استفاده از نوآوری‌ها، نه تنها توانسته سرانه مصرف آب خود را کاهش دهد، بلکه رشد اقتصادی خود را نیز حفظ کرده و در نتیجه شاخص بهره‌وری آب را به شدت افزایش داد.

سال‌های پُربارش برای استفاده در دوره‌های خشکسالی.

مدیریت تقاضای آب

در سال‌های اخیر به دلیل سخت شدن تأمین آب در کالیفرنیا، مدیران بر کنترل تقاضای آب متمرکز شده‌اند. از اینرو هم در سیستم توزیع آب ایالتی و هم در سیستم آب مزارع از دستگاه‌های کامپیوتری و ارتباطی برای جمع‌آوری اطلاعات و کنترل بهتر سیستم استفاده شده است. که شامل محورهای زیر می‌شود:

- استفاده از فناوری‌های جدید مانند «هواجت» توسط این روش در هنگام آبیاری قطره‌ای، حدود ۱۵ درصد هوا به همراه آب به ناحیه ریشه گیاهان داده می‌شود. استفاده از این روش در برخی محصولات باعث شده تولید در هر مترمربع زمین به طور متوسط ۲۳ درصد افزایش یابد.
- تعیین مقدار و زمان مناسب آبیاری برای رسیدن به تولید حداکثر با مصرف بهینه آب
- ارتقای سیستم‌های آبیاری به منظور به حداقل رساندن اتلاف آب به همراه

- مدیریت آب‌های جاری و سیلاب‌ها برای ذخیره‌سازی و آبیگری آبخوان‌ها
- پایش و گزارش وضعیت آبخوان‌ها.

مدیریت برداشت، انتقال و ذخیره‌سازی آب

برداشت و انتقال آب شامل فرایندها و زیرساخت‌های توسعه‌یافته با هدف برداشت آب از منابع طبیعی و انتقال آن به سایت‌های تصفیه آب است که از طرق زیر محقق شده است:

- استفاده از پمپ‌های vfd برای مدیریت استخراج آب متناسب با حجم مورد نیاز و دبی لازم
- شناسایی و کاهش نشت با استفاده از روش‌های تشخیص نشت مانند روش‌های مبتنی بر «آکوستیک»، «روباتیک» و «تحلیل داده»
- استفاده از کانال‌های بتونی به جای استفاده از کانال‌های خاکی برای جلوگیری از نفوذ آب به داخل زمین در حین انتقال
- استفاده از بازار آب برای تأمین آب مورد نیاز
- ذخیره‌سازی آب در آبخوان‌ها در

نوآوری‌ها و تکنولوژی‌ها

در ادامه به نوآوری‌ها و تکنولوژی‌های جدید که به کمک مدیریت آب در کالیفرنیا آمده‌اند، اشاره می‌شود.

مدیریت آبخیزداری

در کالیفرنیا اکثر حوضه‌های آبریز تحت تأثیر فعالیت‌های انسانی مانند ساخت و ساز جاده و چرای بیش از حد دام، آسیب دیده است. همچنین به دلیل تغییرات اقلیم، حوضه‌ها در معرض تهدید هستند. با مدیریت صحیح حوضه آبریز می‌توان آب آشامیدنی شهری و روستایی را با کیفیت لازم تأمین کرد. راه حل‌های زیر می‌تواند به مدیریت آبخیزداری کمک کند:

- جمع‌آوری اطلاعات برای مدل کردن وضعیت آبخیز و استفاده از مدل‌های پیچیده و کامل‌تر برای برنامه‌ریزی دقیق‌تر مدیریت آبخیز
- دادن مشوق‌های مالی به کشاورزان و مالکان زمین برای محافظت از اکوسیستم و مدیریت پایدار آبخیز مربوط به خود به همراه کنترل و نظارت منظم

استراتژی‌ها و راهکارها

- ۱. کارایی مصرف آب در کشاورزی
- ۲. کارایی مصرف آب شهری

استراتژی اول:

کاهش تقاضای آب

- ۱. انتقال (ترکیب)
- ۲. انتقال-دلتا
- ۳. انتقال-منطقه‌ای / محلی
- ۴. سیستم بهره‌وری مجدد
- ۵. سدهای انتقال آب

استراتژی دوم:

بهبود عملیات انتقال و بهره‌وری

- ۱. مدیریت و ذخیره آب زیرزمینی
- ۲. شیرین کردن آب شور
- ۳. افزایش بازندگی
- ۴. بازیافت آب شهری
- ۵. ذخیره آب سطحی

استراتژی سوم:

افزایش عرضه آب

- ۱. توزیع و تصفیه آب آشامیدنی
- ۲. بازسازی آبخوان / آب زیرزمینی
- ۳. مطابقت دادن کیفیت آب برای استفاده
- ۴. پیشگیری از آلودگی
- ۵. مدیریت نمک و شوری
- ۶. مدیریت رواناب شهری

استراتژی چهارم:

بهبود کیفیت آب

- ۱. نظارت زمین‌های کشاورزی
- ۲. تشویق‌های اقتصادی (وام، کمک هزینه، قیمت گذاری آب)
- ۳. بازسازی اکوسیستم
- ۴. مدیریت جنگل
- ۵. مدیریت و برنامه‌ریزی استفاده از زمین
- ۶. حفاظت زمین‌های تغذیه آب
- ۷. بازسازی‌های مربوط به آب
- ۸. مدیریت فاضلاب

استراتژی پنجم:

نظارت منابع

- ۱. اصلاح جریان‌های سیلابی
- ۲. اصلاح تاثیر سیل
- ۳. اصلاح حساسیت سیل
- ۴. بازسازی دشت سیلاب
- ۵. کاهش اثرات سیل
- ۶. مدیریت جریان سیلابی
- ۷. مدیریت مخاطرات سیل

بهبود مدیریت سیل

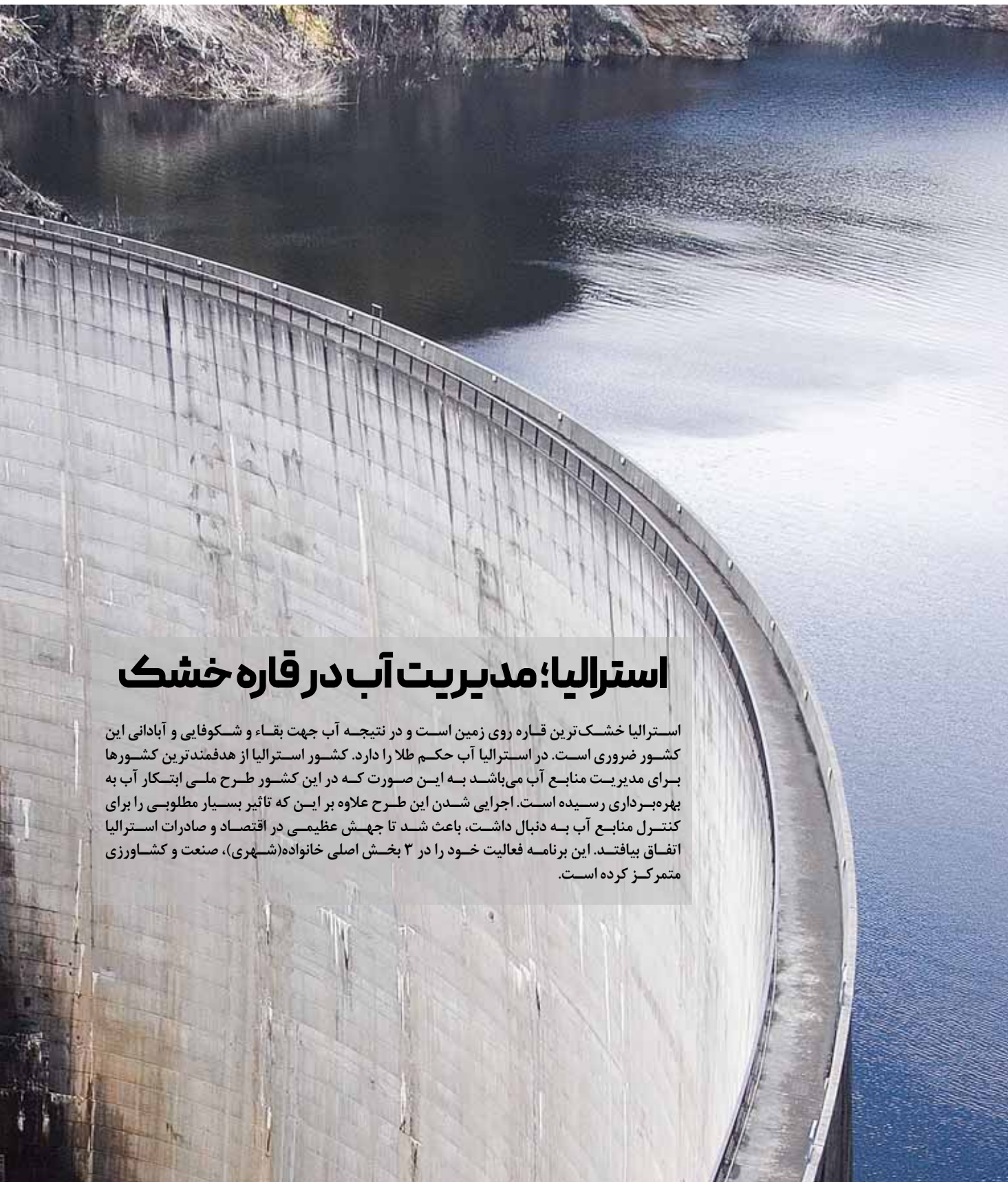

تغییر سیستم آبیاری سطحی مانند روش غرقابی به روش‌های آبیاری تحت فشار. با بهبود ساختار کانال‌های آب، امکان مدیریت و کنترل آب، افزایش و اتلاف آب کاهش می‌یابد. همچنین استفاده از کنترل از راه دور و سیستم‌های نظارتی برای اندازه‌گیری دبی و عمق آب، باعث بهبود قابل توجه در توزیع آب به زمین‌های کشاورزی می‌شود.

مصارف خانگی

در حوزه مصارف خانگی محورها و نوآوری‌های زیر مورد توجه قرار گرفته است:

- استفاده از وسایل کم مصرف مانند سردوش و شیرآلات کم مصرف
- استفاده مدیران حوزه آب از روش‌های پیشرفته اندازه‌گیری و جمع‌آوری اطلاعات و بهینه‌سازی سیستم توسط داده‌ها و ارائه جزئیات مصرف به مشتریان با هدف تأثیر سازنده بر رفتار آنها
- استفاده از سیستم‌های هوشمند برای آبیاری بهینه فضای سبز هر خانه
- استفاده از سیستم جمع‌آوری آب و بازیابی آن برای برخی مصارف خانگی.

استرالیا؛ مدیریت آب در قاره خشک

استرالیا خشک‌ترین قاره روی زمین است و در نتیجه آب جهت بقا و شکوفایی و آبادانی این کشور ضروری است. در استرالیا آب حکم طلا را دارد. کشور استرالیا از هدفمندترین کشورها برای مدیریت منابع آب می‌باشد به این صورت که در این کشور طرح ملی ابتکار آب به بهره‌برداری رسیده است. اجرایی شدن این طرح علاوه بر این که تأثیر بسیار مطلوبی را برای کنترل منابع آب به دنبال داشت، باعث شد تا جهش عظیمی در اقتصاد و صادرات استرالیا اتفاق بیفتد. این برنامه فعالیت خود را در ۳ بخش اصلی خانواده (شهری)، صنعت و کشاورزی متمرکز کرده است.

داده است. آموزش حفاظت از آب و روش‌های صرفه‌جویی، چند سالی است که یکی از دروس مدارس است و در پایان هر ترم میزان اطلاعات دانش آموزان ارزیابی و به آن‌ها نمره داده می‌شود. تعدادی برنامه نیز از طرف وسایل ارتباط جمعی و یا شهرداری‌ها برای کودکان و نوجوانان برگزار می‌شود که به دلیل مفرح بودن، انگیزه آموزش حفظ منابع آب و صرفه‌جویی در مصرف آب را در کودکان ایجاد می‌کند.

محور دوم: صنعت

• ساخت «آب شیرین کن»

همه ایالت‌های استرالیا نیروگاه آب شیرین کن ساخته‌اند و برای ساخت این نیروگاه‌ها قیمت‌های گزافی را متحمل شده‌اند؛ به‌طور مثال نیروگاه آب ملبورن حدود ۴ میلیارد دلار هزینه در بر داشته است. مقامات این شهر بر این اعتقادند که تا ۳۰ سال آینده این شهر با کاهش ۱۸ درصدی بارش باران مواجه خواهد بود، لذا از همین حالا باید زیرساخت‌های مورد نیاز برای تامین آب در آینده را فراهم کرد.

• مذاکره با صاحبان صنایع

برخی از راه‌های صرفه‌جویی در مصرف آب که از طرف برنامه حفاظت از آب استرالیا به صاحبان صنایع پیشنهاد شده:

۱. مذاکره با سازندگان ماشین‌آلات، برای پیدا کردن شیوه‌های جدید حفظ و صرفه‌جویی آب
۲. آگاهی‌رسانی به کارکنان جهت محافظت از آب
۳. کنترل قسمت‌هایی که ممکن است از آب استفاده غیرضروری شود و یافتن راه‌حلی که بتوان کارها را با آب کمتر، یا حتی بدون آب انجام داد.
۴. نصب پمپ فشار و نازل‌های اسپری روی محل‌های پر مصرف آب

محور اول: خانواده(شهری)

• شهر حساس به آب

یکی از مهمترین برنامه‌ها در این راستا «شهر حساس به آب» است، یک شهر حساس به آب با زیر نظر داشتن ظرفیت به رضایت از زندگی، ارتباط و نیازهای رشد آب شهری، حال و آینده می‌تواند تعریف شود. مفهوم شهرهای حساس به آب با یک الگوی جدید مدیریت آب شهری در ارتباط است که این الگو حامی استفاده از سیستم‌های آبی غیرمتمرکز می‌باشد. به نظر می‌رسد که این موضوع ابداع خود استرالیایی‌ها است. این مفهوم ابتدا در سال ۲۰۰۴ و در اساسنامه طرح ملی آب استرالیا پدیدار شد.

الگوی سنتی مدیریت آب شهری از کارایی لازم برخوردار نبوده و شهرهای امروز نیازمند استفاده از الگوهای نوین در راستای مدیریت آب شهری می‌باشند. الگوی شهرهای حساس به آب که کمتر از دو دهه از پیدایش آن می‌گذرد، یک الگوی جدید مدیریت آب شهری است که حامی استفاده از سیستم‌های آبی غیرمتمرکز است.

• آموزش

برای گسترش آگاهی مردم در مورد مدیریت و روش‌های صرفه‌جویی در مصرف آب، همه روزه تعدادی برنامه در سطوح مختلف، در مدارس، منازل و کارگاه‌ها و محیط کسب‌وکار، برگزار می‌شود. این برنامه‌ها به مردم می‌آموزد که چگونه هم در داخل و هم در خارج از منزل، در مصرف آب صرفه‌جویی کنند. همچنین مردم را تشویق می‌کند که در نظرسنجی‌ها شرکت کنند. یکی دیگر از اهداف این برنامه استفاده مجدد از پساب‌ها است و تاکنون چندین شرکت در جهت بازیافت آب راه‌اندازی شده‌اند. این برنامه مهمترین هدف خود را کودکان قرار

اهداف شهر حساس به آب

- حفاظت از سیستم‌های طبیعی، حفاظت و بهبود آبراهه‌های طبیعی در محیط‌های شهری
- تلفیق سیستم‌های انتقال و تیمار آب باران با منظرسازی شهری، استفاده از آب باران در منظر شهری با ایجاد راه‌های سبز چندمنظوره که بهبود بصری و کاربری‌های تفریحی را در شهرها فراهم سازد
- حفاظت از کیفیت آب، حفاظت از کیفیت آب زهکشی حاصل از توسعه شهری
- کاهش رواناب‌ها و دبی‌های اوج حاصل از توسعه‌های شهری با کاهش سطح نفوذناپذیری
- افزایش ارزش افزوده و کاهش هزینه‌های توسعه شهری با کاهش هزینه‌های توسعه در زیرساخت‌های زهکشی
- ممانعت از آسیب‌های ناشی از سیلاب‌ها در مناطق توسعه یافته
- به حداقل رساندن ورود آلاینده‌ها به آب‌های سطحی و به حداقل رساندن ورود و تاثیر آلاینده‌ها به سیستم فاضلاب
- افزایش و تقویت ذخیره آب
- به حداقل رساندن استفاده از منابع آب آشامیدنی
- تشویق و تقویت تامین فردی منظم آب

۵. استفاده مجدد از آب مصرف شده
 ۶. بررسی تجهیزات آب و کنترل هرز رفتن آب به صورت منظم.

محور سوم: کشاورزی

در حوزه‌های مختلف اقتصادی مرتبط با آب اعم از بخش کشاورزی، طرح‌ها و برنامه‌های مختلفی به صورت مشارکت دولت و بخش خصوصی در زمینه‌های مدیریتی منابع آب و زمین و طرح‌های مدیریت آبیاری و زهکشی در استرالیا به اجرا در آمده است که مشتمل بر موارد زیر است:

- قیمت‌گذاری آب
- بازار آب: بازار آب در کشور استرالیا شرایطی را مهیا می‌کند تا امکان مبادله و خرید و فروش حق آبه‌ها و آب تخصیصی در بخش‌های مختلف اقتصادی شامل شهری، کشاورزی و زیست محیطی را تسهیل کند.
- اعمال سیستم‌ها و برنامه‌ریزی‌های مناسب به منظور بهبود تکنیک مدیریت آبیاری به وسیله انتخاب نوع محصول، پیش بینی وضع آب و هوا و شناخت نوع زمین
- استفاده از وسایل و تجهیزات آبیاری بهبود یافته، مانند آبیاری قطره‌ای، آبیاری تحت فشار، آبیاری بارانی
- بهبود شیوه‌های مزارع جهت حفظ و ذخیره بیشتر آب، استفاده از کانال، جهت جلوگیری از نفوذ آب به زمین و استفاده از لوله جهت جلوگیری از تبخیر آب در زمان انتقال به مزارع
- ذخیره‌سازی آب در محیط‌های سر بسته و یا زیرسایه
- توسعه و نشر فرهنگ مشارکت در حفاظت از منابع آب در بین همه افراد جامعه از طریق آموزش‌های مختلف
- آموزش کشاورزان از طریق برگزاری دوره‌های مختلف در مورد مجموعه اقدامات حفاظت از منابع آب در بخش کشاورزی
- انجام تحقیق و توسعه برای شناخت تکنولوژی‌های جدید و مجموعه راهکارهای حفاظت از منابع آب و افزایش کارایی در مصارف کشاورزی

آیا مدیریت به هم پیوسته منابع آب، راه حل و برون رفت از بحران است؟

تشریح نسخه یکپارچه

سیداحسان فاطمی
استادیار گروه مهندسی آب دانشگاه رازی

مسئله مدیریت آب یک مسئله چند تخصصی بوده و به بخش‌های مختلف مرتبط می‌شود و تصمیم‌گیری در خصوص آن با توجه به پراکندگی و اهداف مختلف ذی‌نفعان، کار بسیار دشوار و پیچیده‌ای است. به همین جهت از نسخه مدیریت یکپارچه یا به هم پیوسته به عنوان راه حل برون رفت از بحران آبی یاد می‌کنند. اما اینکه جزئیات این رویه چیست و چه ابعدی دارد در نوشتار پیش رو آمده است.

IWRM: مدیریت یکپارچه منابع آب

ساختار بخش آب کشور بر مبنای حوضه آبریز نیاز به بازطراحی دارد، اما ابتدا لازم است تا نگاهی اجمالی به اصول و پیدایش مدیریت به هم پیوسته آب داشت تا بتوان بر مبنای آن تحلیلی درست و راهکار مناسبی جهت این باز طراحی داشت. IWRM یا همان مدیریت یکپارچه منابع آب یک چارچوب طراحی شده برای بهبود مدیریت منابع آب بر اساس ۴ اصل کلیدی است که در سال ۱۹۹۲ در کنفرانس آب دویلین و اجلاس توسعه پایدار ریودوژانیرو تصویب شد. در این اصول آمده است که:

۱. آب شیرین یک منبع ضروری محدود و آسیب پذیر برای حفظ حیات، توسعه و محیط زیست است.
۲. توسعه و مدیریت منابع آب، باید بر اساس یک رویکرد مشارکتی با حضور بهره‌برداران، طراحان و سیاست‌گذاران در تمام سطوح باشد.
۳. زنان در ارائه، مدیریت و حفاظت از منابع آبی نقش مهمی ایفا می‌کنند.
۴. آب دارای ارزش اقتصادی رقابتی است و باید به عنوان یک کالای اقتصادی شناخته شود.

همچنین اصول سیاست‌گذاری مدیریت به هم پیوسته آب بر مبنای سه اصل زیر پایه‌ریزی شده است:

۱. عدالت: انسان‌ها دارای حقوق مساوی در بهره‌مندی از منابع آب هستند.

جانوران، نباتات در یک حوضه آبریز حق یکسان در برداشت آب در آن حوضه را دارند. از سوی دیگر باگذشت زمان و تغییرات اجتماعی، سیاسی و اقتصادی که در جوامع ایجاد می‌شود قوانین وضع شده سابق در بخش آب نیاز جدی به روزرسانی و باز تعریف دارند و برای این منظور نیاز به مشاوران حقوقی و متخصص در بخش آب جهت ارائه لوایح جدید به قانون‌گذار و تصویب آن است. بنابراین با توجه به مطالب گفته شده در ادامه به معرفی مؤلفه‌های تصمیم‌گیری جهت ساختاردهی به مسئله مدیریت یک پارچه منابع آب می‌پردازیم.

مؤلفه‌های تصمیم‌گیری جهت

ساختاردهی به مسئله IWRM:

۱. تعداد و تنوع مشارکت‌کنندگان و سازمان‌های درگیر در بخش آب با اهداف گوناگون.
۲. همسان‌سازی فرضیات مختلف در تصمیم‌گیری توزیع آب که گاه بر مبنای تقسیمات کشوری و گاه بر مبنای تقسیمات حوضه‌ای صورت گرفته است.

۳. ایجاد و به‌روزرسانی قوانین سابق وضع شده در بخش آب و لزوم دخیل کردن مشاوران حقوقی و متخصص در بخش آب جهت ارائه لوایح جدید به قانون‌گذار

سؤالات و ابهامات در اجرای IWRM یا همان طرح مدیریت یکپارچه منابع آب

در مسیر اجرای این طرح سوالات و ابهاماتی پیش می‌آید که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود:

- شرایط ساختاری در بخش سیاست‌گذاری آب: نگرش درازمدت دولت در خصوص آب چه می‌باشد. یا به عبارت دیگر نگرش بلندمدت نظام و سیستم به لحاظ ساختاری در زمینه حل مشکل بحران آب چیست؟
- قوانین آب: چطور می‌توان اطمینان حاصل کرد که سیاست‌گذاری‌ها در زمینه آب اجرائی خواهند شد؟
- شرایط سازمانی IWRM: چطور می‌توان آب را بین مصرف‌کننده‌های مختلف تقسیم کرد؟
- شرایط عملیاتی در خدمات آب: چطور آب را باید به دست مصرف‌کننده رساند؟

۲. اثربخشی: آب منبع کمیابی است و از این رو باید به‌طور اثربخشی مورد استفاده قرار گیرد.

۳. محیط‌زیست: محیط‌زیست طبیعی یک ذینفع بسیار مهم است با وجودی که نمی‌تواند از حقوق خود دفاع کند.

مسئله چند تخصصی

با توجه به اصول و مبانی تعریف شده برای IWRM می‌توان به‌سادگی فهمید که مسئله مدیریت آب یک مسئله چند تخصصی بوده و به بخش‌های مختلف مرتبط می‌شود. بخش‌هایی شامل عموم مردم، وزارت نیرو، سازمان‌ها و شرکت‌های آب منطقه‌ای، شرکت‌های آب و فاضلاب، وزارت جهاد کشاورزی، سازمان نظام‌مهندسی، محیط‌زیست، وزارت اقتصاد و وزارت راه و غیره که تصمیم‌گیری در خصوص آن با توجه به پراکندگی و اهداف مختلف هر ارگان و سازمان مطرح شده کار بسیار دشوار و پیچیده‌ای است و نیاز به مشارکت همه موارد گفته شده می‌باشد. مسئله بعدی که در راستای عدالت بخشی (اولین اصل سیاست‌گذاری IWRM) است، مشکل عدم تطابق تقسیمات سیاسی-جغرافیایی با تقسیمات حوضه‌ای آب است. کلیه سازمان‌ها و شرکت‌های آب منطقه‌ای بر اساس تقسیمات کشوری بنا شده‌اند اما ماهیت تقسیم‌پذیری آب بر مبنای حوضه آبریز است چراکه بر مبنای اولین اصل مطرح شده که همان عدالت است کلیه

”

برای مدیریت صحیح منابع آب و سیاست‌گذاری در آن باید از نو شروع کرد و به قول نظامی در مخزن الاسرار: خشت نو از قالب دیگر بزن

“

۴ اصل کلیدی مدیریت یکپارچه منابع آب

خشت نو از قالب دیگر بزن
جهت پاسخ به سؤالات فوق نیاز به تعریف کارگروه‌های IWRM در استانداری‌ها است تا بتوانند پاسخگوی جنبه‌های مختلف مدیریت به‌هم‌پیوسته منابع آب باشد. تشکیل میز تصمیم‌گیردر این حوزه در سطح استانی برای حل مناقشات احتمالی باید با محوریت استانداری باشد و اعضای آن متشکل از کلیه ذینفعان در این حوزه باشند و در صورت تصویب و به‌روزرسانی قوانین موجود در بخش آب، این میز تصمیم‌گیر باید شامل: شرکت‌های مختلف آب منطقه‌ای، سازمان جهاد کشاورزی، آب و فاضلاب، سازمان نظام‌مهندسی، سازمان حفاظت محیط‌زیست و شیلات، سازمان برق منطقه‌ای، سازمان‌های مردم‌نهاد و قانون‌گذار باشد.

همچنین در سطح ملی نیز نیاز به تشکیل گروه (میز تصمیم‌گیر) بر پایه اصول IWRM با حضور همه ذینفعان در سطح ملی و حل مناقشات احتمالی بین استانی با قوانین جدید وضع‌شده در شورای وزارتخانه‌های نیرو، جهاد کشاورزی و سایر دستگاه‌های مرتبط می‌باشد. همچنین این نکته قابل بیان است که در سطح استانی کماکان کارگروه‌های استانی با اعضای مطرح‌شده قبلی نیز در فرآیند تصمیم‌گیری در بخش آب وجود دارند. این‌گونه قابل‌تعمیم در حوضه‌های مرزی جهت حل مناقشه بین کشورهای مختلف در یک حوضه آبریز است. در آخر، برای انجام هرگونه تصمیم‌گیری نیاز به داشتن اطلاعات و مرکز داده آنلاین در شرکت‌های آب منطقه‌ای بوده که قادر به مانیتورینگ دقیق آب باشند و اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری را در اختیار گروه تصمیم‌گیر در سطح استان قرار دهند. لذا داشتن زیرساخت مناسب جهت رصد داده‌های آبی در شرکت‌های آب منطقه‌ای از واجبات لازم در این طرح می‌باشد. جهت مدیریت صحیح منابع آب و سیاستگذاری در این بخش باید از نو شروع کرد و به قول نظامی در مخزن الاسرار:

خشت نو از قالب دیگر بزن

۱ آب شیرین

آب شیرین، منبع ضروری محدود و آسیب‌پذیر برای حفظ حیات زیست است

۲ رویکرد مشارکتی

توسعه و مدیریت منابع آب، باید براساس یک رویکرد مشارکتی در تمام سطوح باشد

۳ نقش زنان

زنان در ارائه، مدیریت و حفاظت از منابع آبی نقش مهمی ایفا می‌کنند.

۴ ارزش اقتصادی

آب دارای ارزش اقتصادی رقابتی است و باید به عنوان یک کالای اقتصادی شناخته شود.

به پشته‌ها گندم

«نفت در برابر غذا» این یکی از مناقشه‌برانگیزترین سیاست‌های عصر حاضر است. سیاستی که حدود و ثغورش را صاحبان غذا و نه صاحبان نفت تعیین می‌کنند. آری؛ در جهان امروز که تقاضای غذا رو به افزایش و منابع غذایی قابل استحصال هم رو به کاهش می‌رود، حتی اگر روی دریایی از نفت و دیگر منابع ثروت‌ساز خدادادی خوابیده باشد، توان مقابله با صاحبان غذا را ندارد. گندم بنیان غذای جهان را تشکیل می‌دهد و به استناد موضوعات مطروحه، تولید یا دسترسی مطمئن به گندم، اولویت اول دولت‌های جهان است. ایران نیز از این قاعده مستثنی نبوده و استان کرمانشاه از قطب‌های تولید گندم در کشور به شمار می‌رود. ظرفیت‌های استان کرمانشاه برای تولید گندم در صفحات پیش‌رو تشریح شده و با فعالان بخش خصوصی، دولتی و کارشناسان به مباحثه گذاشته شده است.

مهمترین ماده غذایی جهان

گندم مهم ترین ماده غذایی جهان است. به جهت این اهمیت در تمام دنیا و در کشورهای مساعد برای کشت این محصول تمام مساعی و امکانات و تجهیزات برای افزایش تولید این محصول را به کار می گیرند.

نیاز کشور به گندم

نیاز کشور به گندم سالانه حدود ۱۳ تا ۱۴ میلیون تن است و ما باید بتوانیم این مقدار را تولید کنیم و قابل دسترسی است. بنابراین چاره‌ای جز افزایش تولید این محصول نداریم.

گندم نیاز چندانی به آب ندارد

اراضی زیر کشت زیر کشت گندم در کشور بیش از ۶ میلیون هکتار است که بیش از دو سوم آن دیم است و هیچ نیازی به آب‌های زیرزمینی و آب سدها و رودخانه‌ها ندارد. این که عده‌ای می گویند تولید گندم آب زیادی نیاز دارد سراسر اشتباه است.

رانندگی واردات، مانع خودکفایی می‌شود

رانندگی و سو استفاده‌ای که واردات گندم به همراه دارد مانع از اتخاذ تصمیمات درست برای خودکفایی این محصول می‌شود. خرید گندم خارجی، پورسانت‌ها، ماموریت‌ها، رانندگی در حمل و نقل، رانندگی در نگهداری و سیلوها، رانندگی در محاسبات افت و منافع بسیار کلان در فرایند واردات گندم، مانع از اتخاذ سیاست‌های درست برای خودکفایی گندم می‌شود.

داریوش پناهی،
دبیر اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمانشاه

تولید گندم در محاق رانندگی واردات

«با وجود ظرفیت‌های بالای تولید گندم در کشور و تامین نیاز داخل، عواملی چون رانندگی واردات، تولید گندم را به مخاطره انداخته است ...» این گزاره کوتاه که چکیده مصاحبه با داریوش پناهی دبیرکل اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمانشاه است، می‌تواند پاسخگوی ابهامات و پرسش‌های فراوان پیرامون چرایی افزایش نیافتن تولید گندم در کشور و نارضایتی نسبی گندم‌کاران باشد. گزیده‌ای از دیدگاه‌های داریوش پناهی دبیر اتاق کرمانشاه را در ادامه می‌خوانید.

لازم به ذکر است این گفتگو در روزهای پایانی دولت دوازدهم انجام شد و به همین دلیل، فاقد اظهار نظر در خصوص مواضع و عملکرد دولت سیزدهم است.

گندم با ثبات دنیا قرار داشت. اما مافیای واردات گندم و نفوذ در ارکان تصمیم‌گیری این حوزه ما را به جایی رساند که اینک در آستانه ورود به جرگه بزرگترین واردکنندگان گندم جهان قرار گرفته‌ایم.

خرید تضمینی مناسبت، تولید را افزایش می‌دهد

تجربه نشان داده در سال‌هایی که خرید تضمینی گندم مناسب بوده و سود حداقلی را برای کشاورزان به همراه داشته، تولید هم افزایش یافته است و برعکس، سال‌هایی که نرخ نامناسب بوده و جوابگوی هزینه‌هایش نشده، تولید گندم کاهش یافته است.

افزایش هزینه تولید

هزینه‌های تولید گندم در سال‌های اخیر به شدت افزایش یافته است. نرخ کود فسفات تا ۷ برابر، سموم تا ۵ برابر، قطعات ماشین‌آلات تا ۱۰ برابر و قیمت تراکتور تا ۴ برابر افزایش داشته است.

قیمت عادلانه خرید تضمینی

تعیین قیمت عادلانه برای گندم کشور موجب افزایش تولید می‌شود و کشور را از وابستگی به سایرین نجات می‌دهد. قیمت هر کیلو ۱۰ هزار تومان برای سال آینده در شرایط کنونی می‌تواند عادلانه بوده و جوابگوی هزینه‌های تولید باشد و سود کشاورز را هم تامین کند.

می‌کنیم را به کشاورز و گندم‌کار داخلی نمی‌پردازیم.

قاچاق و کسری گندم

تفاوت بسیار قابل توجه قیمت گندم داخلی با قیمت خارجی موجب قاچاق این محصول توسط دلان و حتی برخی واحدهای تولیدی تبدیلی می‌شود. کسری گندم بسیاری از واحدهای تولیدی تبدیلی در کشور خود موبد این مطلب است.

مصرف گندم به جای خوراک دام

افزایش قیمت علوفه‌ها مانند یونجه و جو و ارزان‌تر بودن گندم نسبت به این محصولات باعث شده که از گندم به جای علوفه استفاده شود. همچنین در برخی نقاط کشور مزارع سبز گندم را برای چرای دام استفاده کردند. این‌ها محصول تصمیمات غلط سیاست‌گذاری در بخش گندم کشور است که در سال‌های اخیر اتخاذ شده است.

حتی اخیراً با پدیده‌ای مواجه شده‌ایم که در برخی شهرها تولید نان خشک رونق گرفته و به دلیل ارزانی، خوراک دام می‌شود. و کالایی که با یارانه هنگفت باید به مصرف مردم برسد به این سرنوشت دچار شده است.

گندم ایران از صادرات تا واردات

در همین دهه اخیر تولید گندم و آرد کشور به کشورهای عراق و عمان صادر شد و کشور در آستانه قرار گرفتن در بین کشورهای صادرکننده

کاهش تولید، دستپخت مافیای واردات

در دهه‌های اخیر مافیای واردات با نفوذ در مراجع تصمیم‌گیری گندم موجب اتخاذ تصمیمات نادرست و قیمت‌گذاری ناعادلانه موجب کاهش انگیزه برای کشت گندم، عدم صرفه اقتصادی برای گندم‌کار و در نتیجه کاهش تولید و افزایش واردات خواهد گردید.

دولت، گندم‌کار خارجی را حمایت می‌کند

دولت به جای حمایت از تولید گندم در کشور و تقویت بنیه مالی کشاورزان ایران متأسفانه در سال‌های اخیر حمایت از گندم‌کار خارجی را به‌طور غیرمستقیم در دستور کار قرار داده است. خودآگاه یا ناخودآگاه تفاوتی ندارد.

هزینه سنگین واردات گندم

هم‌اکنون قیمت جهانی گندم به تناسب کیفیت آن ۳۰۵ تا ۳۱۰ دلار است. به تناسب مسافت حدود ۲۰ تا ۳۰ دلار هزینه حمل با کشتی تا بنادر شمالی و جنوبی است. هزینه انتقال ارز در شرایط تحریم و سایر هزینه‌های مرتبط را هم به آن اضافه کنیم بر اساس نرخ‌های ارز رایج در کشور، قیمت تمام شده یک کیلوگرم گندم خارجی بالغ بر ۱۱ هزار تومان وارد سیلوهای کشور می‌شود.

هزینه استهلاک جاده‌ها، کامیون‌ها، لاستیک، سوخت، استهلاک جاده‌ها و همچنین کسری بار، ریزش، افت و ... را به آن اضافه کنیم می‌بینیم که یک سوم آن مبلغی که هزینه واردات

در شهرستان سنقر و کلیایی برداشت صورت می‌گیرد که به دلیل شرایط جغرافیایی زمین‌های تحت کشت، به صورت داس چین برداشت می‌شود.

کسب رتبه چهارم کشوری

خوش‌حسابی و پرداخت به موقع قیمت گندم به کشاورزان، دستاورد بسیار خوبی داشت. زیرا موفق شدیم از این طریق تمام تولید استان را خریداری کنیم و چیزی از چرخه خرید غله، بیرون نماند. در مقایسه با سال زراعی گذشته امسال با افت حدود ۲۳ درصدی تولید گندم در استان کرمانشاه روبرو بوده‌ایم که این روند با توجه به خشکسالی حادث‌شده در سال زراعی جاری پیش‌بینی می‌شد. امسال به دلیل شرایط خشکسالی پیش‌بینی جهاد کشاورزی استان تولید ۴۰۰ هزار تن گندم بود که در عمل ۴۲۳ هزار تن برداشت و توسط غله خریداری شد. بدین ترتیب به رغم آن که پارسال رتبه پنجم خرید تضمینی گندم در کشور را داشتیم؛ امسال با یک پله صعود رتبه ۴ کشور را کسب کرده ایم. کرمانشاه نیاز ۹ استان کشور به گندم را برآورده می‌کند.

تجارت زیرزمینی گندم نداشتیم

پیش از این قرار بود گندم با قیمت کیلویی ۴۰۰۰ تومان خریداری شود. اما این نگرانی به وجود آمد که با توجه به التهاب بازار نهاده‌های دامی، بخشی از گندم خوراکی از چرخه اصلی خارج شود. به همین دلیل برای هر کیلوگرم گندم مبلغ ۱۰۰۰ تومان هم جایزه خرید در نظر گرفته شد که خرید تضمینی به قیمت کیلویی ۵۰۰۰ تومان، اثر خوبی بر جای گذاشت. بویژه خرید نقدی و پرداخت به موقع پول نیز راهگشا بود. در برخی سال‌های پیش گاهی پرداخت بدهی به کشاورزان با تاخیر طولانی مواجه می‌شد و ۵۰ درصد آن تا ۳ ماه دیرتر پرداخت می‌شد که

خرید تضمینی گندم در گفت‌وگو با مدیرکل غله و خدمات بازرگانی استان کرمانشاه

کرمانشاه به رتبه چهارم رسید

استان کرمانشاه یکی از قطب‌های مهم تولید گندم در کشور به شمار می‌آید. به همین نسبت، این استان نقش مهمی نیز در تامین گندم مورد نیاز کشور بر عهده دارد. طی سال جاری خرید تضمینی گندم در این استان با یک پله صعود به رتبه چهارم کشور رسید. پیرامون این موضوع با ماشالله ارویسی، مدیرکل غله و خدمات بازرگانی استان کرمانشاه به گفت‌وگو نشستیم که حاصل آن را در پی می‌خوانید.

مشکلی از بابت خرید تضمینی گندم نداشتیم

امسال شرایط مالی خوبی برای خرید تضمینی فراهم شد و برای پرداخت به موقع پول به کشاورزان، مشکلی نداشتیم. از ابتدای فصل برداشت که ۱۵ اردیبهشت دروی گندم در مناطق گرمسیری شروع شد، هزینه را با فاصله زمانی زیر ۱۰ روز به گندمکاران پرداخت کردیم. پس از آن هنگام برداشت گندم مناطق معتدل و سردسیری نیز همه پرداخت‌ها

سریع و به موقع انجام شد. تا زمان انجام این مصاحبه که ۲۵ مردادماه است، حساب خریدهای تا ۲۲ مرداد به صورت کامل تسویه شدند. بدین ترتیب ۳۷۲ هزار تن خرید تضمینی و ۵۱ هزار تن خرید توافقی صورت گرفت. برای ۳۷۲ هزار تن تاکنون مبلغ ۱۸۷۲ میلیارد تومان پرداخت نقدی انجام شد و فرایند خرید امسال تقریباً پایان یافت. البته روزانه حدود ۷۰ تن از مناطق مناطق سردسیر و صعب‌العبور استان

باشد، یکی از عوامل افزایش کیفیت گندم و آرد استان است که البته در چند سال اخیر اقدامات خوبی در این خصوص صورت گرفته، اما جای کار بیشتری دارد.

همچنین مبارزه به موقع و اصولی با آفت مضر سن گندم توسط کشاورزان یکی دیگر از عوامل مهم در افزایش کیفیت آرد استان کرمانشاه است. هنگامی که خرید کیفی گندم برای سال ۱۴۰۰ در دستور کار اداره کل غله و خدمات بازرگانی استان قرار دارد، طبق دستورالعمل خرید تضمینی سال گذشته، اعلام شد که در صورت مشاهده سن زدگی در محموله‌های تحویلی به مراکز خرید تضمینی، به ازای افزایش هر درصد سن زدگی مبالغ قابل توجهی از بهای گندم خریداری شده کسر خواهد شد. در نتیجه کشاورزان با جدیت نسبت به مبارزه اصولی با آفات و بیماری‌های درون مزرعه اقدام کردند.

همچنین با توجه به شیوع بیماری کرونا از روزهای ابتدایی اعلام مشاهده این بیماری در کشور، کارخانه‌های آردسازی استان به صورت خودجوش اقدام به ضدعفونی محیط کارخانه‌ها و وسایل نقلیه حمل آرد برابر با پروتکل‌های اعلامی از سوی مراجع بهداشتی کردند که جای تقدیر دارد. این موضوع باعث شد تا ایمنی مصرف‌کنندگان آرد، به خوبی تامین شود.

این تولید به ۳۸ هزار تن رسیده بود که شاهد رشد ۳۴ درصدی در این بخش هستیم. تفاوت قیمت هر کیلو ۳۵۰ تا ۴۰۰ تومان، منافع مناسبی را برای کشاورزان به ارمغان می‌آورد. زمین‌های مناطق گرمسیری برای کشت گندم دروم از استعداد مناسبی برخوردارند. این نوع کشت باعث می‌شود تا بخش بیشتری از نیاز صنعت ماکارونی کشور از استان کرمانشاه تامین شود.

امید داریم که روند مناسبی که امسال در قیمت‌گذاری و تامین اعتبار خرید تضمینی گندم شاهد آن بودیم، در سال‌های بعد نیز ادامه یابد. اتحادیه گندمکاران کشور به عنوان یک صنف فعال، پیشنهادهای خود را به شورای اقتصاد و سایر نهادهای تصمیم‌گیری کشور ارائه کرده است. البته موضوع یارانه نان، بودجه خرید تضمینی و مسایلی از این دست، پیچیدگی‌های خاص خود را دارند و به همین دلیل، در سطوح بالادست دولت مورد توجه و تصمیم‌سازی قرار می‌گیرد.

بهبود کیفیت گندم و آرد استان

یکی از عوامل افزایش کیفیت آرد استان، افزایش کیفیت گندم است. معرفی ارقام جدید گندم متناسب با شرایط آب و هوایی استان که مقاومت بیشتری در برابر آفات و بیماری‌ها از جمله آفت مضر سن گندم داشته

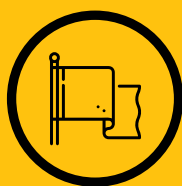
خوشبختانه امسال با تامین اعتبار در زمان مناسب، این موضوع به شکل بسیار بهتری مدیریت شد.

خرید با قیمت و شرایط مناسب باعث شد تا تجارت زیرزمینی گندم به وجود نیاید. تا به امروز هیچ گونه قاچاق گندم از مرزهای استان گزارش نشد. همچنین تسهیل در تحویل‌گیری و تعدد مراکز خرید و نزدیکی آنها به کشاورزان و مهم‌تر از همه اینها، تکریم ارباب رجوع، تاثیر خوبی بر میزان خرید برجای گذاشت. این مقدار خرید تضمینی گندم توسط ۶۱ مرکز خرید شامل ۷ مرکز دولتی، ۴۰ سیلوی بخش خصوصی و ۱۳ مرکز مباشر تعاونی روستایی با نرخ مصوب پنجاه هزار ریال به ازای هر کیلوگرم گندم صورت گرفته است.

طبیعتاً در تامین گندم و آرد با توجه به استراتژیک بودن این کالاها، اگر تمام تولید را به صورت متمرکز جمع نمی‌کردیم، کشور با مشکلات عدیده‌ای مواجه می‌شد.

رشد در تولید گندم دروم

یکی از مزیت‌های استان، تولید گندم دروم است که در صنایع ماکارونی کاربرد دارد. تقریباً امسال بیشترین خرید توافقی گندم در کرمانشاه با ۵۱ هزار تن رقم خورد. با ریزنی‌هایی که در خصوص کشت توافقی در مناطق گرمسیری انجام گرفت، تولید گندم دروم افزایش یافت. سال گذشته

۹

استان

کرمانشاه نیاز ۹ استان کشور به گندم را برآورده می‌کند

۵۱,۰۰۰

تن

میزان خرید توافقی گندم در استان

۳۷۲,۰۰۰

تن

میزان خرید تضمینی گندم در استان

۱,۸۷۲

میلیارد ریال

پرداخت نقدی برای خرید تضمینی گندم در استان

بازیگران عمده بازار جهانی گندم کدام کشورها هستند؟

تجارت ۳۸ میلیارد دلاری

گندم از کالاهای اساسی و از منابع اصلی غذایی مردم دنیا است که تولیدکنندگان بزرگ آن، در تعیین قیمت این محصول نقش زیادی دارند. آمارها نشان می‌دهد از اوایل قرن بیست و یکم میلادی تاکنون سهم روسیه در بازار گندم دنیا چهار برابر شده است، آن‌هم در شرایطی که گرم شدن کره زمین به افزایش راندمان تولید در این کشور منتهی شده و برنامه‌ریزی‌های دولتی نیز مسیر برای رونق تولید غلات با محوریت گندم را تقویت کرده است. طبق اطلاعات ارایه شده سایت **worldexport** ارزش صادرات گندم در دنیا حدود ۳۸ میلیارد دلار است. این ارزش در سال‌های مختلف متأثر از تغییرات قیمت یا تحولات تجارت فرامرزی، تغییرات اندکی را تجربه می‌کند. اما این بازار بزرگ در اختیار کدام کشورهاست؟

سیاست‌های مدیریت مصرف داخلی، بار دیگر فرصت برای جهش صادراتی را فراهم کرد تا این کشور بتواند جایگاه خود را به‌عنوان بزرگ‌ترین صادرکننده گندم در دنیا حفظ کند.

می‌شود برای کشاورزان مناطق سردسیر روسیه یک نعمت است و باعث می‌شود تا حجم محصول برداشت‌شده، افزایش یابد و فرصت کشت محصول هم بیشتر شود. البته این کشور پس از جهش صادراتی سال ۲۰۱۷ با مساله افزایش مصرف داخلی مواجه شد که یکی دو سال رشد صادرات گندم این کشور را متوقف کرد. با این حال

روسیه

روسیه در سال‌های اخیر سرمایه‌گذاری زیادی در بخش کشاورزی خود انجام داده است که حاصل این سیاست افزایش توان تولید محصولات مختلف در این کشور بود. روسیه در ۴ سال اخیر توانست در جایگاه بزرگ‌ترین صادرکننده گندم در دنیا بایستد زیرا پدیده گرمایش زمین که برای بسیاری از کشورهای دنیا یک معضل محسوب

بزرگ صادر کننده بود و ۶.۳ میلیارد دلار از صادرات این محصول ارزشمند غذایی درآمد کسب کرد. سومین صادر کننده دنیا کشور کانادا بود که ۱۴.۱ درصد از سهم بازار را داشت و کشورهای فرانسه و استرالیا و آرژانتین و اوکراین به ترتیب جایگاه چهارم تا هفتم را داشتند. رومانی در این رده بندی جایگاه هشتم را داشت و آلمان با کسب درآمد ۱۲.۲۵ میلیارد دلاری از صادرات گندم در دنیا توانست ۳.۳ درصد از سهم بازار جهانی را به خود اختصاص دهد. کشورهای قزاقستان و لیتوانی و مجارستان در رده‌های بعدی قرار داشتند.

افت و خیز بازیگران جهانی

در میان کشورهای بزرگ صادرکننده گندم در دنیا، برخی از کشورها شاهد افزایش درآمد صادراتی نسبت به ۵ سال پیش و برخی افت صادرات را

را به خود اختصاص می‌دهد. سهم استرالیا در بازار صادراتی گندم در دنیا ۶.۵ درصد، سهم کشورهای قاره آسیا ۳ درصد و سهم کشورهای آفریقایی در این بازار ۰.۱ درصد است. با در نظر گرفتن این آمار می‌شود فهمید که دو قاره اروپا و آمریکا در مجموع بیش از ۸۰ درصد از کل صادرات گندم دنیا را بر عهده دارند و به همین دلیل سیاست‌های صادراتی این کشورها می‌تواند امنیت غذایی دنیا را به شدت تحت تاثیر قرار دهد.

بزرگترین کشورهای صادرکننده

روسیه به تنهایی ۱۶.۷ درصد از سهم صادرات گندم دنیا را به خود اختصاص داد. ارزش صادرات گندم از این کشور در سال گذشته برابر با ۶.۴ میلیارد دلار بود. آمریکا با داشتن سهم ۱۶.۴ درصدی از کل صادرات گندم دنیا، دومین کشور

جایگاهی که این کشور برای کسب آن سرمایه‌گذاری زیادی انجام داد.

سهم قاره‌ها در صادرات گندم

نیمی از گندم صادراتی دنیا، در کشورهای اروپایی تولید می‌شود و بیش از ۵۰ درصد از کل صادرات گندم دنیا به قاره سبز اختصاص دارد. آمریکا و کانادا نیز دو قطب بزرگ صادرات گندم در قاره آمریکای شمالی هستند که در مجموع حدود ۳۰ درصد صادرات گندم دنیا در این دو کشور انجام می‌شود. در میان کشورهای آمریکای لاتین نیز مکزیک یکی از بزرگترین صادرکنندگان گندم است و ۷ درصد از کل صادرات دنیا

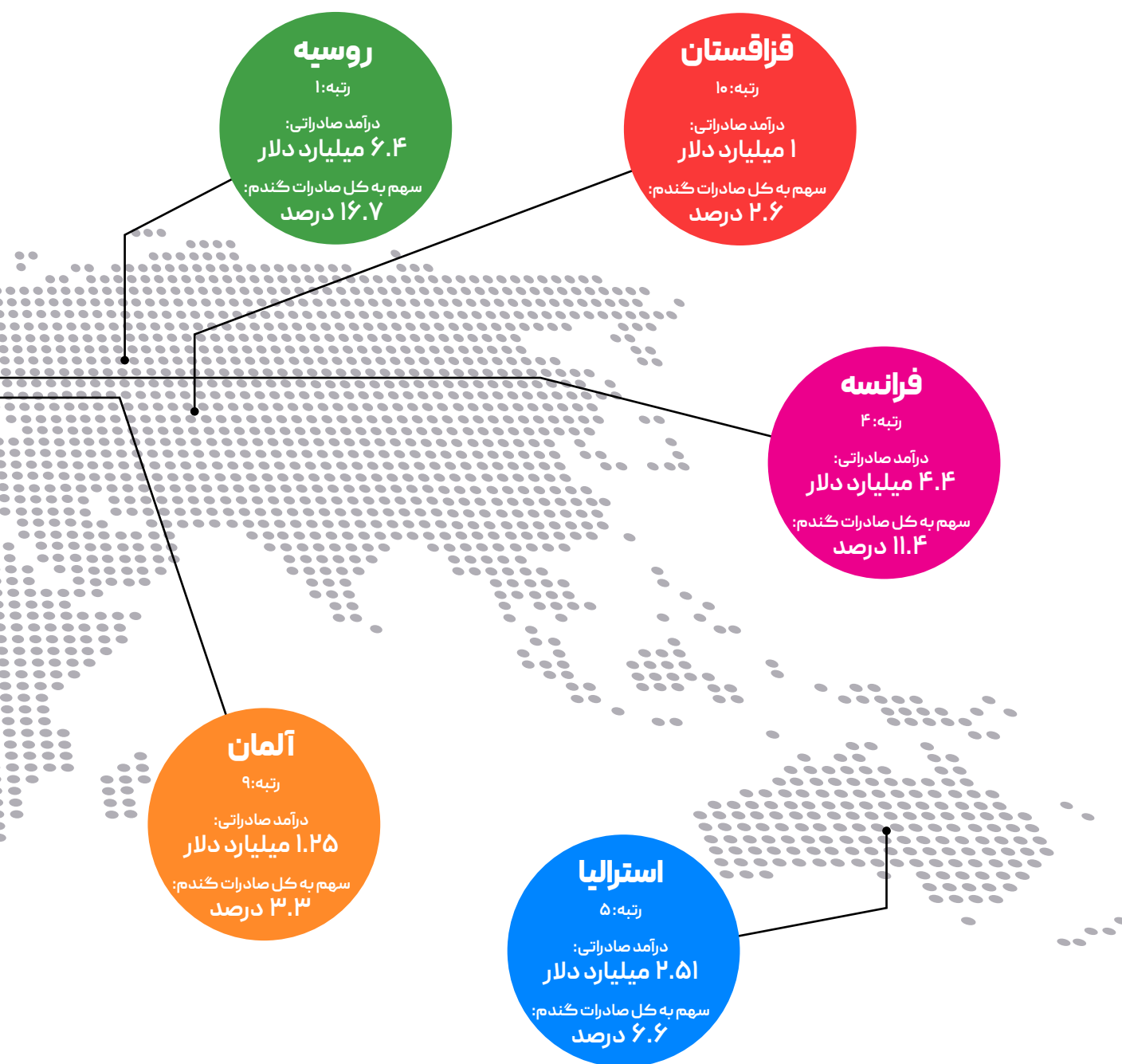

صادرات بوده است. در بازه پنج ساله مورد مطالعه، ارزش صادرات کشور اوکراین ۲۶.۹ درصد و ارزش صادرات کانادا ۱۳.۶ درصد کاهش یافت.

ایران در کجای فهرست است؟
طبق این گزارش در سال قبل ایران از صادرات گندم در دنیا ۴۹ هزار دلار درآمد داشت و در میان صادر کنندگان بزرگ گندم در دنیا جایگاه ۷۲ را به خود

شاهد بودند. آمارها نشان می‌دهد بالاترین نرخ کاهش صادرات به کشور لهستان اختصاص دارد که پانزدهمین صادر کننده گندم است و افت ۴۹.۴ درصدی صادرات را طی ۵ سال شاهد بود. ارزش صادرات کشور آلمان نیز در مدت مشابه ۴۸.۲ درصد و ارزش صادرات استرالیا ۴۲.۹ درصد کاهش یافت که یک دلیل آن تغییرات جوی و تاثیر آن روی تولید و در نهایت

تجربه کردند. بررسی‌ها نشان داده است میزان صادرات گندم کشور آرژانتین در ۵ سال اخیر ۱۳۶.۹ درصد رشد کرد و رومانی رشد ۶۷.۹ درصدی را تجربه کرد. نرخ رشد صادرات کشورهای روسیه و بلغارستان به ترتیب برابر با ۶۴.۴ درصد و ۴۶.۷ درصد بوده است. در سوی دیگر این فهرست کشورهایی قرار دارند که افت صادرات گندم را

کننده و افزایش تقاضای واردات جهانی، به ویژه از سوی چین است. به دلیل فراگیری کرونا؛ تقاضای بالای جهانی برای برخی محصولات اصلی گندم از جمله «بیسکویت شیرین، کیک، دسر و غیره» کم شده بود. بدین ترتیب پیش بینی می‌شود پس از عبور از کرونا، موج‌های جدیدی از تغییرات قیمتی تجربه شود.

تحولات جهانی قیمت

قیمت جهانی گندم در سال کشاورزی ۲۰۲۱-۲۰۲۰ معادل ۱۱ درصد افزایش یافت و قیمت آن در بازار داخلی آمریکا به طور متوسط به ۲۵۰ دلار آمریکا در هر تن رسید که نرخ تحویل در بنادر آسیایی آن ۳۴۰ دلار است. قیمت‌های بالاتر منعکس کننده افت تولید در برخی از کشورهای عمده صادر

اختصاص داد. جایگاه صادراتی ایران در سال گذشته بعد از کشور عراق و قبل از کشورهای اردن و تایلند بود. آمار نشان می‌دهد ارزش صادرات گندم ایران در ۵ سال اخیر معادل ۹۹.۵ درصد تنزل داشته است در حالی که عراق در این بازه توانسته است افزایش ۳۳۳ درصدی صادرات را شاهد باشد و کشور تایلند رشد ۲۶.۱ درصدی صادرات گندم را تجربه کرده است.

■ با این که امروزه شاهد تنوع منابع غذایی هستیم، چرا گندم، همچنان یک کالای استراتژیک به شمار می آید؟

گندم قدیمی ترین و اولین محصولی است که بشر کاشته و زراعت کرده است. حمل و نقل، نگهداری، جابه جایی، بار کردن و خالی کردن، توزیع گندم آسان است و فاسد شدنی نیست و روی دست کشاورز نمی ماند. همه آحاد مردم مستقیم و غیرمستقیم روزانه به گندم احتیاج دارند. در تمام کشورهای دنیا هر مقدار تولید شود دولت ها می خرند، قیمت تضمینی هم دارد. کشت و کار آن آسان و مکانیزه و حداقل نیاز کارگری و همه بلدند به کارند و کاشت و داشت و برداشت و حمل و نقل فرآوری و نگهداری آن نیز مکانیزه و ماشینی است. نسبت به سایر محصولات کشاورزی به آب و نهاده های شیمیایی کمتری نیازمند است. همچنین گندم ارزش غذایی بالایی دارد.

گندم به لحاظ ارزش غذایی انسانی، دامی، صنعتی و نیاز روزافزودن جهانی و محدودیت منابع آبی کشورهای در حال توسعه با رشد جمعیتی بیشتر علاوه بر غذا به یک محصول سیاسی و اجتماعی نیز تبدیل شده است و در امنیت غذایی هر کشوری به ویژه در ایران که عادت غذایی نان خور (نانی) دارند بسیار اثرگذار است. گندم «قلب کشاورزی» دنیاست و جهان یک روز بدون گندم دوام نمی آورد.

■ آیا تفاوت قیمت داخلی و خارجی گندم به قاچاق دامنه می زند؟ اگر تفاوت قیمت را حل

مشاور کشاورزی اتاق کرمانشاه:

جهان یک روز بدون گندم دوام نمی آورد

بر این باور است که گندم، مهم ترین کالای استراتژیک در دنیا است و جهان حتی یک روز هم بدون گندم دوام نمی آورد. به همین دلیل است که کشورهای مختلف در برنامه ریزی های استراتژیک خود، جایگاه ویژه ای برای گندم قائل هستند. رمضان روئین تن کشایه، با این که زاده رودسر در استان گیلان است، چهار دهه در بخش های مختلف کشاورزی استان کرمانشاه خدمت کرده است که از جمله مسوولیت های او می توان به ریاست سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه اشاره کرد. او که پس از بازنشستگی به عنوان مشاور کشاورزی اتاق کرمانشاه فعالیت دارد، در گفتگوی حاضر به بررسی ابعاد مختلف تولید و تجارت گندم در استان و کشور می پردازد.

راه نجات چیست؟

چاره کار و راه نجات افزایش تولید گندم در کشور به میزان:

تولید ۲۱ میلیون تن گندم آبی و دیم در سال

در ۲ میلیون هکتار از ۶/۵ و ۷ میلیون تن فعلی به ۱۲ میلیون تن در سال

در ۴/۵ میلیون هکتار از ۴/۵ میلیون تن فعلی به ۹ میلیون تن در سال

است و این روند نارضایتی، متأسفانه تجمیع و بیشتر شده است. دستاوردهای گندم بیشتر مربوط به سفارش رهبران انقلاب و اثرات روحی و روانی و اعتقاد و پشتیبانی مردم و همچنین رشد جمعیت و نیاز انقلاب و اثرات روحی و روانی و اعتقاد و پشتیبانی مردم بوده است. بعضی از دولت‌ها و وزرای جهاد کشاورزی با پیگیری و گمردن افراد قوی به عنوان مجری گندم کشور و در این افزایش تولید دخیل و موثر بوده‌اند. اما جمع جبری حمایت‌های دولتی در خور شأن این محصول استراتژیک نبوده و متأسفانه این روند در این سال‌ها بیشتر شده است و تمایل و اشتیاق مردم به این محصول را کم کرده است.

گندم در سال‌های اخیر را با هم مقایسه کنیم، با چه چالش‌ها و دستاوردها مواجه بودیم؟ آمار نشان می‌دهد در سال‌هایی که نرخ تضمینی گندم در حد تورم و یا بیش از تورم بوده و دولت کمک‌های نقدی و جایزه و نهادهای بارانه‌دار (کودهای شیمیایی و سموم کشاورزی) و خرید به موقع انجام داده است، سطح زیر کشت و میزان تولید کل و عملکرد درواحد سطح هم در یک سال بعدی خودش را نشان داده است و از زمانی که تورم زیاد و ادامه‌دار و قیمت سایر محصولات رقیب بیشتر به صرفه‌تر بوده و نرخ تضمینی، افزایش هزینه‌ها و تورم را پوشش نداده لاجرم در سطح و تولید و تحویل گندم تأثیر منفی داشته

نکنیم روش‌های پلیسی می‌تواند کنترل‌کننده قاچاق باشد؟

تفاوت قیمت بین گندم داخلی و خارجی به صورت‌های مختلف موجب بروز اختلاف در خرید تضمینی و عرضه در بازار آزاد می‌شود. اگر قیمت خارجی ارزان‌تر باشد به صورت قاچاق وارد می‌شود و اگر قیمت گران‌تر باشد منجر به صادرات (قاچاق) می‌شود که معمولاً و غالباً قیمت گندم خارجی بیشتر از داخلی بوده است. اما از آنجایی که صادرات گندم ممنوع و جزء کالاهای قاچاق محسوب می‌شود مقدار قاچاق گندم صادراتی نمی‌تواند زیاد باشد و چشمگیر نیست و از طرف دیگر چون نیاز گندم کشور بیشتر از میزان تولید (به غیر یکی دو سال) بوده است قیمت و صرفه گندم برای فروش خارج از سیستم دولتی و تضمینی داخل کشور فراهم و آسان است.

و اما اگر تفاوت قیمت حل نشود روش‌های پلیسی می‌تواند قاچاق را کنترل کند. باید گفت که به هیچ وجه و اصلاً و ابداً روش پلیسی و بگیر و ببند نمی‌تواند جلوی قاچاق را بگیرد. چون از اول انقلاب تاکنون هیچ روشی از بازرسی یا نظارت و تعزیرات و قوه قضائیه، نیروی انتظامی، دستگاه‌های امنیتی، ادارات مختلف نه تنها نتوانسته‌اند جلوی قاچاق گندم و همه محصولات دیگر را بگیرند بلکه موجبات قاچاق و سوداگری و انحراف از روش معمول و ایجاد نارضایتی‌های تولیدکننده و مصرف‌کننده و افزایش قیمت‌ها را نیز به همراه داشته است. برای اینکه از اساس این کار غلط است و این کار غلط را هم غلط‌اندر غلط انجام می‌دهند. آیا کسی یا احدی از مردم کشور سراغ دارند که جنسی در اثر روش‌های پلیسی ارزان شده باشد و یا عادلانه بین مردم توزیع شود؟ هر جا دولت ورود پیدا کرد و دست روی هر کالایی و یا امری گذاشت، نتیجه معکوس داده و خواهد داد. به‌طور خلاصه در همین سیاست اقتصادی فعلی کشور، تفاوت قیمت داخلی و خارجی گندم موجب بروز فساد و قاچاق می‌شود و روش پلیسی هم واقعاً جوابگو نیست و اثری ندارد.

■ اگر بخواهیم سیاست‌گذاری، روش اجرا و عملکرد پروژه خرید تضمینی

■ **تحولات نرخ خرید تضمینی براساس دلار و مقایسه با قیمت واردات نشان می‌دهد که دولت در برخی سال‌ها قیمت واقعی خرید گندم را کاهش داده است. آیا این سیاستی قابل دفاع است؟**

اگر به آمار و اعداد و ارقام توجه کنیم از یک طرف عملکرد گندم در هکتار پایین (عمدتاً دیم) که بیشترین عملکرد متوسط آن ۲۲۷۱ کیلوگرم است و از طرف دیگر هزینه‌های تولید اجاره، زمین، آب، کود، سم، شخم و برداشت و حمل و نقل به شدت بالا و مضاف بر این‌ها صادرات ممنوع است؛ خریدار اصلی گندم هم دولت است. در چنین شرایطی که واردات گندم هم گران‌تر تمام می‌شود اگر دولتی یا کسی و یا گروهی و ستادی تصمیم بگیرد که قیمت تضمینی کمتر از این مخارج تولید و سود معقول زارع برای ادامه حیات را اعلام نکند، امنیت غذایی و نان مردم را در نظر نگیرد و به نارضایتی مادی و معنوی به حق مردم توجه نکند و سرانجام آن چاره‌ای جز واردات گندم گرانتر از تولید داخل و با ارزی که به

سختی به دست می‌آید نخواهد بود. آیا هیچ عقل و منطق و علم اقتصادی و وطن‌پرستی قبول می‌کند که تولید و تولیدکننده داخلی را در منگنه و مضیقه قرار بدهد؟

بنابراین سیاستی که باعث ضعف بنیان‌های تولید، نارضایتی تولیدکننده و ورود محصولات خارجی قابل تولید در کشور، زیر سؤال و فشار بردن استقلال سیاسی و امنیتی کشور بشود به هیچ وجه نه تنها قابل دفاع نیست بلکه جای بسی تاسف و ناامیدی و نگرانی است. ما در ایران می‌توانیم به خودکفایی علمی و زیست‌محیطی تولید گندم و محصولات اساسی دست پیدا کنیم. سیاست‌گذاری و هدف‌گذاری و حمایت از تولید داخلی باید کافی و خوب و قانع‌کننده و دلگرم‌کننده باشد. این سیاست در سال‌های اخیر حاکم نبوده و قابل دفاع نیست. یعنی از کشاورز خودی برای تولید محصول اساسی و مایحتاج عمومی مردم دعوت می‌شود ولی با تامین نشدن مخارج تولیدکننده، ایجاد نارضایتی و سلب اعتماد می‌شود

که خود موجب بحران‌های اجتماعی و مهاجرتی و تعویض کار تولیدی به زندگی دلالی و انگل‌وار می‌شود. این تفکر و سیاست باید اصلاح و تعویض شود.

■ **با توجه به یارانه‌ای بودن نان، بار مالی خرید تضمینی برای دولت سنگین است و بخشی از این یارانه هم به جامعه هدف نمی‌رسد. پیشنهاد شما برای حمایت از کشاورزان در عین هدفمند و هوشمند کردن یارانه‌ها چیست؟**

مطابق قانون اساسی تامین مواد غذایی سالم و کافی و ایجاد و برقراری امنیت غذایی برای آحاد ملت یکی از وظایف اصلی و اجتناب‌ناپذیر هر دولتی است. عدالت یک کالای عمومی و از جمله وظایف دولت‌ها در توزیع عادلانه منابع در اقشار مختلف مردم است. نان اصلی‌ترین و ارزان‌ترین و اولیه‌ترین ماده غذایی مردم ایران است و اتفاقاً بدون استثنا همه از آن روزانه مصرف و ارتزاق می‌کنند. اگر قرار است و یا باشد که دولت‌ها یارانه بدهند هیچ چیزی واجب‌تر و ضروری‌تر و

یارانه به نانوايي ها داده مي شود که آردش کيفيت ندارد و هم خوب نانوايي نمی کنند. ۴. پرداخت يارانه به کشاورزاني که عملکرد کمی و کيفي بيشتري در توليد گندم و با استفاده از علم و دانش نهاده هاي (آب، کود، سم، بذر) کمتری به کار می گیرند و گندم اين ها را از روی کيفيت و عملکرد خريده شود يعنی گندم اينها با قيمت بيشتري خريداري شود و از تنبل پروري پرهيز گردد تا يارانه هدفمند شود. ۵. آموزش و مشارکت مصرف کنندگان و شهروندان در جهت پرهيز از ايجاد ضايعات و هدر دادن و دور ريز کردن نان. ۶. آموزش مستمر و مداوم و مفيد و تخصصي نانواها در جهت پخت نان با کيفيت که در اين مورد بسيار مشکل و معضل وجود دارد. مردم نان خوب نمی خورند و نان کم کيفيت، در ايجاد بيماري هاي گوارشي مردم موثر است. هيچ اغماضي نشود. ۷. آموزش و کنترل و نظارت و مديريت آگاهانه کارخانه هاي آرد، سيلو هاي نگهداري گندم به جهت حفظ بهداشتي، آفات انباري و عدم اختلاط با مواد خارجي.

تحقيقاتي و توليدي و اشاعه بهره وري مردمی، می توان برای همیشه از واردات بی نياز و از امکانات کشور به درستي استفاده کرد. ۲. خريد تضميني گندم و يا تضمين قيمت گندم با بها و ارزش واقعي گندم و افزايش قدرت رقابت گندم در برابر ساير محصولات. لازم است همیشه قيمت گندم از قيمت واردات و جهاني بيشتري باشد تا اثرات اقتصادي، اجتماعي و اخلاقي و سياسي را به جا بگذارد. ۳. کم کردن و يا حذف کردن يارانه هاي نامرئي ذکر شده در کشور که بنا بر اعلام سازمان برنامه و بودجه کشور در سال ۹۸ بي ش از هزار هزار ميليارد تومان بوده است و تخصيص آن به موارد ضروري تر از جمله نان. تخصيص يارانه مناسب و مکفي به نان ها و آردهاي که کيفيت بالا دارند و تنظيم قرارداد با نانوايي ها و آموزش آن ها برای پخت نان سالم و مقوي. متاسفانه اکنون بهترين آردها را آزاديها و صنعتي ها و فانتزي ها استفاده می کنند و همه نمی توانند آن را بخرند و برعکس

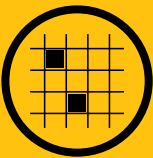
عادلانتر از نان يارزق اصلي مردم نيست. اما روش هاي پرداخت يارانه می تواند اصلاح و هدفمند و اثرگذار و راضي کننده باشد از جمله: ۱. افزايش بهره وري و عملکرد گندم در واحد سطح که هم در آبي و هم در دي مزاره اي کشور به سوسط متوسط به دو برابر در يک دوره پنج ساله برسد. يعنی از پتانسيل زميني و آب و هوا و توسط خود توليد کننده و البته با آموزش و ترويج و تحقيق و نظارت کامل عوامل اجرائي دولتي (محقق، کارشناسي و مجري و مروج) انجام شود. و اين بهترين و کامل ترين و پايدار ترين يارانه اي است که دولت ها می بايست برابر وظيفه و قانون از امکانات مملکت و با مشارکت مردم پرداخت. يعنی اگر توليد گندم دي م در هکتار به جای يک تن به دو تن برسد در واقع درآمد زارع نيز دو برابر می شود و اين بايد جا بيافتد تا کم کم پرداخت نقدينگي و يارانه هاي غير هدفمند اصلاح شود. ساليانه با تخصيص معادل ۱۰ درصد سهم واردات کالاهاي اساسي به زير بناهاي

گندم از گذشته تاکنون در ايران

قيمت (ريال)	-	-	-	۱۰	۱۰	۲۸	۴۶
واردات (دولتي)	۰/۶	۱۲۰	۲۱۲	۹۹۳	۵۵۲	۱۹۲۵	۱۸۲۵
جمعيت (هزار نفر)	-	۱۸۹۵۵	۲۵۷۸۹	۲۹۶۷۸	۳۲۷۰۹	۴۰۸۲۵	۴۹۲۲۵
عملکرد (کيلوگرم)	-	-	-	۶۴۹	۱۰۵۳	۹۰۲	۱۱۹۹
توليد (هزار تن)	۱۹۲۵	۲۲۶۰	۴۳۸۱	۳۶۱۲	۶۰۶۴	۵۶۵۳	۷۵۵۶
سطح (هکتار)	-	-	-	۵۵۶۵	۵۷۵۹	۶۲۶۸	۶۳۰۴

سرانه تولید و مصرف

تولید سرانه
۱۵۳ کیلوگرم
ایران:
۱۰ کیلوگرم
جهان:
مصرف سرانه
۱۶۷ کیلوگرم
ایران:
۹۹ کیلوگرم
جهان:
سهم گندم از اراضی کشاورزی

۲۰ درصد
اراضی کشاورزی دنیا زیر کشت گندم است
۵۰ درصد
اراضی کشاورزی ایران زیر کشت گندم است
سطح زیر کشت

۲۷۳ میلیون هکتار
سطح زیر کشت گندم دنیا
۶ میلیون هکتار
سطح زیر کشت گندم ایران

دامداران صاحب زمین و یا سایر دامداران بدون زمین، مزارع گندم را که در حالت شیری و خمیری و سبز و سرپا هستند و توقع برداشت آنها نیست و گوسفند فروش نمی‌رود و دست صاحب خالی است مجبور می‌شود از میان بد و بدتر، بد را انتخاب کند و چند صباحی خودش و دام‌هایش را نجات بدهد و حتی در مواردی هم به صرفه‌تر و اقتصادی‌تر هم باشد. اما متولیان دولتی نگرانند که گندم کم می‌شود و نان مردم تامین نمی‌شود و این دیگر برای کسی که مستاصل است گوش شنوایی نیست و به فکر چاره است تا گلیم خویش را از آب بکشد. به هر حال این کار در این شرایط از سر ناچاری است.

در بدترین شرایط حداکثر گندمی که برای این امور (خوراک دام) جابه‌جا و یا چرانده و یا در جیره اضافه می‌شود حتی در سال خشکی مثل امسال از ۱۰ درصد تجاوز نمی‌کند و هر ساله هم تکرار نمی‌شود. چون دامنه گندم زیاد نمی‌تواند در جیره غذایی دام و طیور وارد شود حتی اگر از ناچاری باشد و مطلب دیگر همان قیمت پایین گندم در مقایسه با ذرت، جو، سویا و حتی کاه است که مردم عطایش را به لقایش می‌بخشند. اگر گندم قیمت واقعی خودش را می‌داشت کشاورز آن را می‌فروخت و یونجه و جو و ذرت می‌خرید.

در بانک‌ها هم به همه وام آسانی نمی‌دهند که دامدار چاره‌ای برای عبور از بحران مالی سال‌های خشکسالی بکند. چاره کار تعیین واقعی قیمت گندم و لزوم توجه بیشتر دولت به این امر و تامین علوفه کافی برای دام‌هاست. در نهایت خشکسالی کار خودش را می‌کند به قول سعدی شیرازی ملخ گندم خورد و مردم ملخ و این بار هم گوسفند گندم را می‌خورد. دیگر مورد قابل اشاره، عدم دسترسی به ذرت و یونجه و جو در زمان ضروری است و مسائل کمبود این نهاده‌ها را در سال ۹۹ و ۱۴۰۰ همه دیدند و شنیدند و عده‌ای هم بر آن دامن زدند. البته بعضی از کشورها برای خوراک دام از بذر مخصوص گندم دامی استفاده می‌کنند و می‌کارند و ناگفته نماند تعدادی از ارقام گندم خوراکی ایران نیز مناسب مصارف دامی هستند.

■ امسال به دلیل مشکلات و کمبودهایی که در زمینه خوراک دام و طیور رخ داد، شاهد نارس چینی گندم در برخی استان‌ها بودیم. به نظر شما، با توجه به پیوستگی مسایل خوراک دام و طیور و تولید و تجارت گندم و سایر غلات، چه راهکاری می‌تواند به بهبود سیاست‌گذاری در این حوزه کمک کند؟

البته از قدیم هم مرسوم بوده که گندم‌کاران معمولاً مقداری از گندم تولیدی را صرف تغذیه دامی می‌کنند که به صورت قصیل (تغذیه سبز به عنوان علوفه) استفاده می‌شود. دامنه گندم در مرغداری‌ها به ویژه فصل تابستان به جای ذرت، خوراکی پر انرژی و گرم استفاده می‌شود. «پس چر» مزارع به عنوان کاه و کلش و از پس‌مانده‌های بوجاری در دامداری‌های سنتی و از سبوس آن هم در جیره غذایی سنتی و صنعتی مصرف می‌شود.

در سال‌های پرباران که گندم در اراضی مرغوب و کود ازت و یا حیوانی کاشته می‌شود، رشد آن بیش از اندازه خواهد بود و یکی از راه‌های کنترل چراندن سُرچر سبک مزرعه گندم است. برعکس هم صادق است در سال‌های خشک و کم باران و یا قطع آب چاه‌ها و قنوت و چشمه‌ها و رودخانه‌ها گندم رشد اقتصادی برای برداشت ندارد و صاحب آن، به اجبار اگر خودش گوسفند و گاو داشته باشد می‌چراند و اگر نه به دیگر دامداران می‌فروشد.

مقداری هم کارخانه‌های تولید خوراک دام از گندم‌های نامرغوب در جیره غذایی اضافه می‌کنند. بنابراین از قدیم تا ندیم این رویه مرسوم بوده و هست و خواهد بود و چیز غریب یا بعیدی نیست.

اما آن چیزی که باعث نگرانی و تشویش مسئولین یا مردم است و در کانال‌های شبکه‌های مجازی پخش می‌شود این است که دامدار علوفه ندارد، مراتع خشک است، یونجه و کاه و ذرت سیلویی گران است و صادرات دام ممنوع است و قیمت پایین می‌آید، دام گرسنه است در این موارد که امسال هم زیاد واقع شد

پرونده‌ای برای
خواهرخواندگی شهرها

فرصتی که به راحتی سوخت می‌شود!

خواهرخواندگی صرفاً تحقق یک هدف
یا برنامه نیست؛ که آغاز ساخت یک
پل یا مسیر تبادلاتی است که بر بستر
فرهنگ بنا شده و دریچه‌هایی از فرصت‌های
توسعه تعاملات اقتصادی و اجتماعی را پیش
روی دو شهر می‌گشاید. این در حالی است
که عموم پیمان‌های خواهرخواندگی در ایران
نه تنها منجر به گشایش‌ها و توسعه تعاملات
نمی‌شود که حتی به مثابه پرونده‌ای مختومه
بایگانی شده و در قفسه‌ها خاک می‌خورد. یا
حتی گاهی در مرحله نامزدی خواهرخواندگی
باقی‌مانده و پیمانی منعقد نمی‌شود.
اما ذات و هویت پیمان‌های خواهرخواندگی
چیست؟ چه مزایایی داشته و دلایل عدم
تحقق اهدافش در ایران چیست؟ موضوعاتی
است که در صفحات پیش‌رو به آن‌ها
پرداخته شده است.

قراردادی که با اهداف توسعه‌ای تدوین و ترسیم می‌شود

خواهرخواندگی؛ چستی و چرابی

خواهرخواندگی یکی از ابزار مدرن و پسامدرن در امر نزدیکی بین کشور و ملت‌هاست اگرچه این قرارداد در سطح شهری و با در نظر گیری مناسبات و قرابت‌هایی که شاید گاهی دور به نظر می‌آید لحاظ می‌شود؛ قراردادی که بین سران کشوری یا مدیران شهری با اهداف گوناگون بالاخص ایجاد اتحاد بیشتر و تعاملات فرهنگی منعقد می‌شود.

برای اولین بار از سال ۱۹۲۰ میلادی و بعد از جنگ جهانی اول قرارداد خواهرخواندگی بین یکی از شهرهای انگلیس و یکی از شهرهای فرانسه منعقد شد؛ پس می‌توان نتیجه گرفت این اصطلاح از ادبیات قاره اروپا وارد گفت‌وگوها و تعاملات بین‌المللی شده است.

توسعه گردشگری حاصل از قرارداد خواهرخواندگی و تبادل برنامه‌های متفاوت در حوزه‌ها و مشترکات با قابل نزدیکی و فهم متقابل در نهایت منجر به پیشرفت و توسعه عمیق مراودات گردشگری، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی خواهد شد.

خواهرخوانده شهری دیگر است در سال‌های گذشته به وجود آمده و مسئولین شهری با آزمون و خطا به کشف راه حل جدیدی دست پیدا کرده باشند حال اگر امروز خواهرخوانده آن شهر با این مشکل مواجهه شود به راحتی می‌تواند چه به صورت نظری و چه به صورت عملی از تجربیات آنان بهرمنند شود و حتی تبادلات حضوری و غیرحضوری کارشناسان صورت بگیرد؛ تبادلات کارشناسی و تخصصی برای هر یک از طرفین در هنگام روبرویی با یک چالش، اثبات توانمندی‌های آنهاست؛ مباحث کارشناسی و کمک‌های تخصصی در ایجاد اعتمادسازی بیشتر و نشان‌دهنده بودن مسئولیت‌پذیری در برابر نیازهای شهر خواهرخوانده اهمیت بسیاری دارد. این حس تعامل و پشتیبانی همواره برای مسئولین شهری اطمینان بخش و دلگرم کننده است.

• سرمایه‌گذاری متقابل

سرمایه‌گذاری متقابل جهت کسب سود و منفعت دوجانبه از دیگر فواید انتخاب و اتخاذ روش خواهرخواندگی است؛ امر سرمایه‌گذاری همواره با تردیدها و نگرانی‌های فراوانی برای سرمایه‌گذاران همراه بوده است؛ چراکه سرمایه‌گذاری نیاز به شناخت دقیق محل، کسب‌وکار، جغرافیا، قوانین، سوابق و... دارد؛ کسب اطلاعات لازم در این خصوص به راحتی امکان‌پذیر نیست؛ صرف هزینه‌های گزاف مطالعاتی و شناختی در خصوص سرمایه‌گذاری در یک منطقه خاص معمولاً این دست از فعالان اقتصادی را از امر سرمایه‌گذاری منصرف یا در نیمه راه مجبور به ترک فعل می‌کند؛ مقوله خواهرخواندگی بستری فراهم می‌آورد تا بتوان فعل سرمایه‌گذاری را سهل‌تر و امکان‌پذیرتر، صرف کرد؛ رفت و آمد هیات‌های تجاری، مدیران اقتصادی و مسئولین تصمیم‌گیر و تصمیم‌ساز موجب اطمینان طرفین در امر سرمایه‌گذاری می‌شود؛ به طور حتم مراودات گوناگون در زمینه‌های کاری

با تمام این دشواری، دستاورد مورد نظر محقق نخواهد شد.

وجود کمترین تضاد و بیشترین اشتراک، خود نوید بخش مسیری هموارتر و نتیجه بخش‌تر است. فرصت‌های ایجاد شده در این بستر، از چنان ظرفیت‌هایی برخوردار است که تنها نیازمند چشمی بینا و گوش‌شنوا جهت به دست آوردن آنهاست. البته این بهره‌برداری نیز در هر زمان و در هر بخش از فرآیند مورد بحث می‌بایست با در نظر گرفتن الزامات طرفین و قوانین حاکم بر شهر و منطقه صورت بپذیرد؛ قوانینی که توسط مجریان قانون و آگاهان به قوانین شهری مورد عنایت ویژه قرار دارند.

اهم فواید خواهرخواندگی

• اشتراک تجربیات

روبه‌رو شدن با چالش‌های متعدد در هر شهر و کشوری گریز ناپذیر است اما از لحاظ زمانی این چالش‌ها برای هر شهر و منطقه در زمانی خاص به وجود آمده است. برای مثال بحران آب یا آفت محصولات کشاورزی ممکن است در شهری که

اهمیت خواهرخواندگی

خواهرخواندگی به عنوان یک موضوع بسیار مهم و از حیث قراردادی بودن آن و امضا توسط مقامات رسمی کشوری یا شهری، دارای اهمیت فراوانی است؛ تاثیرات دائمی و الگوی متقابل در بحث فراملی، جامعه‌ی محدود به درون مرزها را با گستره‌ی وسیع جامعه جهانی روبرو می‌کند اما این روبرویی نه بی‌هدف است و نه غیر متناسب؛ چهارچوبی که در عین لزوم، منعطف نیز است؛ همکاری‌ها و نزدیکی‌های بی‌هدف بدون در نظر گیری مناسبات لازم و کافی بین شهری و به طور کلان‌تر بین دو کشور می‌تواند فاجعه بار باشد اما قرارداد و تفاهم تحت مفهوم و فرآیند خواهرخواندگی در چهارچوبی حساب شده و بر پایه اصول، مد نظر قرار می‌گیرد.

از این رو این امر توجه دوچندان می‌طلبد؛ توجهی که بود آن مزیت‌های فراوان اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به ارمغان می‌آورد و نبود آن دشواری رسیدن به کیفیت و کمیت لازم را در مقایسه با نمونه‌ی توافق شده، به همراه دارد و گاهی

سفر و گردشگری شود؛ اطلاعات بعضاً غلط و ناقص در سرتاسر وب یا تبلیغات فریبنده آژانس‌های مسافرتی به هیچ عنوان نمی‌تواند منبع مناسبی برای انتخاب مقصد و اقدام به سفر باشد.

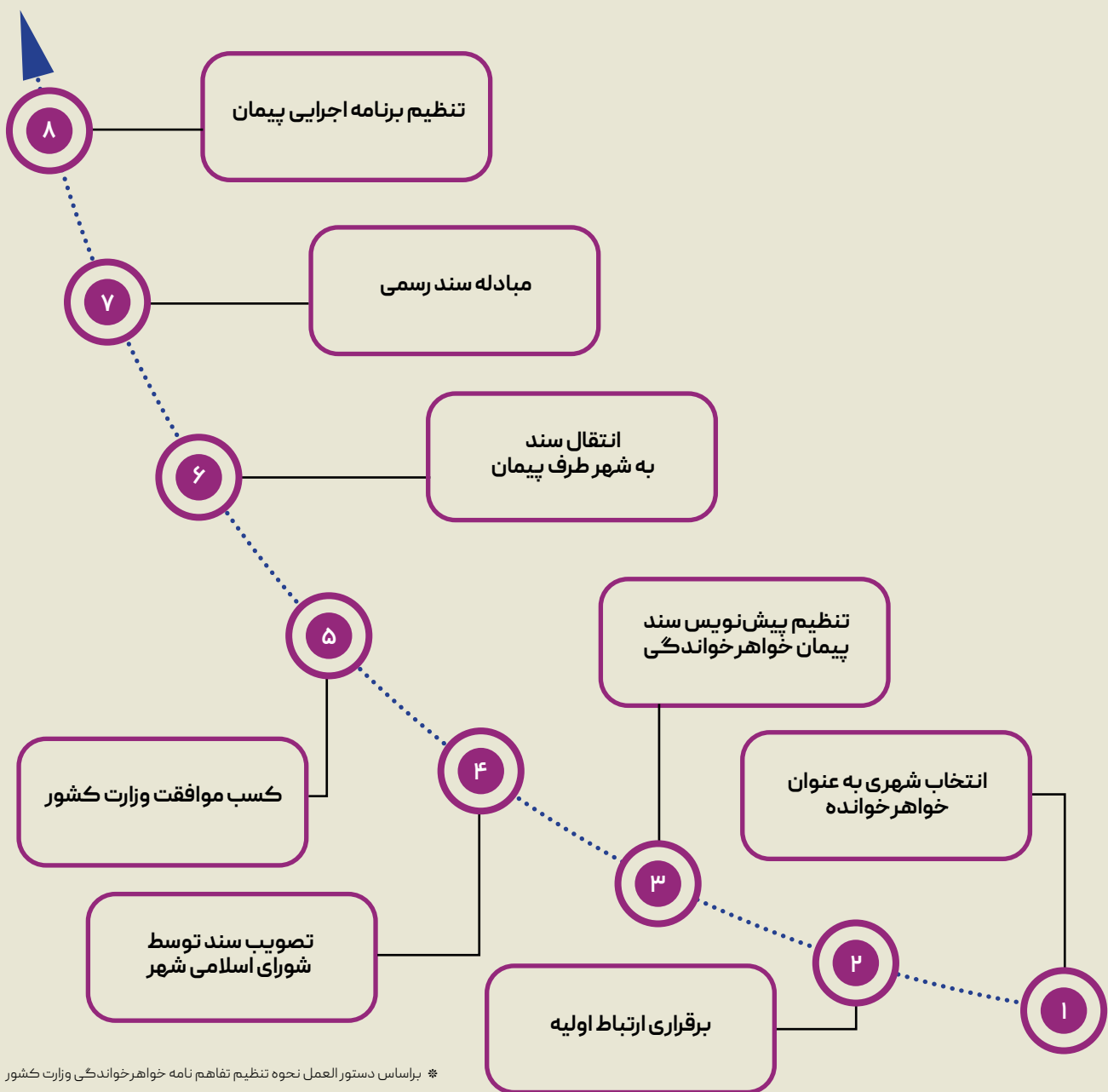
• زیستن در قالب استانداردهای جهانی
زیستن در قالب استانداردهای جهانی

گردشگران است؛ گردشگران در سراسر دنیا اولین اقدام ضروری خود را انتخاب مقصدی مناسب با اهداف گردشگری خود می‌دانند؛ اما معمولاً در ابتدای راه به مشکلات بسیاری بر می‌خورند؛ استفاده از اینترنت یا توجه به تبلیغات آژانس‌های مسافرتی می‌تواند باعث سردرگمی متقاضیان

متعدد بستر ساز و نتیجه‌ساز موضوع سرمایه‌گذاری است.

• توسعه گردشگری با ارائه تصویر درست
نبود آگاهی لازم برای یافتن مقصدی دلپذیر و مناسب برای گردشگری همواره یکی از معضلات اساسی

مراحل خواهرخواندگی

منحوس شد و راه فراری برای هیچ یک از کشورها وجود نداشت؛ این مشکل به عنوان مشکلی جهانی نیاز به همفکری و همکاری‌های بین‌المللی داشت؛ هیچکدام از کشورها به تنهایی نمی‌توانستند با چنین مشکلی به تنهایی برخورد کنند؛ همکاری تمام کشورها در زمینه‌های علمی، مالی، تخصصی و حتی گردشگری باعث شد در قدم‌های موثری موارد مقابله از نظر شناخت کامل ویروس، همچنین تولید واکسن و ... به نتایج خوبی دست یابد؛ در مسئله ای دیگر بحران گرمایش زمین یک موضوع جهانی است؛ موضوعی که همه‌ی کشورهای دنیا با آن دست به گریبانند و هیچ راه فرار یا استثنایی وجود ندارد؛ در این مورد نیز کشورها می‌بایست در کنار هم قرار بگیرند و با همفکری و همکاری‌های بین‌المللی با

شهر و منطقه رقم بزند؛ اما موضوع خواهرخواندگی و فاکتورهای موجود در آن می‌تواند شرایط را به نحو دیگری به سمت منافع دو شهر و ساکنین آن برگرداند؛ شناخت و آشنایی مهم‌ترین گام در خصوص ایجاد همکاری‌های دو جانبه است.

• مقابله با بحران‌های بین‌المللی

ایجاد همفکری در جهت مقابله با بحران‌های بین‌المللی ضروری است. امروزه بسیاری از مشکلات و دشواری‌های پیش روی کشورها با یکدیگر مشترک است؛ شیوع ویروس کرونا برای بار دیگر اثبات کرد که چالش‌های موجود در جهان همه‌ی شهروندان دنیا را درگیر خود می‌کند؛ در این مورد همه شاهد بودند، تمام دنیا درگیر این ویروس

و نزدیکی شهروندان شهرهای مختلف جهان با یکدیگر؛ عدم رویت و آشنایی با شهروندان دیگر نقاط جهان چه برای ساکنین مشرق زمین و چه برای ساکنین مغرب زمین، همواره با ابهاماتی روبرو بوده است؛ نا آشنایی یا آشنایی ناکافی باعث می‌شود که یک نوع نگرش غیر واقعی نسبت به ساکنین نقاط مختلف جهان به وجود آید؛ به عنوان مثال یک شهروند اهل ملبورن استرالیا شاید درک دقیقی و حتی روشنی از یک شهروند ساکن پکن چین نداشته باشد؛ این خود می‌تواند مانع هرگونه پیوند و ایجاد اشتراکات لازم باشد؛ اشتراکاتی که در کنار هم قرار گرفتنشان می‌تواند آینده بهتری برای هر دو کشور،

الزامات متن پیمان

* براساس دستور العمل نحوه تنظیم تفاهم نامه خواهرخواندگی وزارت کشور

موضوع خواهرخواندگی دارد؛ اما شاید با نگاهی به اقدامات صورت گرفته و بررسی آنها متوجه عدم توجه کافی و لازم به این نوع قرارداد باشد؛ البته نباید فراموش کرد که خواهرخواندگی شهری هنوز میان مردم آن مقدار که باید شناخته شده نیست؛ مردم اگر با زوایای گوناگون و فواید آن آشنا باشند به طور حتم به عنوان یک مطالبه از مدیران شهری خود می‌خواهند بر جدی گرفتن قراردادهای جاری و عقد قراردادهای جدید تلاشی دو چندان داشته باشند.

خواهرخواندگی و ظرفیت‌های موجود آن می‌تواند توانایی‌ها و امکانات بالقوه شهرها را تبدیل به بالفعل کند و نفع همه جانبه آن، نه تنها شامل یک شهر بلکه تمامی کشور شود.

این اختلافات می‌تواند ریشه‌های فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی داشته باشد؛ خواهرخوانده به عنوان شهری نزدیک و دارای اشتراکات و تجربیات مثبت و فراوان می‌تواند به عنوان سفیر یا نماینده‌ای آگاه و آشنا نسبت به منافع طرف مقابل تلاش‌های نتیجه داری داشته باشد؛ مراودات، تعاملات و همکاری‌ها بیش از هر فاکتور و پارامتر دیگری شناخت بسیار زیادی را برای طرفین به ارمغان می‌آورد.

نتیجه‌گیری

اهمیت و فواید خواهرخواندگی بر اساس تجربیات پیشین، چه تجربه‌های ایرانی و چه تجربه‌های جهانی همواره نشان از لزوم بهره‌گیری و توجه فراوان به

چنین مشکل جهان‌سوزی مقابله کنند؛ حال می‌توان اهمیت خواهرخواندگی را در همکاری‌ها و همفکری‌های متقابل درک کرد؛ شناخت دو شهر از یکدیگر و مراودات تخصصی و دانشی می‌تواند برای حل چالش‌های بین‌المللی مثر و واقع شود؛ کارشناسان دو شهر می‌توانند دور یک میز بنشینند و نظرات و راهکارهای خود را برای مواجهه با چالش‌های معاصر و پیش رو بیان کنند و حتی این نظرات را در سطح دیگر شهرهای خود، کشورها و حتی به عنوان راهکاری جهانی ارائه دهند.

• سفیران آشنا و مدافع برای خواهرخوانده

در بسیاری از موارد فی مابین کشورها اختلاف گوناگونی به وجود می‌آید

الزامات اجرایی پیمان

* براساس دستور العمل نحوه تنظیم تفاهم نامه خواهرخواندگی وزارت کشور

در مسیر جهانی شدن

مسیر عقد خواهرخواندگی معمولاً از طریق نمایندگان مختلف شهرها که به شکلی به روابط خارجی اهمیت می‌دهند شکل می‌گیرد. سفارتخانه‌ها و کنسولگری‌ها، دانشگاه‌ها، شهرداری‌ها و اتاق‌های بازرگانی به طور معمول تسهیل‌کنندگان این پیمان هستند و معمولاً با توجه به ویژگی‌های مشابه بین دو شهر در حوزه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، سیاحتی و... انتخاب شهرهای هدف شکل می‌گیرد و پس از رفت و آمدهای کافی، تفاهم‌نامه توسط شهرداران دو شهر به امضا می‌رسد.

در ایران، کلان شهرها با توجه به فراخور ساختار خود، خواهرخواندگی‌های مختلفی را منعقد نموده‌اند که شهرهای تهران، اصفهان، شیراز، قزوین، مشهد و رشت بیشترین تعداد این پیمان‌نامه‌ها را دارا می‌باشند و اگر در این شهرها خیابان‌هایی را با نام شهرهای خارجی نامگذاری شده می‌بینیم به علت وجود خواهرخواندگی و ایجاد روابط اجتماعی و فرهنگی بین شهرهاست.

در شهر کرمانشاه متأسفانه هیچگاه توجه خاصی به این مقوله نگردیده است و هیچ تفاهم خواهرخواندگی با ثمر کامل و موفق منجر نگردیده است. خواهرخواندگی بین سیسیل ایتالیا با کرمانشاه وغازی آنتپ ترکیه با کرمانشاه در جریان سفر هیئت‌هایی بین دو شهر مورد توجه و مذاکره قرار گرفت و حتی به مراحل نهایی نیز رسید اما هیچ یک به طور کامل عملیاتی نگردیده است.

به نظر می‌رسد عدم توجه به این پیمان نامه در کرمانشاه در نگاه اول به دلیل کم توجهی و عدم درک صحیح از فواید این اقدام بین مسئولین استان علی‌الخصوص شورای اسلامی شهر کرمانشاه و شهرداری است که معمولاً در سالیان گذشته آنقدر درگیر مسائل داخلی و مسائل مدیریتی خود بوده‌اند که مسائل فرهنگی و بین‌المللی شهر کرمانشاه هیچ‌گاه در اولویت کاری آنها قرار نگرفته است و در نگاه بعدی فقر رویدادها و اقدامات فرا کشوری و بین‌المللی به دلایلی مختلف که در حوصله این بحث نمی‌گنجد در نزد هیچ یک از نهادهای مسئول استانی اعم از دانشگاه‌ها، مراکز علمی، سیاحتی و فرهنگی عزم و ابتکاری برای این گونه اقدامات دیده نشده است و تنها اتاق بازرگانی با توجه به وظایف ذاتی خود میهمان هیئت‌های

کیوان کاشفی

عضو هیات رئیسه اتاق ایران و رئیس اتاق کرمانشاه

پیمان خواهرخواندگی نوعی تفاهم همکاری بین دو شهر از دو کشور مختلف است که ویژگی‌های مشترکی با یکدیگر داشته باشند. انعقاد این پیمان علاوه بر استفاده از تجربیات دوشهر موجب ایجاد شخصیت بین‌المللی برای شهرها خواهد بود. ضمن اینکه اینگونه قراردادها موجب برگزاری رویدادهای مختلف علمی، فرهنگی، سیاحتی؛ اقتصادی و حتی سیاسی دو شهر خواهد شد و برای شهرهایی که مسئولین آن به بین‌المللی بودن دیار خویش اهمیت می‌دهند بسیار موثر، و در درک و فهم جهانی از آن شهر کمک فراوانی می‌نماید.

موفق استان‌های مختلف و برابر یک برنامه مدون می‌تواند این نقیصه تاریخی را در کرمانشاه رفع کند. نکته قابل توجه این است که انعقاد تفاهم خواهرخواندگی نیاز به بودجه هنگفت و زیادی ندارد و چون معمولاً عمده فعالیت‌ها در حوزه شناساندن و ایجاد شناخت هم‌پیمانان است به راحتی قابلیت اجرا خواهد داشت. ضمن اینکه تأثیرات اقتصادی آن در جلب توریسم، سرمایه‌گذار خارجی و ورود تکنولوژی و فرهنگ‌های مختلف فواید فراوان و تأثیرگذاری در ارتقاء سطح شهروندی و ایجاد رفاه و رونق اقتصادی خواهد داشت.

مختلف از کشورها و شهرهای خارجی بوده که عمده تمرکز آنان حل مسائل اقتصادی و تجارت بوده است.

برای رفع این نقیصه و ایجاد حرکت به سوی بین‌المللی نمودن کرمانشاه می‌بایست بر چند پروسه کاری مشخص متمرکز شد. اولین قدم تشریح کامل فواید این تفاهم‌نامه‌ها و نقش آن در ارتقاء سطح شهر کرمانشاه و ایجاد اعتماد به نفس بین شهروندان آن خواهد بود. اینکه مسئولین دستگاه‌ها و نهادهایی که در فوق از آنان نام برده شد، علی‌الخصوص شهرداری و شورای شهر به این درک و ادبیات برسند که کرمانشاه بایستی به چرخه اول گردشگری کشور برسد و این گونه تفاهم نامه‌ها و پایبندی به اجرای عملی آن نوعی شتاب دهنده این مهم خواهد بود، مهمترین قدم اجرای آن خواهد بود.

”

در شهر کرمانشاه هیچگاه توجه خاصی به مقوله خواهرخواندگی نشده و هیچ تفاهم خواهرخواندگی با ثمر کامل و موفق منجر نگردیده است

“

قدم دوم ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌های تأثیرگذار و استفاده از کارشناسان مطلع و استفاده از توان دیپلماتیک وزارت خارجه و نمایندگی آن در استان است و قدم نهایی شناسایی و اقدامات عملی مانند اعزام و پذیرش هیئت‌های اقتصادی، فرهنگی، شهری و ... از شهرهای هدف تفاهم‌نامه خواهرخواندگی و تمرکز بر ایجاد روابط عمیق‌تر با این شهرها خواهد بود.

کرمانشاه به طور ذاتی دارای ویژگی‌های خاص برای استفاده از این تفاهم‌نامه‌ها خواهد بود. طبیعت زیبای استان، ثبت چندین اثر جهانی، دارا بودن سنت‌ها و غذاها و فنون مخصوص، داشتن پیشینه مبارزه با دشمن خارجی و ... همگی نکات برجسته‌ای است که با جمع‌بندی درست و استفاده از مדיاهای مختلف و جذاب می‌توان در یک زمان حدود سه ساله با چند شهر مختلف دنیا ارتباط خواهرخواندگی را پیگیری کرد. پیشنهاد مشخص اینجانب جهت پیشبرد این امر تاسیس مرکز ارتباطات بین‌المللی کرمانشاه است. نهادی که متشکل از دستگاه‌های مهم از قبیل استانداری، شهرداری، اتاق بازرگانی، نماینده وزارت خارجه، دانشگاه‌ها و ... خواهد بود. این مرکز به طور تخصصی برای ارتقاء روابط بین‌الملل در سطوح مختلف و حوزه‌های گوناگون اجتماعی، سیاحتی، اقتصادی، فرهنگی و ... متمرکز خواهد شد و با استفاده از تجربیات

مسیر تحقق استفاده از ظرفیت‌های خواهرخواندگی

۱ تشریح کامل فواید تفاهم نامه‌ها و نقش آن در ارتقاء سطح شهر کرمانشاه

۲ ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌های تأثیرگذار و استفاده از کارشناسان مطلع و استفاده از توان دیپلماتیک وزارت خارجه

۳ شناسایی و اقدامات عملی مانند اعزام و پذیرش هیئت‌هایی از شهرهای هدف تفاهم‌نامه خواهرخواندگی

خواهرخوانده‌ها

ریشه‌های تاریخی و تمدنی، فرهنگ غنی و ظرفیت‌های بالا سبب شده شهرهای ایران پیمان‌های خواهرخواندگی زیادی با شهرهای بزرگ جهان داشته باشند. گزارش حاضر بیانگر قراردادهای خواهرخواندگی شهرهای ایران است.

۱. ایروان، ارمنستان	۸. فرایبورگ، آلمان
۲. بارسلونا، اسپانیا	۹. فلورانس، ایتالیا
۳. بعلبک، لبنان	۱۰. لاهور، پاکستان
۴. داکار، سنگال	۱۱. هاوانا، کوبا
۵. سمرقند، ازبکستان	۱۲. کوالالامپور، مالزی
۶. سن پترزبورگ، روسیه	۱۳. کویت، کویت
۷. شیان، چین	۱۴. یاش، رومانی

اصفهان و ۱۴ خواهرخوانده

۱. نانجینگ، چین	۴. چونگ چینگ، چین
۲. پچ، مجارستان	۵. نیکوزیا، قبرس
۳. وایمار، آلمان	۶. دوشنبه، تاجیکستان

شیراز و ۶ خواهرخوانده

۱. اولگین، کوبا	۴. یئوسو، کره جنوبی
۲. یاسبرین، مجارستان	۵. اورومچی، چین
۳. نزوی، عمان	۶. براگا، پرتغال

یزد و ۶ خواهرخوانده

مشهد و ۴ خواهرخوانده

۱. اورومچی، چین	۳. کراچی، پاکستان
۲. لاهور، پاکستان	۴. نجف، عراق

کرمان و ۲ خواهرخوانده

۱. هوشی مین، ویتنام	۲. آرمویر، ارمنستان

تهران و ۱۷ خواهرخوانده

۱. بیشکک، قرقیزستان	۱۰. اشوانی (پرتوریا)، آفریقای جنوبی
۲. هاوانا، کوبا	۱۱. صنعا، یمن
۳. مسکو، روسیه	۱۲. هانوی، ویتنام
۴. مینسک، بلاروس	۱۳. آنکارا، ترکیه
۵. برازیلیا، برزیل	۱۴. پکن، چین
۶. خارطوم، سودان	۱۵. بوداپست، مجارستان
۷. پاریس، فرانسه	۱۶. تفلیس، گرجستان
۸. قدس، فلسطین	۱۷. ماناگوا، نیکاراگوئه
۹. کاراکاس، ونزوئلا	

کرمانشاه فرصت‌های طلایی در انتظار اقدام

۱. اشپلیت، کرواسی در دهه ۱۳۸۰ مذاکرات جدی بین مقامات استان‌های کرمانشاه و اشپلیت دالماتسیا انجام شد که ناتمام رها شده است	۲. سیسیل، ایتالیا مذاکرات خواهرخواندگی کرمانشاه و سیسیل در سال ۱۳۸۸ اوج گرفت ولی هنوز به نتیجه عملی نرسیده است	۳. غازی آنتپ، ترکیه نشست خواهرخواندگی استان کرمانشاه و غازی آنتپ ترکیه در سال ۱۳۹۰ بین استاندارها برگزار شد ولی هنوز تا اجرایی شدن توافقات، راه زیادی باقی مانده است	۴. ازبیر ترکیه، اربیل عراق نامزد خواهرخواندگی با کرمانشاه

استفاده کنیم، تعدادی تفاهم‌نامه خواهرخواندگی منعقد می‌شود که بتوانیم در حوزه‌ی گردشگری، در حوزه‌ی رویدادها، در حوزه‌ی اعزام گردشگر، در حوزه‌ی سرمایه‌گذاری، نمایشگاه‌ها، از این ظرفیت‌ها استفاده کنیم و منافع آن مستقیم، بین تمام ذی‌نفعان توزیع بشود.

■ چقدر این مسئله در سطح کشور جدی گرفته می‌شود؟ و چقدر در سطح استان، مثلاً همدان؟ آیا این مسئله از گذشته تا امروز پررنگ بوده است؟ یا اصلاً همت خاصی برای شکل‌گیری آن هست؟ یا اینکه نه، چیزی هست که وجود دارد، حالا فراخور زمان هر موقع که پیش آید یک بهره‌برداری‌ای از آن می‌شود؟ یا نه، واقعاً واحدی، بخشی دارد روی آن مستقلاً، با قدرت کار می‌کند؟

ببینید واقعیتش تا کنون اتفاقاتی که افتاده همه‌اش شعاری هست.

■ بیشتر توضیح می‌دهید؟

یعنی یک شهرداری، یک شورای اسلامی می‌آید، منصوب می‌شوند و یا یک نماینده‌ای که خودش شخصاً پیگیر این قضیه هست می‌آید از این بُعد اشتراکات فرهنگی استفاده می‌کنند با یک شهری، یا یک مقصدی، تفاهم‌نامه عقد می‌شود. ولی متأسفانه دیگر در همین حد رها می‌شود. این اصلاً خوب نیست. فقط همان شعار است و یک گزارش عملکرد؛ ما باید وقتی این تفاهم‌نامه منعقد شد برویم دنبال تشکیل کارگروه‌ها یا کمیته‌هایی که آن مصوبات و آن موضوعاتی که قرار و تعهدات طرفین است را اجرایی کنیم؛ این اتفاقات متأسفانه در همدان خیلی کم رخ داده است؛ به عنوان مثال یک زمانی تاجیکستان، با شهر کولاب که زادگاه میرسیدعلی

در گفت‌وگو با معاون گردشگری اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان همدان مطرح شد؛

خواهرخواندگی‌ها در قفسه ادارات خاک می‌خورد

با اینکه خواهرخواندگی‌ها فرصتی مطلوب برای توسعه گردشگری است، اما به طور معمول بهره‌ای برای صنعت گردشگری کشور نداشته و به دلایلی چون برنامه‌ریزی و پیگیری برای بهره‌بردن از ظرفیت‌ها آن، در قفسه‌های ادارات و سازمان‌ها خاک می‌خورد. با توجه به اهمیت رویداد گردشگری همدان ۲۰۱۸ به سراغ علی خاکسار، معاون گردشگری اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان همدان رفتیم وی در گفت‌وگو با خبرنگار ما جزئیات و چرایی عدم استفاده از این قراردادها را تشریح کرده است. تجربه‌ای که می‌تواند در کرمانشاه نیز مورد توجه قرار گیرد تا خواهرخواندگی کرمانشاه نه صرفاً در حد امضای قرارداد بدون اجرا، بلکه به شکل بهتری دنبال شود.

می‌کند. در حوزه‌ی گردشگری نیز ما خیلی سعی کردیم قدم برداریم. هم در زمینه‌ی داخلی، هم خارجی. به این علت که ما با یکسری کشورها و یا مقاصد گردشگری که با آن‌ها اشتراکات فرهنگی داریم بتوانیم از آن تعلقات خاطری که جوامع محلی نسبت به این اشتراکات دارند

■ نظر کلی شما در رابطه با موضوع خواهرخواندگی چیست؟ اصولاً به چه شکل به این مهم نگاه می‌کنید؟ ببینید به‌طور کلی عقد تفاهم‌نامه‌های همکاری در هر حوزه‌ای، حوزه‌ی فرهنگی، اجتماعی، گردشگری، اقتصادی، برای طرفین یکسری منافع مشترک را تأمین

همدانی هست تفاهم‌نامه داشتیم. فقط یکی دو جلسه از بزرگانشان به همدان آمدند؛ مدیرها، استاندار و امام جمعه و مدیران ارشد استان به آنجا رفتند و همین، دیگر از این موضوع استفاده‌ای نشد. یا مثلاً با شهر بم، با شهر اصفهان ما تفاهم‌نامه همکاری و خواهرخواندگی بستیم؛ با ...

■ خواهرخواندگی داخلی؟

بله، یا خارجی با شهر بخارا؛ چون زادگاه بوعلی سینا است. اخیراً مصوب شد شورای شهر که یک خواهرخواندگی هم با بخارا در ازبکستان هست انجام بشود. این‌ها نیازمند این هست که بعد از اینکه قرارداد امضاء شد، مجدد پیگیری‌ها انجام بشود و منافعش مورد استفاده قرار بگیرد. بالاخره فعالین اقتصادی و گردشگری بتوانند از این مزایا استفاده کنند؛ یعنی مراودات شکل بگیرد، نه فقط امضا بشود و این تفاهم‌نامه‌ها برود داخل قفسه‌ها و خاک بخورد. همدان در زمینه‌ی عقد تفاهم‌نامه، موفق عمل کرده است ولی از مزایای آن هنوز، بهره‌ای که لازم هست برده نشده است.

■ آیا این کار یعنی عقد

قرارداد خواهرخواندگی، نیاز به بودجه‌ی سنگین دارد؟
نه، اصلاً؛ بستگی دارد شما چه کاری بخواهید انجام بدهید. ببینید شما می‌روید یک تفاهم‌نامه می‌نویسید؛ یکسری آیت‌ها در آن آورده می‌شود به‌عنوان تعهدات طرفین یا موضوعات قابل پیگیری؛ تا اینجای کار هیچ هزینه ندارد فقط هزینه‌هایی مثل سفری که شما بروید آن کشور یا آن شهر مقصد، یک سفری آن‌ها بیایند، تا اینجای کار، هزینه‌های میزبانی و سفر است. ولی بعد از این قضیه برای اجرایی کردن آن مصوبه و موضوعات اشتراکی، دیگر باید اعتبار

بگذارید. و آن اعتبار بستگی دارد که سطح همکاری به چه شکل باشد. شما بخواهید چه کار انجام بدهید؟ بخواهید نمایشگاه مشترک بگذارید، هفته‌های فرهنگی بگذارید. بخواهید رویداد مشترک برگزار کنید؛ بخواهید بازارچه بزنید؛ دوره‌های آموزشی یا ... خیلی کارها می‌شود انجام داد که این دیگر به فراخور حال آن کشور و آن مقصد هست.

■ مردم چگونه می‌توانند در این موضوع نقش داشته باشند؟

مردم غیرمستقیم می‌توانند نقش داشته باشند؛ یعنی وقتی شما یک تفاهم‌نامه می‌نویسید با یک مقصد، قطعاً می‌توانید فعالین صنایع دستی، فعالین فرهنگی و هنرمندان را برای رویدادهایی که در کشور مقصد برگزار می‌شود اعزام کنید و یا اینکه وقتی آن کشور در کشور شما، در شهر شما رویداد برگزار می‌کند مردم به اشکال مختلف مشارکت می‌کنند؛ محصولاتشان را معرفی می‌کنند، مقاصد گردشگریشان را معرفی کنند. و حتی می‌توانند در اقامت و پذیرایی آن‌ها نقش داشته باشند.

■ چه توصیه‌ای در زمینه‌ی خواهرخواندگی، به کرمانشاه و دیگر شهرها و استان‌ها می‌کنید؟

این کار مثبتی است همین که به‌هرحال یک اتفاقی می‌افتد، جامعه‌ی محلی ما و جامعه‌ی محلی آن کشور، این اشتراکات فرهنگی را می‌برند و این انگیزه‌ای می‌شود، برای دیدن شهرها؛ اگر هیچ اتفاق خاصی اجرایی نشود، همین که مردم و جوامع محلی حساس بشوند، شناخت پیدا کنند که حالا یک شهری هم با این مشخصات در فلان کشور هست و بدانند یکسری اشتراکات دارند. همین حساسیت‌هایی که برانگیخته می‌شود، خودش

انگیزه ایجاد می‌کند که مردم بروند یا مردم آن‌ها بیایند اینجا و به‌هرحال این روابط کم‌کم شکل بگیرد. در کل فواید بسیاری دارد. کرمانشاه با قدمت تاریخی و جاذبه‌های بی‌نظیری که دارد می‌تواند در این زمینه موفق عمل کند. یعنی فقط همان مصوبه نباشد و بشود از مزایایش بهره‌مند شد.

■ در نهایت عقد قرارداد خواهرخواندگی، غیر از تعاملات مستقیم اقتصادی که مثلاً هیئت‌های تجاری رفت و آمد کنند و قراردادهای تجاری عقد بشود، فکر می‌کنید که منفعت اقتصادی دیگری چه می‌تواند باشد؟ آیا مثلاً در زمینه‌ی گردشگری پتانسیل خوبی دارد؟

حتماً در زمینه‌ی گردشگری می‌شود از آن استفاده کرد. به دلیل پتانسیل بالایی که در حوزه‌ی کرمانشاه و دیگر استان‌های غربی کشور، خصوصاً کرمانشاه وجود دارد. با تعریف رویدادهایی که به دلیل تنوع بالا در حوزه‌ی فرهنگی، اقوام، موسیقی، پوشاک دارد. این‌ها واقعاً در حد بی‌نظیری هستند که شاید مثلاً استان‌های دیگر و از جمله استان همدان از این مزیت برخوردار نباشند. می‌توانید این‌ها را خودتان تبدیل به رویداد یا تبدیل به محصول گردشگری بکنید. و آن وقت با آن کشورهای مقصدی که با آن تفاهم‌نامه دارید، مراودات داشته باشید. هفته‌های فرهنگی آنجا برگزار بکنید. آن‌ها بیایند در استان شما برنامه‌هایی برگزار کنند و مردم به طور حتم از مزایای این تبادل گردشگر بهره‌مند می‌شوند؛ در حوزه‌ی پذیرایی، اقامت، صنایع دستی، سوغات و ... حتی می‌شود پروژه‌های سرمایه‌گذاری و بسته‌های سرمایه‌گذاری تعریف کرد و به فعالین اقتصادی آن‌ها عرضه کرد.

خواهرخواندگی
نیازمندان
است که بعد از
اینکه قرارداد
امضاء شد، مجدد
پیگیری‌ها
انجام بشود و
منافعش مورد
استفاده قرار
بگیرد؛ یعنی
مراودات شکل
بگیرد، نه فقط
امضا بشود و این
تفاهم‌نامه‌ها
برود داخل
قفسه‌ها و خاک
بخورد

در بین سایر نهادهای اجتماعی هم این امکان وجود دارد. مثل دانشگاه‌ها، یا اتاق‌های بازرگانی می‌توانند با نهادها و مؤسساتی شبیه خودشان برنامه یا طرح خواهرخواندگی را به وجود بیاورند.

■ مسئله‌ی خواهرخواندگی چقدر در کشور ما به نظر شما جدی گرفته شده است؟ به‌خاطر اینکه ما الان نگاه می‌کنیم بعضی شهرها تعدادی خواهرخوانده دارند؛ اما شاید مردم از این موضوع زیاد آگاه نباشند؛ یعنی این مسئله جدی گرفته نشده است؟

مسئله‌ی اصلی در حوزه‌ی خواهرخواندگی به چند عنصر برمی‌گردد. اولین قسمتش احساس نیاز به خواهرخواندگی هست که خب ما برویم و با یک جایی که احساس کنیم می‌توانیم ارتباط مؤثر داشته باشیم، خواهرخواندگی را ایجاد کنیم. در ایران مخصوصاً در شهرهایی مثل تهران، مثل کرمانشاه یا بعضی نهادها، قبل از انقلاب این برنامه‌ی خواهرخواندگی طراحی شده و قراردادهایش به امضاء رسیده و با ایدئولوژی و نگاه و باورهای مدیران قبل از انقلاب این طرح ریخته شده است. بعد از انقلاب به علت‌های متعددی مثل تحریم‌ها، مثل مشکلاتی که ممکن هست به وجود آمده باشد، ما مشاهده می‌کنیم که ارتباطات بین مثلاً کشور ما و کشوری که مثلاً خواهرخواندگی بین دوتا شهرش بوده، یا هر علت دیگری این ارتباطات تضعیف شده است. پس بخشی از عواملی که ممکن هست علت‌های تضعیف خواهرخواندگی بوده باشد این است که بعضی از این قراردادهای خواهرخواندگی قبل از انقلاب و بعد از انقلاب امضاء شده باشد. این یکی از قسمت‌های قضیه هست که باید به آن نگاه بکنیم. قسمت دوم برمی‌گردد به کسانی که می‌آیند و حوزه‌ی خواهرخواندگی را نیازسنجی می‌کنند. اگر این مدیران با این دید کار نیازسنجی را انجام داده باشند که فقط خودشان ارتباط با مدیران آن کشور برقرار کنند و رابطه‌ی دوستی شخصیشان را برقرار کنند، قطعاً این رابطه‌ی دوستی شخصی برقرار می‌شود، با این قرارداد هم یک کمی رفت و آمدها هزینه‌هایش توسط این مجموعه‌ها پرداخت می‌شود. خب به‌رحال وقتی مجموعه‌های خواهرخواندگی هست شما می‌بینید مدیرانی که می‌روند

در گفت‌وگو با سهراب دل‌انگیزان
عضو هیئت علمی گروه اقتصاد دانشگاه رازی مطرح شد؛

نیازسنجی، پیش شرط خواهرخواندگی اثربخش

خواهرخواندگی قراردادی برای توسعه تبادلات فرهنگی و اقتصادی است؛ لیک آنچه این قرارداد را اثربخش می‌کند هدفمند بودن، نیازسنجی و برنامه‌ریزی برای یک قرارداد خواهرخواندگی اثربخش و تحول‌آفرین است. سهراب دل‌انگیزان، عضو هیئت علمی گروه اقتصاد دانشگاه رازی و مشاور اقتصادی اتاق کرمانشاه این موضوع را تشریح می‌کند.

■ نظر کلی شما درخصوص قرارداد خواهرخواندگی چیست؟

خواهرخواندگی اصالتاً خودش یعنی اینکه دوتا شهر، دوتا مجموعه، دوتا اتاق بازرگانی، دوتا دانشگاه، دوتا مجموعه‌ای که شبیه هم هستند یا می‌توانند نقاط اشتراکی با هم پیدا بکنند. با هم توافق می‌کنند که ارتباطاتی از جنس تبادل متخصص، تبادل طرح، تبادل ایده، تبادل گروه‌های دوستی، تبادل نام، تبادل اسم مکان یا قرار گرفتن رابطه‌ای فراتر از رابطه‌ی معمولی رسمی با هم انجام بدهند. مثل طرح‌های مشترک، فعالیت‌های مشترک، در میان گذاشتن تجربه‌ها درخصوص طرح‌هایی

که اجرا کردند. چه طرح‌های کالبدی، چه طرح‌های اجتماعی، چه طرح‌های علمی. مبادله‌ی کارشناسان به‌گونه‌ای که بتواند تجارب و توانایی کارشناسان را بالا ببرد و یا احیاناً در زمانی که نیازمندی اتفاق می‌افتد، مخصوصاً در بحران‌هایی مثل زلزله، سیل و این‌طور چیزها، شهرها یا مناطق خواهرخوانده خیلی بیشتر به همدیگر کمک می‌کنند و دست همدیگر را می‌گیرند. نوعی قرارداد دوستی و همکاری بیشتر از یک حوزه‌ی رسمی را به ما نشان می‌دهد و بسیار هم پسندیده هست و در اکثر کشورهای جهان در بین شهرها مخصوصاً بسیار مرسوم هست. اما فقط شهرها نیستند،

های مشخصی باشد که در حوزه‌های محیط‌زیست، زباله، مسائل اجتماعی فعالیت بکنند به علت اینکه ممکن هست این تشکل‌ها، فعالیت‌هایی که انجام می‌دهند، از حوزه‌ی مدیریت آن سازمان خارج بشود، قاعدتاً علاقهای از سوی شهرداری‌ها نشان داده نشده است به همین علت هست که قاعدتاً اگر می‌بینید مردم به صورت رسمی در این حوزه‌ها مشارکت ندارند، به این علت نیست که مردم نمی‌خواهند یا نمی‌توانند. به این علت هست که نهادهای رسمی این درگاه را به وجود نیاوردند و یا برای به وجود آوردن این درگاه قاعدتاً آن مساعی خودشان را با اهداف دیگری ترکیب کردند و این مشکل پیش آمده است.

■ در نهایت توصیه‌ی شما اولاً برای کل کشور و خصوصاً استان کرمانشاه در خصوص قرارداد خواهرخواندگی چیست؟
من فکر می‌کنم که موضوع خواهرخواندگی باید به صورت رسمی توسط وزارت کشور تشکیل و ابلاغ بشود. از حوزه‌ی چهارچوب‌های امنیتی بیرون بیاید. ارتباطات با خارج از کشور مخصوصاً خیلی روان بشود. بروی مسئله سخت‌گیری نکنند هیچ خواهرخواندگی قرار نیست که جاسوس مبادله بکند. یا هیچ خواهرخواندگی قرار نیست که مشکلاتی به وجود بیاورد. همه قرار هست که منافع به وجود بیاورند. نگاه را به خواهرخواندگی بین شهرها عوض کنند. از طرف دیگر هم این آگاهی‌بخشی را داشته باشند که موفقیت‌ها و بالندگی‌ها و رشد از ایجاد ارتباط عمیق‌تر بین عناصر و گروه‌ها و نهادهای هم‌سطح هست. ما در این چارچوب هست که می‌توانیم به موفقیت بیشتر بیندیشیم. هرچه ارتباطات بیشتر باشد موفقیت بیشتر هست. می‌دانید که خواهرخواندگی‌ها می‌تواند تبادل بین بازرگانان را داشته باشد. تبادل بین صاحبان کسب‌وکارها را داشته باشد. تبادل بین شعرا و هنرمندان شهری را داشته باشد. تبادل بین بازرگانان را داشته باشد. تبادل بین دانشمندان را داشته باشد. تبادل بین مدیران را داشته باشد. و همه‌ی این‌ها می‌تواند با ایجاد بازارهای جدید، با ایجاد برنامه‌های جدید، با به مشارکت‌گذاران تجربه‌ها، اندیشه‌ها، می‌تواند به رشد هر کشور و هر مجموعه و هر شهری کمک بکند.

انتقال مالی، انتقال تجهیزات، انتقال آدم‌ها، تخصص و تکنولوژی بشود که آن انتقال‌ها با محدودیت‌هایی مثل تحریم یا محدودیت‌های بین‌المللی مواجه شده باشد و عملاً امکان استفاده از آن حوزه وجود نداشته باشد. قسمت آخرش هم این هست که ممکن هست اصلاً کسانی که رفتند به سمت خواهرخواندگی، اصلاً مفهوم خواهرخواندگی را ندانسته باشند و فقط فکر کنند که باید یک قرارداد و تفاهم‌نامه‌ی همکاری امضا کنند بدون اینکه بخواهند آن را پیگیری کنند.

■ در حال حاضر مردم ایران به نظر شما اصلاً سبهمی در خواهرخواندگی بازی می‌کنند؟ یا اینکه اصلاً مردم در این قرارداد خواهرخواندگی نمی‌توانند جایی داشته باشند؟ یعنی نمی‌توانند پیشنهادی بدهند، کاری کنند؟

اول اینکه حوزه‌ی تصمیمات رسمی است و اگر هم بتوانیم از مردم پیشنهادی دریافت بکنیم، باید از طریق ایجاد درگاه‌های رسمی باشد که این پیشنهادها را دریافت کنیم. این درگاه‌های رسمی یا در درون خود آن سازمان‌ها و نهادهای به صورت رسمی باید تعریف شده باشد که اگر کسی پیشنهادی در این حوزه دارد به این سازمان و به این شیوه و به این فرم تحویل بدهد که تقریباً در این حوزه خیلی دقیق نیست. بعضی جاها می‌شود دانه دانه دید، ولی پیشنهادهایی هم که می‌رود طبق اصول صحیح و روش صحیح بررسی نمی‌شود. دو اینکه اصالتاً نهادهای رسمی‌ای در این حوزه یا شکل نگرفته یا اگر شکل گرفته ممکن هست از ماهیت خودش خارج شده باشد. حوزه‌ی خواهرخواندگی نهادهای رسمی ندارد. تقریباً در شهر، شهرداری‌ها مردم را تشکل نمی‌دهند برای فعالیت‌های زیست‌محیطی، برای فعالیت‌های حفظ محیط، برای فعالیت‌های اجتماعی؛ یعنی شهرداری‌ها ورود نمی‌کنند به تشکل دادن به مردم. حداقل در بعد از انقلاب دیده شده که تشکل‌هایی که یک‌جورهایی شهرداری‌ها به آن توجه کردند مسجدهایی هست که شهرداری‌ها از ماده‌ی ۱۶ و ۱۷ به آن‌ها کمک مالی می‌کنند برای نذر و نذورات. مابقی بخش‌ها که مثل شوراهای محله باشد، شورای یاری‌ها باشد، NGO

”
**خواهرخواندگی
نوعی قرارداد
دوستی و
همکاری بیشتر
از یک حوزه‌ی
رسمی رابه ما
نشان می‌دهد
و بسیار هم
پسندیده
هست و در اکثر
کشورهای جهان
در بین شهرها
مخصوصاً بسیار
مرسوم هست**

“

و می‌آیند هزینه‌هایشان را آن سازمان‌ها می‌پردازند. اما هدف ممکن هست چیزی خارج از این مسئله‌ی خواهرخواندگی باشد و هدف ارتباط شخصی باشد و به همین علت ممکن است این رفت‌وآمدها فقط هزینه‌اش توسط آن دستگاه‌ها پرداخت شده باشد. اما بعد از اینکه آن مدیران کنار می‌روند یا کنار گذاشته می‌شوند. عملاً آن خواهرخواندگی دیگر آن معنی قبلی خودش را ندارد و یک قرارداد روی میز هست که تقریباً بی‌جان هست و هیچ هویتی ندارد. علت‌های دیگری هم هست اینکه مدیرانی می‌آیند مثلاً در شهرداری‌ها قراردادهای خواهرخواندگی امضاء می‌کنند، اما با تغییر شوراها، نگرش شوراها وقتی عوض می‌شود این برنامه‌ی خواهرخواندگی کاملاً به هم می‌ریزد و آن عناصر و الزاماتی که در آن قراردادهای بوده است عملاً رعایت نمی‌شود. مسائل بعدی هم تنش‌هایی است که در فضای بین‌الملل ممکن است اتفاق بیفتد برای کشور و این تنش‌ها باعث بشود که بسیاری از این قراردادهای مشمول انتقال اسناد،

تحقق اهداف خواهرخواندگی به چند عنصر برمی‌گردد

۱ احساس نیاز به خواهرخواندگی

۲ افرادی که حوزه‌ی خواهرخواندگی را نیازسنجی می‌کنند

۳ تنش‌ها و دغدغه‌های فضای بین‌الملل

۴ پیگیری اقتضات خواهرخواندگی

برای روایت اقتصادی و برای مسائل اقتصادی کشورها و ملت‌های آن‌ها مفید هست و دارای ارزش هست؛ یعنی هر چیزی که باعث پیوند عنصرهای فرهنگی و اقتصادی بشود، منافعش به ملت‌ها برمی‌گردد و در دید فراکلان در منطقه می‌توانیم شاهد رشد و شکوفایی زندگی انسانی و روابط انسانی و بهبود کیفیت زندگی بین این کشورها باشیم. یا دوتا کشوری که از نظر فرهنگی، اقتصادی، به هر شکلی حالا خواهرخواندگی باشد، انعقاد روابط فرهنگی باشد، به هر شکلی به هم نزدیک‌تر باشند، یا پروتکل‌های همکاری فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی برقرار باشد.

همه‌ی این‌ها نفعش به ملت‌ها برمی‌گردد و این از نظر زندگی اجتماعی به نفع آینده‌ی بشر است و رفع تنش‌زدایی را به دنبال دارد. هر چیزی که عامل بشود به اجرا، برای نزدیک کردن ملت‌ها و دوری جستن از تنش در منطقه این به نفع مردم خواهد بود و عایدات اقتصادی، باعث آسایش بیشتر ملت‌ها خواهد بود.

قراردادهای خواهرخواندگی حوزه گردشگری در گفت‌وگو با مرتضی خاکسار، کارشناس ارشد اقتصاد گردشگری؛

توان نهفته‌ای که عیان نشده

قراردادهای خواهرخواندگی فرصتی برای توسعه تعاملات در سطح بین‌المللی است؛ حال زمانی موضوع این قراردادها فرهنگ و تمدن است و زمانی شهرها حول موضوعات اقتصادی و صنعتی خواهرخوانده می‌شوند. نظر به تمدن، قدمت و ریشه‌های فرهنگی شهرهای پرتعدادی از ایران با شهرهای جهان خواهرخوانده شده‌اند، اما این قراردادها هیچگاه نتوانسته‌اند به اهداف خود نزدیک شده و کمتر بهره‌ای برای اقتصاد ایران داشته باشند. به واقع این قراردادها توان بالقوه‌ای است که هنوز در ایران به فعلیت نرسیده؛ پیرامون خواهرخواندگی‌ها و یافتن ریشه‌های عدم بهره‌گرفتن از آنها در حوزه گردشگری با مرتضی خاکسار، کارشناس ارشد اقتصاد گردشگری و مدرس دانشگاه به گفت‌وگو نشستیم.

■ همان‌طور که مستحضر هستید، شهرهای ایران خواهرخوانده‌های زیادی دارند؛ اما چرا این‌ها اصلاً به چشم نمی‌آید؟ چرا همکاری‌های خاصی شکل نمی‌گیرد؟ چرا شما الان بروید از آدم‌های حالا تحصیل‌کرده هم داخل شهرها بپرسید که می‌دانید خواهرخوانده‌ی شهر شما کدام شهر در دنیا هست؟ هیچ اطلاعی ندارند. جنابعالی این نقص را ناشی از چه می‌دانید؟ چرا این پتانسیل‌هایی که وجود دارد، به هیچ‌عنوان بالفعل نمی‌شود؟ به حرکت در نمی‌آید؟ شما در واقع در سؤالات خودتان جواب خودتان را هم دادید. از حرف تا قانون، از حرف تا عمل، از بالقوه کردن تا بالفعل فاصله‌ی زیادی داریم.

ببینید متأسفانه اقتصاد مریض و وابسته به نفت باعث شده است چشم‌هایمان را به روی خیلی از مسائل ببندیم؛ نفت برای اقتصاد ما هم بدی دارد و هم خوبی؛ ما در کنار صنعت نفت باید می‌آمدیم خیلی از مسائل بالقوه را بالفعل می‌کردیم. ولی

بین‌الملل است؛ یعنی باعث جذب فرهنگی می‌شود؛ باعث تنش‌زدایی در منطقه می‌شود. پاکیزگی و سلامت روابط، مثلاً در حوزه‌ی کشورهای خلیج، مثلاً کشورهای خاور دور، مثلاً کشورهای شرق آسیا، همه‌ی این‌ها وقتی تنش‌زدایی در دستور کار باشد رخ می‌دهد. هر عاملی که باعث نزدیکی کشورها باشد،

■ نظر کلی جنابعالی در خصوص قراردادهای خواهرخواندگی در حوزه گردشگری چیست؟

ببینید به‌طور کلی در اقتصاد جهانی هر پروتکلی، هر انعقاد قراردادی که باعث نزدیکی روابط اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی بین دوتا کشور باشد، مورد خوبی است. و این جزء نکات مثبت در روایت

وجود مسئله‌ی نفت باعث شده ما نسبت به خیلی از مسائل غافل بشویم؛ یعنی بازار نفت، خیلی از بازارهای ایران را تحت تأثیر خودش قرار داده که ما اصلاً روی این نیاییم کار بکنیم. بازار گردشگری، مسائل فرهنگی، اشتراکات فرهنگی ما با دنیا، حداقل با کشورهای شرق آسیا، شمال ایران که یک زمانی جزء امپراتوری ایران بودند، زبان رسمی‌شان فارسی بوده، دین‌شان اسلام بوده در بعضی از نقاط، این باعث شده ما به روابط تجاری، بازرگانی، فرهنگی خودمان کم توجه بشویم.

ما بیش از چهل سال هست انقلاب کردیم، شما ببینید وضعیت کشورهای منطقه را در همسایگی ایران بررسی کنید. ببینید از صنعت گردشگری به کجا رسیدند. تمام بازارهای بین‌المللی آمدند کپی‌برداری کردند از ما، کسانی که اصلاً قدمت فرهنگی ندارند. الان ببینید آمدند پاسارگاد را، تخت جمشید را، آن ساختمان‌های قدیمی سه هزار ساله را آمدند کپی‌برداری کردند به صورت نماد فرهنگی در امارات درست کردند و با آن جذب توریست می‌کنند. در توریسم اقتصادی بازار درست کردند، جذب توریست می‌کنند. ما مشترکات فرهنگی بسیار زیاد و قابل عرضه داریم. تنوع نژادی، قومی، مذهبی، غذایی، لباسی، فرهنگی؛ ما جزو ده کشور مستعد گردشگری هستیم. ولی خدمتتان عرض کردم، می‌رویم به حرف اولمان می‌رسیم.

از حرف تا عمل، از تصویب تا اجرا خیلی راه هست. مسئله خواهرخواندگی نباید فقط مختص یک جشنواره و برای یکبار در سال آن هم در صورت وجود بودجه در استان‌ها باشد. ببینید الان مشترکات فرهنگی ما با کشورهای همسایه‌ی شمال ایران مثل ارمنستان، مثل تاجیکستان، مثل قزاقستان، مثل ازبکستان، این‌ها می‌تواند در واقع بسیار برای ما مثمرتر باشد. این مشترکات زیاد است. زبان هست، دین هست، فرهنگ هست، لباس و غذاست. نیامدیم اصلاً از این جاذبه‌ها استفاده نکنیم. نیامدیم براساس جذب مشترکات فرهنگی کارهای اقتصادی با این‌ها انجام بدهیم. از استعدادهای اقتصادی همدیگر استفاده نکنیم. کار نکردیم. فقط در حد یک لوح تقدیر، یک گزارش دادن، به یک گزارش یک روزه در

صدا و سیما کفایت کردیم.

به عنوان مثال شما یک شبه نمی‌توانی درس‌خوان بشوی. یک شبه نمی‌توانی موفق باشی. پدیده‌ی درس خواندن و موفقیت یک امری است مستمر و دائمی. یک فرآیند هست. ما به مشترکات فرهنگی، خواهرخواندگی دوتا شهر، دوتا استان، دوتا کشور باید به صورت مستمر یا یک فرآیند یا یک پروسه نگاه بکنیم. در پروسه‌ی شروع یک حرکت، در فرآیند، در جریان... در جریان‌های یک فرآیند باید در طول روز و ماه و سال و سال‌ها باشد تا بتوانیم ما به انتفاع اقتصادی برسیم. از وجوه مشترک فرهنگی بیاییم به وجوه مشترک اقتصادی برسیم. نفع به هم برسائیم. در توریسم فرهنگی شما می‌دانید چقدر جابه‌جایی مسافر داریم؟

در جابه‌جایی مسافر بین دوتا کشور می‌دانید چقدر در فرآیند خرید بازارهای محلی می‌توانیم کار بکنیم؟ در انسجام سیاسی دولت‌ها برای برقراری و نوشتن پروتکل‌های همکاری اقتصادی می‌دانید چطور می‌توانیم موفق باشیم؟ همه‌ی این‌ها از گردشگری و روابط شروع می‌شود. از مشترکات فرهنگی شروع می‌شود. خب ما از عراق شاید در جنگ هشت ساله خاطره‌ی خوبی نداریم، ولی مشترکات فرهنگی داریم که می‌گوییم خانه‌ی دشمنت چرا می‌روی؟ می‌گوییم دوستم گرو هست. ما به فرآیند مذهبی و دینی خودمان به عنوان یک گرو سیاسی-اجتماعی-دینی-مذهبی فکر می‌کنیم پس ببینید اشتراکات زبانی، دینی، فرهنگی، غذایی، لباسی، قومیتی خیلی تأثیر گذارند.

الان در استان لرستان غارهایی پیدا شده که با سابقه‌ی قدمت هفت هزار سال، هشت هزار سال؛ یعنی مهد تمدن بشریت از ایران شروع شده است. ابزار و وسایلی پیدا کردند، الان ببینید اگر کشورهایمانند امارات یک همچین آثاری داشتند، اگر کشورهای اروپایی یک همچین شرایطی داشتند، اگر این اتفاق در شرق آسیا می‌افتاد، ببینید چه بوق و کرنایی راه می‌انداختند. چه استفاده و بهره‌برداری سیاسی و اقتصادی و اجتماعی می‌کردند. ولی همچنان ما خاموش هستیم. شما دیدید تلویزیون ما یک برنامه برای این

بسازد؟ ما در صدا و سیما هنوز یک شبکه‌ی بین‌المللی گردشگری نداریم.

در دنیا مجله‌ی نشنال جئوگرافی داریم که برای همه‌ی کشورها تبلیغ می‌کند. ما چرا یک نشریه‌ی جهانی نداریم؟ ما چرا یک نشریه‌ی الکترونیکی نداریم؟ چرا روی جاذبه‌های فرهنگی کار نمی‌کنیم؟ گردشگری کار انجام دادنی هست که انتفاعات اقتصادی دارد. قابل دزدیدن نیست. قابل سیاه‌بازی نیست. در آن فساد مالی ندارد. فقط قابل خلق کردن هست و با تبلیغ و کار و تلاش می‌توانیم بگوییم میسر می‌شود. یک صنعت سبز، یک صنعت سبز است. ما از نظر سیاسی، از نظر اینکه نمی‌شود در آن هیچ دخل و تصرفی داشت. صنعت گردشگری را کسی نمی‌تواند بدزد. کشتی بار بکند برد کشور دیگری بفروشد. خب این مزیت‌ها را دارد این گردشگری. اشتراکات فرهنگی این خوبی را دارند.

ما نیامدیم کار بکنیم. ما در دانشگاه‌های خودمان برای صنعت گردشگری منابع درسی‌مان کامل نیست. ما در بعضی از درس کتب نداریم. بررسی نمی‌شود. در حد شعاری عمل کردیم. ما باید یک انقلاب ساختاری، فرهنگی در حفظ و انتشار موقعیت فرهنگی خودمان و فلات ایران در دنیا انجام بدهیم. ما باید شبکه‌ی رادیو-تلویزیونی داشته باشیم. ما باید از اصحاب رسانه‌ها کمک بگیریم تا در سطح بین‌المللی ایران را معرفی بکنند به دنیا. ما از تاریخ خودمان دور شدیم. تاریخ سبزه هست. تاریخ قدمت هست. تاریخ اعتبار هست. تاریخ اعتبار سیاسی داریم، اعتبار اقتصادی داریم، اعتبار مذهبی داریم، اعتبار فرهنگی داریم. نیامدیم از همه‌ی این اعتبارها استفاده بکنیم...

فرهنگ ایران طبق کاوش‌هایی که در شهر سوخته‌ی زابل انجام دادند، به شش هفت هزار سال پیش می‌رسد. ما از نظر پزشکی الان در دنیا سرآمد هستیم. از نظر علم پزشکی هم می‌توانیم خواهرخوانده فرهنگی و پزشکی و علمی باشیم. با خیلی از کشورها. از کل دنیا الان به کشور ما می‌آیند. در شهر سوخته‌ی زابل چشم مصنوعی در هفت هزار سال پیش، پیدا کردند. این نشان‌دهنده‌ی سابقه است، قدمت هست، اقتصاد هست، تمدن هست، سرآمد بودن در دنیا است. زبان پارسی سرآمد زبان‌های دنیا است. اما

ببینید در حد شعاری کار کردیم. اگر واقعاً بخواهیم الان هم از این بن بست اقتصادی، از این توری که با صنعت نفت و وابستگی سیاسی به آن و التهابات سیاسی نجات و خلاصی پیدا کنیم، راهی جز تجدیدنظر در ساختار اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی خودمان نداریم؛ باید در ایران را به روی دنیا باز کنیم. من برای شما یک مثالی می‌زنم. یک روزی در سرعین می‌گفتند یک آبگرم پیدا شد. متعاقب آن کاوش‌هایی شد. آمدند خانه‌هایی را اجاره دادند و مسافرخانه‌هایی را ساختند. هتل‌هایی را ساختند. الان شهر سرعین در دنیا معرفی شده است. ساخت هتل و اقتصاد گردشگری آن شهر را ببینید از گران‌ترین شهرهاست. از یک منطقه کمتر شناخته شده، تبدیل شده به یک شهر به قول معروف با گرید یک در سطح بازارهای جهانی، و همه، سرعین اردیبل را اینگونه می‌شناسند؛ هر جا اقتصاد گردشگری و فرهنگی باشد، بازارهای اقتصادی هم رو به رونق هست. از نظر سیاسی، اجتماعی، شهری در مسیر ریل‌گذاری شده‌ی توسعه و پیشرفت قرار می‌گیرند و این اتفاق خوب باید در مسئله‌ی مشترکات فرهنگی و همان مطلبی که شما به آن اشاره دارید در حیطه‌ی عملیاتی اتفاق بیفتد. این باعث این می‌شود از آن حالت سکون و انزوای سیاسی و اقتصادی و اجتماعی ما بیرون بیایم. این لاک خودمان را بشکنیم. بیایم به یک مرحله‌ی شکوفایی برسیم و بتوانیم از این وضعیت به هم‌ریختگی فعلی بیرون بیایم. ما باید در ایران را به روی دنیا باز کنیم.

■ مردم چه سهمی می‌توانند در مسئله‌ی خواهرخواندگی داشته باشند؟

انگیزه‌ی مردم رسیدن به یک تعادل اقتصادی است و یک امنیت اقتصادی. ما باید مردم را با آموزش‌ها از طریق وزارت گردشگری و صدا و سیما و مسئولین اجرایی و آموزشی گردشگری در امر فرهنگ راه کسب درآمد ایشان و رسیدن به امنیت اقتصادی از نظر مشترکات فرهنگی تشویق کنیم. مردم می‌توانند نقش آفرین باشند. ببینید مثالی برایتان می‌زنم که فهم مطلب و درک مطلب روشن‌تر باشد. ببینید در کرمانشاه گیوه‌ی کرمانشاهی که در خانه و کارگاه‌ها بافته می‌شود، به‌عنوان یک عنصر فرهنگی، عامل

فرهنگی، با ورود گردشگر خریداری می‌شود. سازنده آن نیز تشویق به تولید می‌شود. امنیت اقتصادی‌اش بالا می‌رود. در آن شهر هتل ساخته می‌شود. گردشگر می‌آید. مردم به انتفاع اقتصادی می‌رسند. وضعیت معیشتی خانواده‌ها روبه‌راه می‌شود. ببینید مردم باید روی جاذبه‌های اقتصادی فرهنگیشان کار بکنند. روی لباس‌های خودشان کار بکنند. در نوع گویش خودشان کار بکنند. در معرفی زبانشان کار بکنند. همه‌ی قوم‌ها را ما داریم. ما در فلات ایران قوم فارس داریم، آذری داریم، ترک داریم، گیلکی داریم، لر داریم، لک داریم، خیلی از عشیره‌ها و قومیت‌ها و قبیله‌ها را داریم که همه الهام‌گرفته از یک فرهنگ و یک منطقه‌اند که در ایران آمدند، بودند و مهاجرت به اروپا کردند و هستند. این فرهنگ‌ها را ما باید حفظ بکنیم؛ یعنی اینکه ما باید به مردم آموزش بدهیم لباس‌هایی که جنبه‌ی فرهنگی دارند، تولید بشود، استفاده بشود. غذاهای محلی را فراموش نکنند؛ از شبکه‌های مجازی آموزش داده بشود. وزارت میراث فرهنگی بیاید به مردم مجوزهای فرهنگی برای تولید لباس‌های فرهنگی بدهد؛ تسهیلات ارزان‌قیمت در اختیار این‌ها بگذارد.

این‌ها به انتفاع برسند. ساخت خانه‌های فرهنگی خودشان، به‌اصطلاح معماری سنتی خودشان در هر منطقه. ببینید الان در سیستان و بلوچستان هتل‌هایی دارند می‌سازند که با فرهنگ و موقعیت اقلیم آنجا هماهنگ است و برای خارجی‌ها خیلی جذابیت دارد. وقتی این هتل‌ها ساخته بشود، این آموزش‌ها داده بشود. مردم بیایند در این بخش مشارکت بکنند و به غنای فرهنگی خودشان که غنای اقتصادی هم برای این‌ها دارد پی ببرند، مسلماً در بستر همکاری با دولت داوطلب می‌شوند. ببینید ما در صنعت تخصصی نفت هرکسی را نمی‌توانیم دخالت بدهیم. ولی در یک تشکیلات بوم‌گردی در شهرهای گردشگرپذیر ما مثل شمال، مثل استان فارس، مثل استان ایلام، مثل خوزستان یا خراسان شمالی ببینید، مردم از باب گرفتن مجوز دست همکاری به سوی دولت دراز کردند و حاضرند مشارکت بکنند؛ چون برای این‌ها انتفاع اقتصادی دارد؛ درواقع نان

را یک جورهایی ما آوردیم سر سفره‌ی مردم. مردم وقتی بیایند ببینند در فعالیت‌های فرهنگی به انتفاع اقتصادی می‌رسند و یک اقبال اقتصادی دارند، صددرصد در این طرح، در مشترکات فرهنگی، خواهرخواندگی فرهنگی، جذب وجوهات مشترک فرهنگی بین شهرها و استان‌ها داوطلب می‌شوند. حتی در سطح کشوری ما می‌توانیم مطرح بکنیم. در سطح بین‌المللی ما می‌توانیم با همکاری سازمان جهانی گردشگری سمینارهای بین‌المللی بگذاریم؛ یعنی از این طریق قانوناً در یک چهارچوب خاص جلو برویم. برنامه‌های مدون و تدوین شده داشته باشیم که درواقع UNWTO روی آن نظارت داشته باشد. بخواهیم روی سازه‌های فرهنگی، مشترکات فرهنگی، زبانی، دینی، قومیتی را در سطح بین‌الملل کار بکنیم. این‌ها درواقع مسائلی هست که کشورهای مختلف روی آن کار کردند، تا به انتفاع اقتصادی رسیدند. من الان باز برای شما مثال می‌زنم. اگر به شرق آسیا بخواهم اشاره بکنم، ما می‌توانیم سنگاپور و مالزی را مثال بزنیم. در جنوب ایران می‌توانیم کشور امارات متحده‌ی عربی را ببینیم. میزان تورم صفر، میزان اشتغال صددرصد، بیکاری صفر، جرم و جنایت صفر. خب این‌ها باعث اقبال ما هست. ایران جزو ده کشور مستعد دنیا است برای برنامه‌ریزی فرهنگی، گردشگری، اقتصادی. ولی ما چه کار کردیم؟ ما در حیطه‌ی عملیاتی باید وارد کار بشویم. آستین‌ها را بالا بزنیم.

خوشبختانه در دولت آقای رئیسی زرمه‌های این هست که از مشارکت سرمایه‌گذاران بزرگ مهاجرت کرده از ایران کمک بگیریم و از آن‌ها دعوت بکنیم. از سازنده‌های بزرگ هتل‌ها و درواقع سرمایه‌داران بزرگ ایرانی که در اروپا و در سایر قاره‌ها مشغول به فعالیت هستند دعوت بکنیم بیایند به دولت کمک بکنند. مشارکت اجتماعی بالا برود و ان‌شاءالله به یک اقبال عمومی در افق ده ساله‌ی ۱۴۰۰، از سال ۱۴۰۰ تا ۱۴۱۰، به یک افق روشن نسبی و متعادل و منطقی برسیم که بتوانیم حداقل ۴۰ درصد تا ۵۰ درصد موضوعات اقتصادی مردم را به یک اقبالی برسانیم که ایشان به یک ثبات اقتصادی، فکری، سیاسی و فرهنگی برسند و آرامش در جامعه حاکم بشود.

قطعه‌سازی؛ دو سوپه گنج ورنج

نیاز بالای داخل به همراه بازار همسایگان از صنعت قطعه‌سازی فرصتی طلایی برای توسعه اقتصاد و رونق اشتغال ساخته؛ لیک این یک سوی ماجراست. قطعه‌سازان با چالش‌های بی‌شماری دست به گریبانند که حتی حیات‌شان را تهدید می‌کند: خطوط تولید مستهلک، کمبود منابع مالی و تامین اعتبار، خلف وعده خودروسازان در پرداخت‌ها و در نهایت آئین‌نامه پرتعداد بیمه و مالیات. حال آیا این رنج‌ها قطعه‌سازی را ساقط می‌کند و یا اینکه در نهایت مسیر شکوفایی یافت می‌شود، موضوعی است که در صفحات پیش‌رو واکاوی شده است.

چالش‌ها و دغدغه‌هایی
که صنعت قطعه‌سازی را تهدید می‌کند

سه‌گانه بحران

قطعه‌سازی به عنوان یکی از صنایع پایین دستی همواره از وضعیت شرکت‌های خودروساز تأثیر می‌پذیرد. در واقع می‌توان این‌طور گفت که دود اتخاذ سیاست‌های اشتباه در خودروسازی به چشم صنعت قطعه‌کشور نیز می‌رود. گزارش پیش‌رو برجسته‌ترین چالش‌ها و دغدغه‌های صنعت قطعه‌سازی بویژه در استان کرمانشاه را بررسی کرده است.

نادرست از ناحیه شرکت‌های خودروساز به قطعه‌سازی کشور سرایت می‌کند به نوعی همه شرکت‌های قطعه‌ساز را درگیر کرده و این مساله نه قطعه‌ساز کوچک، بزرگ می‌شناسند نه قطعه‌ساز کوچک، نه قطعه‌ساز تهرانی می‌شناسد نه و قطعه‌ساز استانی. درست است که شرکت‌های قطعه‌ساز کوچک، زودتر از شرکت‌های قطعه‌ساز بزرگ در اثر این ویروس از دور خارج می‌شوند اما تداوم اتخاذ سیاست‌های اشتباه و پرهزینه کار را به جایی رسانده که در حال حاضر قطعه‌سازان بزرگ نیز با چالش‌های جدی روبرو شدند. اگر نگاهی به وضعیت قطعه‌سازی در استان کرمانشاه بیندازیم مشاهده می‌کنیم که فعالان قطعه‌ساز با همان چالش‌هایی مواجه هستند که کل قطعه‌سازی کشور با آن مواجه است.

عدم سود ده بودن شرکت‌های خودروساز و تولید همراه با زیان باعث شده تا آنها در پرداخت مطالبات خود به شرکت‌های قطعه‌ساز نیز مشکل داشته باشند. بررسی‌ها نشان می‌دهد در حال حاضر قطعه‌سازان بیش از ۴۰ هزار میلیارد تومان از شرکت‌های خودروساز طلب کار هستند و حدود ۱۰ هزار میلیارد تومان از این مبلغ نیز مربوط به بدهی‌های ۱۲۰ روزه خودروسازان است که سر رسید شده اما پرداخت نشده است.

سایه سنگین قیمت‌های تکلیفی

در حال حاضر صنعت خودروی کشور با چالش قیمت‌های تکلیفی دست و پنجه نرم می‌کند. سیاست‌گذار کلان خودرو به مدیران خودروساز اجازه نمی‌دهد تا محصولات خود را براساس فرمول قیمت تمام شده به‌علاوه سود عرضه کنند بلکه خودروسازان مجبورند تا محصولات تولیدی خود را فارغ از قیمت تمام شده بر اساس قیمت‌های تکلیفی که از سوی شورای رقابت به آنها اعلام می‌شود در اختیار مشتریان خود قرار دهند.

این اتفاق چیزی جز زیان برای خودروسازان به همراه ندارد و صورت‌های مالی آنها نشان می‌دهد این شرکت‌ها چند ده هزار میلیارد تومان زیان انباشته دارند. این حجم از زیان انباشته در حال حاضر حیات خودروسازی کشور را تهدید می‌کند. به تردید چنانچه خودروسازی غرق شود با خود شرکت‌های قطعه‌ساز را نیز به زیر آب خواهد کشید این در شرایطی است که خودروسازان به صورت اسمی خصوصی ولی رسماً دولتی هستند اما قطعه‌سازان همگی شرکت‌های خصوصی محسوب شده و مدیران آنها سرمایه‌های شخصی خود را به‌کار گرفته اند.

زیان انباشته

ویروسی که به دلیل اتخاذ سیاست‌های

ممکن است تاخیرهای طولانی تر، آنها را گرفتار زیان هم بکند.

استهلاک خطوط تولید

تضعیف بنیه مالی قطعه‌سازان به همین جا ختم نمی‌شود و باعث می‌شود این شرکت‌ها برای به روزرسانی خطوط تولید خود با مشکلات عدیده‌ای روبرو شوند. بالا رفتن سن ماشین‌آلات حاضر در خطوط تولید قطعه‌سازان و استهلاک بالای آنها علاوه بر که زمینه‌ساز افت بهره‌وری در این شرکت‌ها می‌شود هزینه‌های فراوانی را برای تعمیر و نگهداری این خطوط تولید به فعالان قطعه‌ساز تحمیل می‌کند.

بیمه و مالیات

چالش دیگری که این روزها مدیران شرکت‌های قطعه‌ساز را به خود مشغول کرده است بحث درگیری آنها با سازمان امور مالیاتی و همچنین بیمه تامین اجتماعی است. قطعه‌سازان از جانب این دو نهاد برای پرداخت معوقات خود به شدت تحت فشار هستند این در حالیست که این نهاد و سازمان به نوعی دولتی بوده این امکان وجود دارد تا با تعامل بیشتری به قطعه‌سازان برخورد کنند.

چالش‌های یاد شده به عنوان سه ضلع مثلث خطر در مسیر قطعه‌سازی کشور قرار دارد و رفع آنها نیازمند تصمیم عاجل از سوی سیاست‌گذاران است. البته اینها تنها بخشی از قصه پرغصه قطعه‌سازی کشور است در کنار این چالش‌ها بحث تحریم‌ها و موانع تامین قطعات و مواد اولیه وارداتی و همچنین افزایش سرسام‌آور قیمت مواد اولیه که از منابع داخلی تامین می‌شود خود بخش دیگری از مشکلات فعالان قطعه‌ساز است. حال که دولت تغییر کرده، فعالان قطعه‌ساز امیدوارند تا رویکرد دولت جدید در ارتباط با صنعت خودرو و قطعه به گونه‌ای باشد تا فعالان قطعه‌ساز بتوانند با رفع موانع یاد شده تنها روی مدیریت بنگاه خود و تولید قطعات با کیفیت تمرکز کنند.

تامین سرمایه در گردش

اما این چالش‌ها که قطعه‌سازی کشور را در آستانه زمینگیر شدن قرار داده کدام‌اند؟ بی‌تردید در سر لیست فهرست چالش‌های فعالان قطعه‌ساز، تامین سرمایه در گردش بنگاه‌های تولیدی قرار دارد. همان طور که عنوان شد نقدینگی فعالان قطعه‌ساز در اختیار خودروسازان قرار دارد و شرکت‌های خودروساز در پرداخت بدهی خود به قطعه‌سازان عاجز هستند بنابراین شرکت‌های قطعه‌ساز مجبورند برای تامین سرمایه در گردش خود سراغ شبکه بانکی کشور رفته و به نوعی با مسکن تسهیلات، وپروس سرایت کرده از خودروسازان را درمان کنند. دریافت تسهیلات از سیستم بانکی دو معضل را پیش پای قطعه‌سازان قرار می‌دهد. اولین معضل تامین سرمایه در گردش با پول گران یا پول داغ است. با توجه به اینکه قطعه‌سازان باید علاوه بر اصل تسهیلات دریافتی سود آن را نیز به شبکه بانکی پرداخت کنند بنابراین سرمایه‌ای که از این مسیر در اختیار آنها قرار می‌گیرد به نوعی گران تمام می‌شود. این نحوه تامین سرمایه در گردش، بخشی از سود شرکت‌های قطعه‌ساز را می‌بلعد. معضل دیگر تسهیلات درمانی قطعه‌سازان برای آنها به ارمغان می‌آورد به نوعی در همین راستا است. قطعه‌سازان نمی‌توانند با بدهی خود از شرکت‌های خودروساز طلب جبران زیان یا جریمه دیرکرد کنند این در حالیست که آنها چنانچه بدهی خود را به شبکه بانکی در موعد مقرر پرداخت نکنند مجبور هستند نسبت به پرداخت جریمه دیرکرد به سیستم بانکی اقدام کنند.

از آنجایی که خودروسازان در پرداخت بدهی خود به شرکت‌های قطعه‌ساز تاخیر دارند این اتفاق سبب می‌شود تا قطعه‌سازان به طور معمول نتوانند در سر رسیدهای تعیین شده اقساط خود را پرداخت کنند بنابراین بخش از سود آنها نیز به این دلیل از بین می‌رود و صرف پرداخت جرائم تعیین شده از سوی سیستم بانکی می‌شود و حتی

محصولات تولیدی آنها در خطوط تولیدی خودروسازان مورد استفاده قرار می‌گیرد و به طور مستقیم با دو خودروساز بزرگ کشور کار می‌کنند که به آن‌ها در اصطلاح OEM می‌گویند. در حدود ۱۰ الی ۱۲ شرکت نیز در زمینه قطعه‌سازی فعالیت می‌کند اما تولید آنها ارتباطی به خودروسازان ندارند و این شرکت‌ها بازار هدف خود را After Market یا همان بازار لوازم یدکی قرار داده و محصولات خود را برای عرضه به آنجا ارسال می‌کنند.

■ شرکت‌های فعال در زمینه قطعه‌سازی چه تعداد اشتغال در سطح استان ایجاد کرده‌اند؟

برآوردها نشان می‌دهد زنجیره خودروسازی فعال در استان توانسته حول و حوش ۲ هزار تا ۲ هزار و ۵۰۰ شغل در سطح استان ایجاد کنند.

■ این تعداد شغل با احتساب شاغلین در خطوط تولید ایران خودروی کرمانشاه است یا تنها نیروی کار شرکت‌های قطعه‌ساز را شامل می‌شود؟

سایت تولیدی ایران خودرو در حال حاضر حدود ۲۵۰ تا ۳۰۰ نفر نیروی کار شاغل دارد. در حالی که مطابق برآورد ما، کف اشتغال ایجاد شده در صنعت قطعه‌ساز استان ۲ هزار نفر است.

■ جایگاه قطعه‌سازی در میان سایر صنایع استان چگونه است؟

استان کرمانشاه به لحاظ صنعتی دارای صنایع متفاوتی است. شرکت جهان فولاد در زمینه تولید فولاد فعال است. دو شرکت سیمان غرب و سیمان سامان نیز در بخش تولید سیمان فعال هستند. دو شرکت پتروشیمی نیز در سطح استان مشغول به فعال هستند. همچنین چند شرکت نیز در بخش صنایع تبدیلی محصولات کشاورزی حضور دارند. بنابراین با وجود این شرکت‌ها نمی‌توان قطعه‌سازی را صنعت اول کرمانشاه قلمداد کرد. اما می‌توان قطعه‌سازی را جزو صنایع اثرگذار استان دانست.

■ با توجه به حضور شرکت جهان فولاد و همچنین دو پتروشیمی فعال در استان کرمانشاه، شرکت‌های قطعه‌ساز مواد اولیه خود از داخل استان تأمین می‌کنند؟ هدف‌گذاری شرکت جهان فولاد تولید محصولاتی است که در بخش ساختمانی مورد

فرصت‌ها و تهدیدهای صنعت قطعه‌سازی استان کرمانشاه در گفت‌وگو با رییس انجمن صنایع همگن قطعه‌سازی استان؛

توسعه قطعه‌سازی، بدون زیرساخت محقق نمی‌شود

فعالیت انجمن‌های مختلف در ایجاد صدای واحد و تاثیرگذاری روی سیاست‌های اتخاذ شده را می‌توان از اولین اهداف تشکیل هر انجمنی قلمداد کرد. البته انجمن‌های تخصصی کارکردهای دیگری نیز دارند از آن جمله می‌توان به رساندن صدای اعضای خود که در نقاط مختلف کشور فعالیت دارند و به نوعی از مرکز دور هستند به گوش سیاست‌گذاران اشاره کرد. انجمن‌ها در پیشبرد اهداف کلان کشور مانند ایجاد اشتغال، افزایش بهره‌وری و همچنین ارائه راهکار برای دستیابی به اهداف کلان و جزئی، تصمیم‌گیران کشور و اعضای خود را همراهی کنند. به منظور آشنایی با صنعت قطعه در کرمانشاه با بابک کریمخان، رییس انجمن صنایع همگن قطعه‌سازی استان کرمانشاه به گفت‌وگو نشستیم تا از کم و کیف صنعت قطعه‌سازی کرمانشاه و چالش‌هایی که فعالان قطعه‌ساز حاضر در استان با آن روبرو هستند، آگاه شویم.

قطعه‌سازی با این سن و قدمت در استان مشغول به فعالیت هستند.

■ در حال حاضر چه تعداد شرکت قطعه‌ساز در استان مشغول به فعالیت هستند؟ در ارتباط با قطعه‌سازی حدود ۳۵ موافقت اصولی صادر شده است. در سطح استان ۶ شرکت قطعه‌ساز بزرگ حاضر هستند که

■ قدمت قطعه‌سازی در استان کرمانشاه محدود به چند سال اخیر است که سایت تولید ایران خودرو در شهرستان صحنه راه‌اندازی شده یا قدمت بیشتری دارد؟ قطعه‌سازان پیش از راه‌اندازی سایت تولیدی ایران خودرو نیز در استان فعال بود. پیشینه قطعه‌سازی کرمانشاه به حول و حوش ۲۵ تا ۳۰ سال پیش می‌رسد و در حال حاضر شرکت‌های

فاصله‌ای که از پایتخت دارند از توسعه برخوردار شده‌اند. بنابراین نقاطی که مسافت بیشتری با پایتخت دارند به همان نسبت از توسعه کمتری برخوردار هستند.

حال در این شرایط احداث سایت‌های تولیدی از جنس سایت‌های خودرویی این امکان را بوجود می‌آورد تا به تدریجی در اطراف این سایت‌ها سایر رشته‌های صنعتی مانند قطعه‌سازی شکل بگیرد ادامه این مسیر منجر به توسعه یافتگی استان‌هایی می‌شود که فاصله بیشتری از مرکز دارند. در ارتباط با سایت‌های شهرستانی خودروسازان چنانچه با برنامه‌ریزی مدون یک رشد تدریجی اتفاق بیفتد، شاهد خواهیم بود این حرکت آرام و حساب شده، منجر به قطع وابستگی سایت‌های شهرستانی از سایت مرکزی خودروسازان می‌شود. آن وقت است که تمام نیازهای سایتی مانند سایت خودرویی کرمانشاه از طریق شرکت‌های فعال در استان تامین می‌شود و این به معنای ایجاد اشتغال، ایجاد ارزش افزوده و ایجاد مسیر پایدار برای رشد و توسعه استان است. البته باید در این مسیر توجه داشت که اصول محیط زیستی، منابع آب و به طور کلی به آکو سیستم منطقه آسیبی وارد نشود و مسائل ابتدایی اجتماعی نیز مورد توجه قرار گیرد.

■ برای نیل به این هدف یعنی توسعه استان از مسیر سایت ایران خودرو به نظر شما چه نکاتی باید در سرلیست اولویت‌ها قرار گیرد؟

در شرایط حاضر به نظر می‌رسد چنانچه ایران خودرو توسعه دو بخش پرس‌کاری و خط رنگ را در سایت خود هر چه سریع‌تر به انجام برساند این اتفاق علاوه بر اینکه هزینه لجستیک این خودروساز را تا حد زیادی کاهش می‌دهد سرعت حرکت این سایت در جاده مستقل شدن از سایت مرکزی را نیز افزایش می‌دهد. چنانچه در کنار این دو اتفاق، توسعه سایر خطوط مورد نیاز نیز در دستور کار قرار گیرد این احتمال به یقین نزدیک می‌شود تا در آینده در صورت بهبود شرایط این امکان بوجود بیاید تا خط تولید ایران خودرو در کرمانشاه از مسیر قرار دادهای از جنس جوینت ونچر بیش از پیش فعال شود.

■ شما به بحث بهبود شرایط و قرار دادهای از جنس جوینت ونچر اشاره کردید. در شرایط حاضر قطعه‌سازان استان کرمانشاه

است. بی‌شک در صدر این جدول افزایش سرمایه‌گذاری در بخش قطعه‌سازی استان قرار دارد. توسعه تکنولوژی نیز باید مورد توجه قرار گیرد. در حال حاضر قطعه‌سازان به دلیل در اختیار نداشتن سرمایه در گردش مناسب نتوانسته‌اند خطوط تولید خود را آن طور که باید و شاید بروز کنند این در حالیست که ارتقای خطوط تولید از الزامات توسعه و ارتقای ظرفیت قطعه‌سازی کرمانشاه محسوب می‌شود. تربیت نیروی کار ماهر نیز باید مورد توجه ویژه قرار گیرد. پیش‌تر زمانی که قطعه‌سازی در استان پامی‌گرفت فعالان قطعه‌ساز مجبور بودند خود نیروی کار مورد نیاز خود را تربیت کنند اما با شکل‌گیری مراکز فنی و حرفه‌ای در استان این نیاز تا حدودی بر طرف شده است. هر چند که اگر بنا بر رشد ظرفیت‌های قطعه‌سازی استان باشد باید برنامه مدونی برای آموزش نیروی کار مورد نیاز شرکت‌های قطعه‌ساز تدارک دید.

■ برخی از کارشناسان به ایجاد سایت‌های خودرویی در شهرستان‌ها توسط خودروسازان انتقاد می‌کنند و معتقدند این اقدام یکی از دلایل زیان‌ده بودن شرکت‌های خودروساز است زیرا هزینه‌های لجستیکی سنگینی به آنها تحمیل می‌کند شما به عنوان یک فعال صنعتی چه نظری در این ارتباط دارید؟

اگر بخواهیم از منظر اقتصادی به این مساله نگاه کنیم بی‌تردید تحمیل هزینه به هر بنگاه اقتصادی در شرایطی که این هزینه برای آن عایدی به همراه نداشته باشد و تنها زیان به آن تحمیل کند نمی‌تواند برای آن بنگاه تولیدی مزیت محسوب شود. اما باید توجه داشت که نمی‌توان با نگاه تک بعدی به مسائل نگریست. درست است احداث سایت‌های تولیدی توسط خودروسازان در شهرهای مختلف با توجه به وضعیت تولید و وابستگی این سایت‌ها به سایت مرکزی خودروسازان در تهران برای تامین قطعات مورد نیاز در شرایط فعلی تنها یک پیامد برای آنها دارد و آن افزایش هزینه‌های لجستیک در این شرکت‌ها است. اما احداث سایت‌های تولیدی خودروسازان در شهرهای مختلف محاسن و اثرات جانبی مثبتی نیز به همراه دارد. یکی از این اثرات جانبی مثبت کمک به توسعه پایدار در شهرهای مختلف کشور است. در شرایط فعلی شاهد هستیم که توسعه تنها در پایتخت اتفاق افتاده و استان‌های دیگر به فراخور

استفاده قرار می‌گیرند. بنابراین نیاز شرکت‌های قطعه‌ساز در بخش محصولات فولادی نمی‌تواند از مسیر شرکت جهان فولاد تامین شود. قطعه‌سازان استان مانند سایر شرکت‌های قطعه‌ساز فعال در سطح کشور برای تامین فولاد مورد نیاز خود به شرکت فولاد مبارکه اصفهان مراجعه می‌کنند. البته فولاد آلیاژی یزد و فولاد کاشان هم بخشی از نیازهای فولادی قطعه‌سازان کشور را تامین می‌کنند. مواد پلیمری مورد نیاز صنعت قطعه‌ساز کشور هم عمدتاً پلیمرهای وارداتی هستند بنابراین محصولات تولیدی دو پتروشیمی فعال در استان نمی‌تواند به کار فعالان قطعه‌ساز بیاید.

”

تبدیل شدن یک شرکت قطعه‌ساز به یک شرکت OEM که توانایی حضور در زنجیره تامین خودروسازی را داشته باشد به راحتی ممکن نیست و علاوه بر سرمایه‌گذاری، باید طی چندین سال توسعه یابد تا بتواند به آن جایگاه برسد

“

■ تعامل مدیران خودروساز و همچنین معاونت‌های فعال در استانداری مانند معاونت اقتصادی استانداری با شرکت‌های قطعه‌ساز به چه صورت است؟

سال گذشته فرشاد مقیمی مدیرعامل ایران خودرو بازدید از سایت این خودروساز در کرمانشاه داشت و طی این بازدید جلسه‌هایی هم با فعالان قطعه‌ساز برگزار کرد. البته باید توجه کرد که تعامل مدیران خودروساز و همچنین مسئولان استانی منجر به توسعه قطعه‌سازی نمی‌شود، صنعت قطعه‌سازی در گام اول برای توسعه احتیاج به زیر ساخت دارد. بدون ایجاد زیرساخت در قطعه‌سازی نمی‌توان این صنعت را توسعه داد. تبدیل شدن یک شرکت قطعه‌ساز به یک شرکت OEM که توانایی حضور در زنجیره تامین خودروسازی را داشته باشد به راحتی ممکن نیست و علاوه بر سرمایه‌گذاری باید طی چندین سال توسعه یابد تا بتواند به آن جایگاه برسد. مساله دیگر در این زمینه شعار دادن به جای عمل کردن است. به طور مثال خودروسازان در ارتباط با بحث انتقال تکنولوژی وعده‌هایی می‌دهند یا صحبت از سرمایه‌گذاری در قالب پرداخت تسهیلات از سوی مسئولان مطرح می‌شود اما در نهایت چیزی دست کسی را نمی‌گیرد. بنابراین می‌توان گفت بیشتر از اینکه اتفاقی به صورت عملیاتی بیفتد شاهد هستیم که فعالان قطعه‌ساز بیشتر شعار درمانی می‌شوند.

■ به نظر شما صنعت قطعه‌ساز استان کرمانشاه ظرفیت رشد بیش از این را دارد یا خیر؟

بی‌تردید صنعت قطعه‌ساز استان قابلیت رشد بیش از این را دارد اما برای تحقق آن الزاماتی لازم

به دلیل هم مرزی با کشور عراق و همچنین نزدیک بودن به مرز کشور ترکیه می‌تواند تا حدودی به استفاده از این مزیت خود برای صادرات قطعات تولیدی و همچنین تعامل و همکاری با قطعه‌سازان حاضر در ترکیه نیز فکر کند اما این مساله چندان مورد توجه فعالان قطعه‌ساز استان قار ندارد، دلیل این مساله چیست؟

در ارتباط با بحث صادرات و استفاده از مزیت صادراتی ذکر چند نکته قابل توجه است. نکته اول اینکه کالاهایی که تولید می‌کنیم به اندازه کافی پاسخگوی نیاز بازار داخلی باشد. مساله بعدی بحث قابلیت رقابت‌پذیری محصولات تولیدی داخلی با محصولات مشابه در فضای مراودات بین‌المللی است. بنابراین در حال حاضر اگر قرار است محصولی به قصد صادرات تولید شود باید علاوه بر اینکه بیش از نیاز کشور تولید شود، بتواند با کالاهای مشابه خارجی در فضای بین‌المللی رقابت کند و بازارهایی را به تسخیر خود دربرآورد. قطعات تولیدی شرکت‌های قطعه‌ساز حاضر در استان چنانچه بخواهد به بازاری مانند بازار عراق راه پیدا کند ابتدا نیازمند این هستند که ایران خودرو و سایپا به عنوان دو شرکت خودروساز محصولات خود را به بازار عراق برده و در آنجا بازاریابی انجام دهد تا بتواند بخشی از بازار آن کشور را در اختیار بگیرد. پس بازار عراق بدون برنامه ریزی خودروسازان نمی‌تواند مورد توجه شرکت‌های قطعه‌ساز حاضر در استان قرار گیرد.

ورود به بازار ترکیه و همکاری با قطعه‌سازان ترکیه ای نیز به دلیل وضعیت نامناسب تکنولوژی‌های مورد استفاده در خطوط تولید و بروز نبودن خطوط تولید شرکت‌های قطعه‌ساز در حال حاضر امکان عملیاتی شدن ندارد. فارغ از چالش‌های ذکر شده در حال حاضر شرکت‌های خودروساز و به دنبال آن شرکت‌های قطعه‌ساز امکان تامین کامل نیاز بازار داخلی را ندارند بنابراین در شرایط حاضر صحبت از صادرات غیرممکن به نظر می‌رسد.

■ **خود شرکت‌های قطعه‌ساز فارغ از خودروسازان نمی‌توانند به صادرات فکر کنند؟**

بی‌تردید قطعه‌سازان می‌توانند به صورت مستقل به بحث صادرات فکر کنند. در این زمینه دو مسیر پیش روی شرکت‌های قطعه‌ساز قرار دارد. مسیر اول برنامه ریزی برای صادرات قطعات به

کشورهایی است که بازار خودرو آنها پیش تر به عنوان بازار هدف خودروسازان داخلی مورد توجه بود. قطعه‌سازان می‌توانند قطعات تولیدی خود را به این کشورها صادر کنند. مسیر دوم که می‌تواند مورد توجه فعالان قطعه‌ساز قرار گیرد بازاریابی در کشورهای همسایه و تولید قطعات مورد نیاز برای سایر برندهای حاضر در آن کشورها است. البته چنانچه فعالان قطعه‌ساز بخواهند این مسیر را مورد توجه قرار دهند باید کیفیت تولید محصولات خود را به میزانی برسانند که قابلیت رقابت با قطعات حاضر در این بازارها که توسط برندهای قدرتمند تولید شده‌اند را داشته باشند. بی‌تردید مسیر اول صادرات محدودی را رقم خواهد زد و مسیر دوم نیز کار سهل و آسانی نیست.

■ **در حال حاضر شرکت‌های قطعه‌ساز حاضر در استان با چه مشکلات و موانعی روبرو هستند؟**

در میان مشکلات فعالان قطعه‌ساز بی‌تردید چالش نقدینگی و تامین منابع مالی مورد نیاز برای تامین سرمایه در گردش بنگاه‌های تولیدی به نوعی حرف اول را می‌زند. این مساله که ناشی از عدم پرداخت به موقع مطالبات قطعه‌سازان توسط شرکت‌های خودروساز است سبب می‌شود تا قطعه‌سازان برای اینکه چرخ شرکت خود را به چرخاندن برای دریافت تسهیلات بانکی به سراغ سیستم بانکی کشور بروند. اما مشاهده می‌شود که شعب بانک‌ها نیز با چالش تامین تسهیلات مورد نیاز روبرو است. دلیل این اتفاق محدودیت سقف تسهیلات‌دهی توسط شعب بانک است. فرض کنید هر شعب بانک امکان پرداخت تسهیلات به میزان ۱۷ تا ۱۸ میلیارد تومان را دارد. این میزان تسهیلات در شرایط فعلی رقم موثری برای بنگاه‌های تولیدی حساب نمی‌شود.

محدودیت در تسهیلات‌دهی شبکه بانکی، خود بر مشکل نقدینگی قطعه‌سازان فشار مضاعف وارد می‌کند. باز پرداخت تسهیلات دریافتی نیز از معضلات دیگر فعالان قطعه‌ساز استان است. در شرایطی که خودروسازان بابت تاخیر در بدهی‌های خود به شرکت‌های قطعه‌ساز، حتی یک ریال تحت عنوان غرامت یا جریمه پرداخت نمی‌کنند شاهد هستیم فعالان قطعه‌ساز برای هر روز دیرکرد قسط تسهیلات دریافتی با جریمه مضاعف روبرو می‌شوند. تامین ارز مورد نیاز از مسیر بانک مرکزی چالش دیگری است

که قطعه‌سازان با آن مواجه هستند. بخشی از مواد اولیه و همچنین قطعات مورد نیاز خطوط تولید از مسیر واردات تامین می‌شود و قطعه‌سازان برای تامین آنها نیاز به تخصیص منابع ارزی از سوی بانک مرکزی دارند. این تاخیر سبب می‌شود خریداری این قطعات با کندی صورت گیرد و در نتیجه خطوط تولید قطعه‌سازان دچار وقفه شود.

چالش تامین ارز و به دنبال آن چالش تامین قطعات منجر به بی‌اعتبار شدن فعالان قطعه‌ساز در فضای بین‌المللی می‌شود و کمتر قطعه‌ساز بین‌المللی حاضر است با فعالان قطعه‌ساز ایرانی کار کند. چالش پرداخت بیمه و مالیات نیز در مسیر فعالیت قطعه‌سازان قرار دارد. پرداخت بیمه و مالیات در حال حاضر حسابی فعالان قطعه‌ساز را به دردسر انداخته این در شرایطی است که سازمان‌های مزبور کمتری همکاری را با شرکت‌های قطعه‌ساز دارند.

”
اکنون
شرکت‌های
خودروسازو
به دنبال آن
شرکت‌های
قطعه‌ساز
امکان تامین
کامل نیاز بازار
داخل را ندارند،
بنابراین در
شرایط حاضر
صحبت از
صادرات قطعه
غیرممکن به
نظر می‌رسد

“

■ **با توجه به تغییر دولت و روی کار آمدن دولت جدید شما به عنوان یک فعال قطعه‌ساز که در کرمانشاه فعالیت دارید چه توقعی از سیاست‌گذاران جدید دارید؟**

آنچه باید در دولت جدید بیش از پیش در راس هرم تصمیم‌گیری‌ها قرار بگیرد توجه به شرکت‌هایی است که توانسته‌اند در شرایط گوناگون مانند تحریم به گونه‌ای گلیم خود را از آب بیرون بکشند. به نظر من باید این شرکت‌ها را بیش از پیش کمک کرد تا مسیر رشد و توسعه را هر چه زودتر بپیمایند. از آنجایی که صاحبان این قبیل شرکت‌ها کار دیگری جز فعالیت در حوزه تولید قطعات بلد نیستند بنابراین اگر از این مسیر درآمدی نیز کسب کنند باز هم در همین حوزه اقدام به سرمایه‌گذاری می‌کنند و این اتفاق سبب رشد و توسعه قطعه‌سازی استان و همچنین ایجاد اشتغال پایدار در جامعه می‌کند.

اما متأسفانه شاهد هستیم که توجه سیاست‌گذار بیشتر به شرکت‌هایی است که در مسیر ورشکستگی قرار دارند. سیاست‌گذاران تا حدودی این شرکت‌های حمایت می‌کنند تا از نقطه ورشکستگی فاصله بگیرند، به مجرد دور شدن از آن نقطه حمایت‌های دولتی قطع می‌شود تا زمانی که دوباره این شرکت‌ها در مسیر زیان‌دهی حرکت کنند تا بار دیگر دولت شروع به حمایت‌های نصف و نیمه خود می‌کند.

در گفت‌وگو با سیروس کوهستانی،
فعال صنعت قطعه‌سازی استان کرمانشاه مطرح شد؛

زنجیره خودروسازی در محاق قیمت‌گذاری دستوری

قطعه‌سازی یکی از صنایع مطرح در استان کرمانشاه است. این صنعت همانند سایر صنایع با چالش‌های گوناگونی دست‌وپنجه نرم می‌کند. بی‌تردید برای شناخت مشکلات و مصائب هر صنعتی هیچکس به اندازه دست‌اندرکاران آن صنعت مناسب نیستند زیرا آنها این مسائل را با پوست و گوشت خود لمس کرده و راهکارهایی برای حل این مسائل در ذهن دارند. برای بررسی چالش‌های قطعه‌سازی در استان کرمانشاه با سیروس کوهستانی به گفت‌وگو نشستیم. این فعال قطعه‌ساز از سال ۱۳۷۸ با تاسیس شرکت «تامین قطعات خودرو صنعت گستر سدید» در زمینه تولید شاسی برای محصولات سنگین و نیمه‌سنگین مشغول به فعالیت است.

■ اگر بخواهیم لیستی از مشکلات قطعه‌سازان استان کرمانشاه تهیه کنیم به نظر شما کدام مشکلات در صدر این لیست قرار خواهند گرفت؟

معتقدم در حال حاضر سه مشکل عمده وجود دارد که نه تنها قطعه‌سازان استان کرمانشاه که کل فعالان قطعه‌ساز کشور به نوعی با آن درگیر هستند. مشکل اول مربوط به مطالبات شرکت‌های قطعه‌ساز از خودروسازان است. در حال حاضر شرکت‌های خودروساز سقف مطالبات ۱۲۰ روزه را نیز برای پرداخت بدهی خود به شرکت‌های قطعه‌ساز رعایت نمی‌کنند. همین اتفاق باعث می‌شود که شرکت‌های قطعه‌ساز بخشی از سود خود را از دست بدهند.

مشکل دوم فعالان قطعه‌ساز در شرایط فعلی، مربوط به تامین منابع مالی برای سرمایه در گردش مورد نیاز برای واحدهای تحت مدیریت خود می‌شود. این مشکل به نوعی ریشه در همان مشکل اول یعنی عدم پرداخت مطالبات از سوی شرکت‌های خودروساز دارد. در این شرایط قطعه‌سازان باید به تعهدات خود در قبال بانک‌ها بابت تسهیلات دریافتی عمل کنند و چنانچه در زمان مقرر اقساط خود را پرداخت نکنند مشمول جریمه می‌شوند اما خودروسازان بابت دیرکرد در پرداخت بدهی خود به فعالان قطعه‌ساز هیچ گونه ضرر و زیانی را متحمل نمی‌شوند.

مشکل سوم که شرکت‌های قطعه‌ساز با آن دست و پنجه نرم می‌کنند مربوط به

خطوط تولید آنها می‌شود. قطعه‌سازان به دلیل مشکلات مالی نتوانسته‌اند آن طور که باید و شاید تکنولوژی مورد استفاده در خطوط تولید خود را بروز کنند همین مساله باعث شده تا در تولید قطعات مورد نیاز خودروسازان با کیفیت مدنظر آنها با چالش روبرو شوند. به طور مثال در دهه ۷۰ تکنولوژی مورد استفاده در خطوط تولید قطعه‌سازان این امکان را در اختیار آنها قرار می‌داد تا حدود ۸۰ درصد قطعات مورد نیاز را تولید کنند اما با توجه به تغییراتی که در تولید خودروها در این مدت ایجاد شده و همچنین رشد استانداردها، تولید قطعات با خطوط تولید فعلی برای قطعه‌سازان با چالش‌های متعددی همراه است.

■ آیا شرکت‌های قطعه‌ساز حاضر در استان به صورت مستقل با دو خودروساز بزرگ کشور قرارداد منعقد می‌کنند یا اینکه فعالان قطعه‌ساز خود به نوعی با قطعه‌سازان بزرگ کشور کار کرده و ارتباط مستقیم با خودروسازان ندارند؟

به طور کلی در فرایند قطعه‌سازی شرکت‌ها به دو دسته تقسیم می‌شوند. دسته اول شرکت‌های بزرگ یا OEM ها هستند این شرکت‌ها خود به صورت مستقل با خودروسازان وارد مذاکره شده و قرارداد منعقد می‌کند به نوعی می‌توان از این شرکت‌ها به عنوان تامین کنندگان اصلی شرکت‌های خودروساز نام برد. اما دسته دوم شرکت‌هایی هستند که به بزرگی OEM ها نیستند می‌توان از آنها به عنوان قطعه‌سازان کوچک یاد کرد.

این شرکت‌ها ارتباط مستقیم با خودروسازان ندارند بلکه برخی از محصولات و قطعات مورد نیاز شرکت‌های OEM را تامین می‌کنند بنابراین آنها با واسطه با خودروسازان کار می‌کنند و طرف قرارداد آنها شرکت‌های بزرگ قطعه‌ساز هستند. البته شرکت‌های قطعه‌سازی هم وجود دارند که برای بازار لوازم یدکی اقدام به تولید قطعات می‌کنند و کار

چندانی با خودروسازان ندارند زیرا بازار هدف آنها بازار یدکی است نه خطوط تولید. در استان کرمانشاه هم شرکت‌های قطعه‌ساز بزرگ یا OEM ها فعالیت دارند هم شرکت‌های کوچک هم شرکت‌هایی که در برای بازار لوازم یدکی اقدام به تولید قطعات مورد نیاز می‌کنند.

■ با توجه به ایجاد سایت ایران خودرو در کرمانشاه آیا قطعه‌سازان استان به صورت مستقیم با این سایت کار می‌کنند؟

تلاش انجمن همگن قطعه‌سازی طی دو سال گذشته این بوده که بتواند ارتباط منطقی میان قطعه‌سازان عضو خود و ایران خودروی کرمانشاه برقرار کند. بنابراین قدم‌های در ارتباط با افزایش عمق ساخت داخل قطعات مورد نیاز این سایت خودرویی برداشته شده است. با این حال به دلایلی این اتفاق به صورت صددرصد نمی‌افتد و همچنان شرکت‌های قطعه‌ساز حاضر در استان قطعات خود را به سایت مرکزی ایران خودرو ارسال می‌کنند در آنجا فرایندهای مجموعه‌سازی به طور مثال برای موتور انجام می‌شود و مجدد به سایت کرمانشاه ارسال می‌شود.

■ اگر بنا باشد فرآیند ارسال قطعات به سایت مرکزی ایران خودرو به طور کامل حذف شود چه اقداماتی باید در دستور کار قرار بگیرد؟

چنانچه بخواهیم این فرایند تامین قطعات از داخل استان به صورت کامل انجام شود الزاماتی در این زمینه نیاز داریم. بخشی از این الزامات مربوط به شرکت ایران خودرو می‌شود و بخشی دیگر نیز به قطعه‌سازان حاضر در استان مربوط است. آنچه مربوط به ایران خودرو می‌شود این است که این خودروساز باید به سمت توسعه خطوط بدنه سازی و رنگ برود. این اتفاق چنانچه از سوی ایران خودرو در دستور کار قرار بگیرد می‌تواند گام بزرگی در این زمینه باشد. از طرف دیگر آنچه باید از سوی فعالان قطعه‌ساز استانی مورد توجه باشد سرمایه‌گذاری برای ایجاد خطوط تولیدی

است که در آنها امکان مجموعه‌سازی وجود داشته باشد. البته هر دوی مسائلی که مطرح شد به نوعی با استراژی استانی ارتباط تنگاتنگ دارد.

■ **استان کرمانشاه جز استان‌های مرزی کشور محسوب می‌شود.** این استان بخش از مرز ایران با عراق را تشکیل می‌دهد. این استان همچنین فاصله زیادی با مرز ترکیه ندارد با این حال به نظر می‌رسد در زمینه صادرات این مزیت استانی چندان مورد توجه قطعه‌سازان حاضر در کرمانشاه قرار نمی‌گیرد. شما دلیل این مساله را در چه می‌بینید؟ همان‌طور که شما اشاره کردید نزدیکی به مرز و مزیت صادراتی در برنامه‌ریزی شرکت‌های قطعه‌سازان کرمانشاهی جایی ندارد. در این ارتباط چند مساله باید مورد توجه قرار بگیرد. مساله اول مربوط به تیراژ

تولید می‌شود در حال حاضر تیراژ تولید شرکت‌های قطعه‌ساز فعال در استان به میزانی است که تمام آن جذب بازار داخل می‌شود. بنابراین در این شرایط که تیراژ تولید تنها تکافوی نیاز داخل را می‌کند و مزاد تولیدی نیز وجود ندارد، نمی‌توان به صادرات فکر کرد. مساله بعدی مربوط به کشورهایی می‌شود که استان یا با آنها مرز مشترک دارد مانند عراق یا فاصله با مرز چندان زیاد نیست مانند ترکیه.

همان‌طور که می‌دانید عراق صاحب خودروسازی نیست بنابراین در این شرایط تنها در صورتی قطعه‌سازان داخلی می‌توانند به بحث صادرات فکر کنند که خودروسازان داخلی برنامه مشخصی برای ورود به بازار آن کشور داشته باشند. چنانچه این اتفاق از سوی دو خودروساز بزرگ کشور بیفتد آن وقت قطعه‌سازانی که اقدام به تولید قطعات برای محصولات تولیدی آنها می‌کنند می‌توانند نیم‌نگاهی به بازار صادراتی عراق داشته باشند. اگر خودروسازان داخلی برنامه مدونی برای این منظور نداشته باشند آنگاه تنها در صورتی قطعه‌سازان می‌توانند به این مساله فکر کنند که خود به صورت مستقل بازار عراق را رصد کرده و با توجه به محصولات موجود در بازار خودروی عراق به سمت تولید قطعات مورد نیاز آن بازار حرکت کنند که البته این مساله چالش‌ها و ریسک‌های خاص خود را دارد. وضعیت بازار خودروی ترکیه به طور کلی متفاوت از بازار عراق است. در ترکیه قطعه‌سازی جایگاه مناسبی دارد و قطعه‌سازان ترک علاوه بر اینکه برای خطوط تولید و مونتاژ خودروسازان بین‌المللی که در ترکیه حضور دارند اقدام به تولید قطعه می‌کنند، حضور در بازارهای بین‌المللی را نیز در دستور کار دارند.

همکاری با قطعه‌سازان ترک برای قطعه‌سازان حاضر در استان به دو دلیل کار چندان راحتی نیست. دلیل اول این است که به طور کلی شرکت‌های ایرانی مانند قطعه‌ساز داخلی به لحاظ بهره‌وری در شرایط مناسبی قرار ندارند، نداشتن بهره‌وری مناسب سبب می‌شود

تا قیمت تمام شده خدمات ارائه شده و همین کالاهای تولید شده بالاتر از سطح جهانی باشد و این مساله به نوعی مسیر حضور در بازارهای بین‌المللی و همکاری با شرکت‌های قطعه‌ساز را سد می‌کند. دلیل دوم نیز به روزآمد نبودن خطوط تولید و تکنولوژی‌های مورد استفاده در شرکت‌های قطعه‌ساز کرمانشاهی برمی‌گردد. این شرکت‌ها به دلیلی مانند کمبود نقدینگی نتوانسته‌اند تا خطوط تولید خود را روزآمد کنند و همین مساله به نوعی تبدیل به پاشنه آشیل آنها برای همکاری با قطعه‌سازان جهانی می‌شود.

■ **با توجه به اینکه شما به عنوان یک قطعه‌ساز کرمانشاهی فعالیت می‌کنید و به نوعی از مرکز دور هستید، نقش تشکلهایی مانند انجمن همگن قطعه‌سازی را در رساندن صدای شما به گوش مدیران ارشد خودروساز و همچنین سیاست‌گذاران چگونه ارزیابی می‌کنید؟**

به نظر من هر NGO، انجمن و تشکل صنفی برای اینکه بتواند از عملکرد حداکثری بهره‌مند شود و از قدرت چانه‌زنی برخوردار باشد باید در فرآیندهای سیاست‌گذاری، تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری دخیل باشد. متأسفانه به این دلیل که انجمن‌ها و تشکل‌های صنفی مانند انجمن همگن قطعه‌سازی آن‌طور که باید و شاید در فرآیندهای سیاست‌گذاری، تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری دخیل نیستند بنابراین تلاش‌های صورت گرفته از سوی انجمن از اثرگذاری لازم برخوردار نیست.

با توجه به اینکه انجمن در تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها چندان به بازی گرفته نمی‌شود از این رو باید انتظارات از انجمن متناسب با توانایی‌های آن تعریف و بر همان اساس هم از آن توقع داشت. این اثرگذاری اگر قرار است اتفاق بیفتد باید در سطح بالاتر مانند استراتژی صنعتی کشور (در صورتی که وجود دارد) به نوعی دیده شود. در شرایط حاضر به دلایلی که ذکر شد انجمن ارتباط مناسبی با خودروسازان

پیشنهاد‌های قطعه‌سازان به دولت سیزدهم

۱ دست از سیاست قیمت‌گذاری دستوری بردارند

۲ اجازه ندهند تا نهادی مانند شورای رقابت در پروسه قیمت‌گذاری خودرو حضور داشته باشد

۳ مکانیزم عرضه و تقاضا را برای کشف قیمت محصولات تولیدی مورد استفاده قرار دهند

دارد اما به نظر من سیاست‌گذاران چندان توجهی به توصیه‌های تشکل‌های صنفی مانند انجمن همگن قطعه‌سازی ندارند و مسیر خود را دنبال می‌کنند.

■ شما به عنوان یک فعال صنعتی در استان، نقش استاندار و نمایندگان کرمانشاه در مجلس را در ارتباط با پیگیری مطالبات فعالان صنعتی چگونه ارزیابی می‌کنید؟ به نظر شما این گونه تلاش‌ها تا چه حد در پیش برد اهداف فعالان صنعتی مثمر ثمر است؟

استاندار و همچنین نمایندگان کرمانشاه در راستای تامین منافع فعالان صنعتی استان تلاش‌های خوبی انجام می‌دهند اما چنانچه بخواهیم این تلاش‌ها در مسیر درستی قرار گیرند و منافع حداکثری را برای فعالان بخش‌های گوناگون صنعتی به ارمغان بیاورند باید در یک چهارچوب ملی دیده شود. اینکه نماینده‌ای بتواند کمک کند تا چالش یک فعال صنعتی حل شود اما برای سایر چالش‌های بوجود آمده دیگر نتواند کاری بکند، این اتفاق نشان می‌دهد که اثرگذاری لازم برای حل چالش‌هایی که بخش‌های گوناگون از جمله بخش صنعت با آن روبرو هستند به وجود نمی‌آید.

من فکر می‌کنم اگر قرار است این اثرگذاری اتفاق بیفتد باید آن را در یک نگاه ملی دید. اگر این چهارچوب ملی برای صنعت خودرو اتفاق نیفتد، این صنعت نیز همانند صنعت نساجی می‌شود. صنعت نساجی به عنوان صنعتی با قدمت بالا به نوعی اسیر کج اندیشی‌ها شد و از بین رفت. در حال حاضر صنعت خودرو نیز در همان مسیر قرار دارد. نیم قرن پیش که خودروسازی در کشور راه اندازی شد شاهد بودیم که در خطوط تولید شرکت‌های خودروساز محصولات روز دنیا مونتاژ می‌شد اما امروز شاهد هستیم که حیات صنعت خودرو و در ادامه آن صنعت قطعه در حال تهدید شدن است. بنابراین باید هر چه زودتر چالش‌ها و مشکلات این صنعت به طور عمیق مورد واکاوی قرار گیرد.

در حال حاضر سرمایه‌گذاری در صنعت

خودرو و قطعه از جذابیت کافی برخوردار نیست. با توجه به شرایط حاکم بر این صنعت، باید هر چه سریع‌تر از صاحبان فکر و ایده دعوت کرد تا راه‌های احیای صنعت خودرو و زنجیره تامین آن را با همفکری و همراهی مشخص کنند. در شرایط فعلی صنعت خودرو بیش از هر چیز به اتخاذ تصمیمات درست و اصولی احتیاج دارد و تا زمانی که این مهم اتفاق نیفتد، نمی‌توان به آینده این صنعت امیدوار بود.

■ دولت سیزدهم پس از چالش‌هایی که دولت دوازدهم با آن مواجه بود، عنوان مملکت را در دست گرفت. چنانچه شما بخواهید در ارتباط با حل چالش‌های صنعت خودرو و همچنین قطعه‌سازی پیشنهادهایی را به دولتمردان جدید بدهید این پیشنهادهای در چه قالب خواهد بود و چه سمت و سویی خواهند داشت؟

اولین پیشنهادی که می‌توان به دولتمردان سیزدهم داد این است که دست از سیاست قیمت‌گذاری دستوری بردارند و اجازه ندهند تا نهادی مانند شورای رقابت در پروسه قیمت‌گذاری خودرو حضور داشته باشد. به جای اعمال سیاست قیمت‌گذاری دستوری و حضور شورای رقابت، مکانیزم عرضه و تقاضا را برای کشف قیمت محصولات تولیدی شرکت‌های خودروساز مورد استفاده قرار دهند. چنانچه این اتفاق بیفتد بساط دلالی و واسطه‌گری یک شبه جمع خواهد شد و دیگر سودی که باید به حساب خودروسازان واریز شود سر از جیب دلان در نمی‌آورد.

شرکت‌های خودروساز اواخر اسفندماه سال ۹۸ اقدام به تجدید ارزیابی‌های خود کردند تا بتوانند خود را از زیر ماده ۱۴۱ قانون تجارت که بر ورشکستگی شرکت‌ها دلالت می‌کند، خارج کنند. اما به نظر می‌رسد خودروسازان با توجه به زبان انباشته‌ای که طی این مدت در صورت‌های مالی خود به ثبت رسانده‌اند چیزی با قرار گرفتن مجدد زیر شرایط این ماده قانونی ندارند و دوباره به عنوان

شرکت‌های ورشکسته شناسایی می‌شوند. دود این بی تدبیری به چشم قطعه‌سازان نیز می‌رود. بنابراین اگر دولت سیزدهم عزمی جدی برای نجات صنعت خودرو به عنوان لوکوموتیو صنایع کشور دارد باید هر چه زودتر ساز و کار تعیین قیمت‌ها از مسیر مکانیزم عرضه و تقاضا را جایگزین سیاست قیمت‌گذاری دستوری بکند. عملیاتی شدن این مهم بخش زیادی از چالش‌های موجود در صنعت خودرو را مرتفع می‌کند.

البته تدوین استراتژی منطبق با شرایط حاکم به صنعت خودرو نیز تواند بعد از کنار گذاشتن سیاست قیمت‌گذاری دستوری و حذف شورای رقابت مورد توجه دولتمردان سیزدهم قرار گیرد. داشتن استراتژی همانند چراغ راه عمل کرده و مسیر صنعت خودرو و زیر مجموعه‌های آن را برای سال‌های آینده روشن خواهد کرد.

سه مشکل عمده قطعه‌سازان

۱ مطالبات شرکت‌های قطعه‌ساز از خودروسازان

۲ تامین منابع مالی برای سرمایه در گردش مورد نیاز

۳ خطوط تولید مستهلک و به‌روز نشده

نگاهی به وضعیت سایت تولیدی ایران خودرو در غرب کشور

خودروسازی، پیشران توسعه

پتروشیمی جای پای خود را به عنوان یک استان صنعتی تثبیت کرده است. با وجود این صنایع و اشتغالزایی که بخش صنعت در این استان ایجاد کرده؛ اما همچنان استان کرمانشاه با معضل بیکاری دست و پنجه نرم می‌کند.

در میان صنایع یاد شده حاضر در استان، صنعت خودروسازی توانسته اشتغالی حدود ۲ هزار و ۵۰۰ نفر ایجاد کند. از این میزان اشتغال نزدیک به ۳۰۰ نفر در خطوط تولید ایران خودرو مشغول به فعالیت هستند و الباقی در شرکت‌های قطعه‌سازی کار می‌کنند. با اینکه فعالان صنعت قطعه‌توانسته‌اند دین خود را به بخش اشتغال استان ادا کنند اما این ظرفیت وجود دارد تا با توسعه شرکت‌های قطعه‌ساز فعلی و همچنین تاسیس شرکت‌های جدید قطعه‌ساز همچنان اشتغال بیشتری در این صنعت جذب شود.

صنعت خودرو به عنوان پیشران و لوکوموتیو صنایع کشور از اهمیت خاصی برخوردار است. چنانچه این صنعت بتواند در یک بستر مناسب به حرکت خود ادامه دهد، این امکان را فراهم می‌کند تا سایر صنایع کشور مانند قطعه‌سازی، فولاد، نساجی و پتروشیمی نیز با سرعتی معقول در جاده رشد و توسعه حرکت کنند.

با این اوصاف بی‌دلیل نیست که خودروسازی بعد از صنعت نفت مهم‌ترین صنعت کشور قلمداد می‌شود. همچنین این صنعت می‌تواند نقش پررنگی در ایجاد اشتغال بازی کند. یکی از سیاست‌های که پیش‌تر مورد توجه شرکت‌های خودروساز کشور قرار داشت بحث ایجاد سایت‌های تولیدی در نقاط مختلف بود. هر چند این سیاست با انتقادهای مختلفی از سوی کارشناسان روبرو بوده است اما چنانچه برنامه‌ریزی درستی در این ارتباط انجام شود این سایت‌های خودرویی با توجه به پراکندگی که در سطح کشور دارند می‌تواند زمینه را برای رشد و توسعه صنایع پایین دستی فراهم کنند. علاوه بر این می‌توانند افزایش ضریب اشتغال را نیز از محل توسعه صنایع پایین دستی در هر استان فراهم کنند.

صحنه در ۵۵ کیلومتری استان کرمانشاه قرار دارد. همچنین این استان با دارا بودن صنایع تبدیلی کشاورزی، فولاد،

استان کرمانشاه یکی از استان‌های کشور محسوب می‌شود که دارای خط تولید خودرو است. ساخت سایت ایران خودروی کرمانشاه از سال ۹۴ آغاز شد. ساخت این سایت خودرویی یکی از مصوبات سفر مقام معظم رهبری به این استان بود. ساخت و تجهیز این خط تولید حول و حوش ۲ سال به طول انجامید و در مرداد ماه سال ۹۶ توسط اسحاق جهانگیری معاون اول وقت رییس‌جمهور و محمدرضا نعمت‌زاده وزیر وقت صنعت، معدن و تجارت به بهره‌برداری رسید.

با اینکه قدمت حضور شرکت‌های قطعه‌ساز محدود به زمان آغاز به کار ایران خودروی کرمانشاه نمی‌شود با این حال افتتاح و بهره‌برداری از این خط تولید در استان تاثیر مثبتی روی شرکت‌های قطعه‌ساز فعال در استان گذاشت.

خط تولید ایران خودروی در شهرستان

اشتغال ایران خودرو در استان کرمانشاه

بررسی تولید ایران خودروی کرمانشاه در بهار ۱۴۰۰

بررسی آمار تولید ایران خودرو تا پایان فصل بهار ۱۴۰۰ که توسط وزارت صمت منتشر شده نشان می‌دهد، ایران خودرویی‌های دیار کرمانشاه طی سه ماهه ابتدایی سال جاری در مجموع توانسته‌اند تولید نزدیک به ۷ درصد از کل محصولات تولید شده در شرکت ایران خودرو را به خود اختصاص دهند. ایران خودرو در بازه زمانی یاد شده توانسته تولید حدود ۱۱۰ هزار و ۵۰۰ دستگاه از انواع محصولات حاضر در سبد محصولاتی خود را نهایی کند که سهم سایت استانی این خودروساز تولید حدود ۷ هزار و ۷۰۰ دستگاه در کرمانشاه بوده است.

ایران خودرویی‌ها علاوه بر کرمانشاه در ۵ استان دیگر یعنی تبریز، خراسان، مازندران، فارس و سمنان نیز سایت تولیدی دارند. در میان ۶ سایت شهرستانی ایران خودرو، سایت کرمانشاه به لحاظ تیراژ جایگاه چهارم را به خود اختصاص داده است. مجموع تولید سایت کرمانشاه تنها ۱۰ دستگاه از سایت مازندران که جایگاه سوم را در اختیار دارد کمتر است و همین مساله سایت کرمانشاه را از تصاحب جایگاه سوم دور کرده است.

مجموع تولید این ۶ سایت شهرستانی ایران خودرو در سه ماه ابتدایی سال جاری ۵۸ هزار دستگاه بوده است

که همان‌طور که عنوان شد سهم ایران خودروی کرمانشاه ۷ هزار و ۷۰۰ دستگاه بوده است. این سایت غربی ایران خودرو، توانسته طی فصل بهار ۱۴۰۰ در مجموع حدود ۱۳ درصد از کل تولیدات انجام شده در سایت‌های شهرستانی این خودروساز را به خود اختصاص دهد.

مقایسه تیراژ تولید این سایت تولیدی در بهار امسال نسبت به بهار سال گذشته حکایت از رشد بیش از ۲۱ درصدی تولید دارد. سال گذشته در پایان فصل بهار در مجموع حدود ۶ هزار و ۳۵۰ دستگاه از انواع محصولات حاضر در سبد محصولاتی این سایت خودرویی تکمیل شد.

محصولات سایت ایران خودروی کرمانشاه

تمرکز این سایت تولیدی روی محصولاتی از خانواده پژو پارس است. این سایت غربی ایران خودرو تولید پژو پارس با موتور TU5، پژو پارس با گیربکس اتوماتیک، پژو پارس دوگانه سوز و پژو پارس معمولی را در برنامه دارد. آمارها نشان می‌دهد از میان ۴ محصول یاد شده، مدیران این سایت خودرویی طی سه ماه ابتدایی سال جاری تمرکز خود را روی تولید پژو پارس با موتور TU5 و همچنین تولید پژو پارس معمولی قرار داده است. بنابراین در بازه زمانی یاد شده

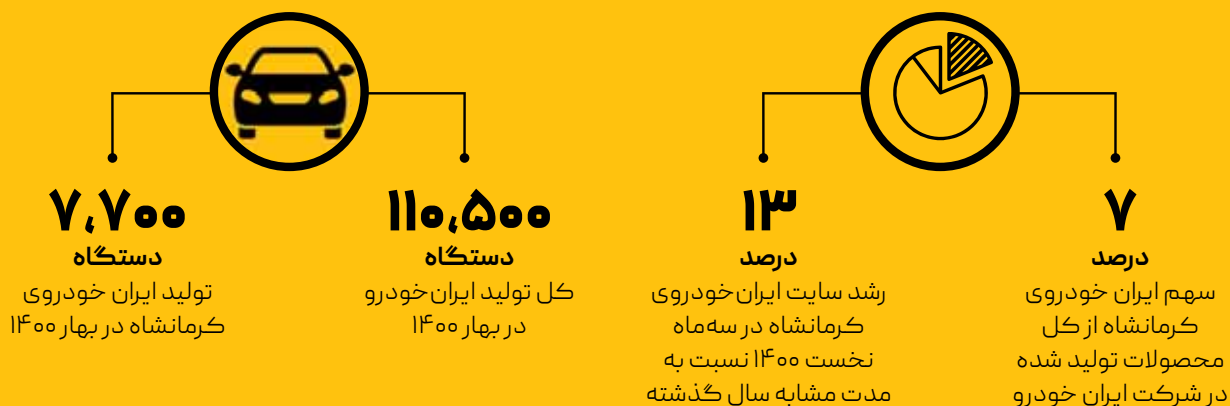
خبری از تولید پژو پارس با گیربکس اتوماتیک و همچنین پژو پارس دوگانه سوز در خط تولید این خودروساز نبوده است.

البته در میان دو خودروی تولیدی پژو پارس با موتور TU5 توانسته ۷۵ درصد تولید را به خود اختصاص داده و ۲۵ درصد باقی مانده سهم پژو پارس معمولی بوده است. کرمانشاهی‌ها طی سه ماه ابتدایی سال جاری توانسته‌اند تولید بیش از ۵ هزار و ۷۵۰ دستگاه پژو پارس با موتور TU5 و ۹۵۰ دستگاه پژو پارس معمولی را نهایی کنند.

در حالی که تولید پژو پارس معمولی سهم کمتری در سبد محصولات این سایت تولید خودرو طی بهار ۱۴۰۰ به خود اختصاص داده است اما تولید این محصول به نسبت سه ماهه ابتدایی سال گذشته رشدی بیش از ۱۳۰ درصد را تجربه کرده است. تولید پژو پارس با موتور TU5 در بهار امسال به نسبت بهار سال گذشته رشد ۸ درصدی را نشان می‌دهد.

با این حال این تمام ظرفیت تولید این سایت خودرویی نیست و بی تردید این امکان وجود دارد تا ظرفیت تولید این سایت استانی ایران خودرو افزایش یابد. بالفعل کردن ظرفیت‌های این سایت خودرویی بی تردید می‌تواند بر روی توسعه قطعه‌سازی استان نیز تاثیر مثبت بگذارد و ظرفیت‌های بالقوه در این زمینه را نیز بالفعل کند.

تولید سه‌ماهه نخست ۱۴۰۰

راه‌های ارتباطی با اتاق کرمانشاه

وبسایت فارسی www.krccima.ir
وبسایت انگلیسی www.en.krccima.ir
وبسایت عربی www.ar.krccima.ir
پست الکترونیکی info@krccima.ir

09181303026
krccima.ir
krccima
krccima
www.krccima.ir

سامانه پیام کوتاه : ۱۰۰۰۵۱۰۱۰ SMS

تلفن: ۳۸۲۲۸۱۵۱ (۰۸۳)
۳۸۲۲۸۱۴۱ (۰۸۳)
۳۸۲۲۸۱۳۱ (۰۸۳)
حوزه ریاست: ۳۸۲۳۶۵۱۳ (۰۸۳)
دیپارکمنت: ۳۸۲۱۰۰۱۱ (۰۸۳)
مدیر کار: ۳۸۲۳۹۶۲۹ (۰۸۳)
روابط عمومی: ۳۸۲۵۴۵۴۶ (۰۸۳)
امور بین الملل: ۳۸۲۳۹۸۲۹ (۰۸۳)
آموزش: ۳۸۲۱۰۰۲۲ (۰۸۳)
دبیرخانه: ۳۸۲۳۹۰۴۳ (۰۸۳)
فکس: ۳۸۲۲۸۱۶۱ (۰۸۳)

آدرس : کرمانشاه - بلوار شهید بهشتی - شماره ۵۳۵ کدپستی: ۶۷۱۵۶۶۴۵۵۱